

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Leśna Kraina Górnego Śląska”

Diagnoza obszaru na potrzeby Lokalnej Strategii Rozwoju

Marzec 2023

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Operacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19 „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” w ramach poddziałania 19.1 „Wsparcie przygotowawcze” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Szczegółowa diagnoza obszaru i ludności.....	4
1. Podstawowe dane lokalizacyjne.....	4
2. Zagrożenie trwałą marginalizacją.....	6
3. Demografia.....	7
4. Gospodarka, przedsiębiorczość i sektor społeczny.....	15
5. Rynek pracy.....	23
6. Rolnictwo.....	26
7. Finanse samorządowe.....	28
8. Opieka społeczna.....	37
9. Dostęp do infrastruktury i usług publicznych.....	42
10. Dziedzictwo kulturowe, tożsamość lokalna, potencjał turystyczny.....	49
11. Przestrzeń, przyroda, ochrona środowiska.....	53
12. Innowacyjność.....	58
13. Wskaźniki rozwoju dla poszczególnych gmin LGD – Monitor Rozwoju Lokalnego.....	60
13.1. Ogólny wskaźnik rozwoju.....	60
14. Wewnętrzna spójność obszaru.....	77
II. Podsumowanie.....	79
III. Wnioski.....	83
1. Analiza SWOT.....	83
2. Wnioski z analizy SWOT.....	86
3. Kluczowe problemy, potrzeby, potencjały, zasoby.....	87
Spis tabel.....	88
Spis map.....	88
Spis wykresów.....	89
Spis rysunków.....	90

Wstęp

Niniejszy dokument zawiera najważniejsze informacje oraz analizę sytuacji gmin Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Leśna Kraina Górnego Śląska” (dalej: LGD Leśna Kraina Górnego Śląska) w takich obszarach jak: demografia, gospodarka, rynek pracy, rolnictwo, problemy społeczne, dziedzictwo kulturowe, tożsamość, potencjał turystyczny, dostęp do infrastruktury i usług publicznych, lokalne tradycje, przestrzeń i środowisko czy innowacyjność. Dokonano także oceny wewnętrznej spójności obszaru.

Jest to syntetyczne ujęcie sytuacji przestrzenno-środowiskowej i społeczno-gospodarczej obszaru na tle województwa śląskiego oraz Polski wraz ze wskazaniem trendów, które miały miejsce na przestrzeni ostatnich lat. Dodatkowo analizę wzbogacono o prezentację wskaźnika rozwoju dla każdej z gmin partnerstwa na podstawie narzędzia opracowanego przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Wszelkie dane wykorzystane w opracowaniu, w połączeniu z przeprowadzonymi spotkaniami z interesariuszami na terenie każdej z gmin LGD, posłużyły wskazaniu mocnych i słabych stron obszaru, zidentyfikowaniu szans i zagrożeń jako zewnętrznych uwarunkowań rozwoju, a także określeniu najistotniejszych problemów i potencjałów. To z kolei stanowi podstawę do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju.

Zaprezentowane dane dotyczą lat 2016–2021 i pochodzą głównie z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego, ale też innych dostępnych źródeł, w tym m.in. Monitora Rozwoju Lokalnego (analizy na podstawie danych GUS, systemu Ministerstwa Finansów POLTAX, ZUS i KRUS), Ministerstwa Edukacji i Nauki, Ministerstwa Finansów, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach oraz dokumentów/opracowań takich jak *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za rok 2021*.

I. Szczegółowa diagnoza obszaru i ludności

1. Podstawowe dane lokalizacyjne

Obszar funkcjonowania LGD Leśna Kraina Górnego Śląska obejmuje szesnaście sąsiadujących ze sobą gmin, położonych w województwie śląskim, w powiatach: gliwickim, tarnogórskim i lublinieckim, w tym: trzy gminy miejskie, tj. Pyskowice, Kalety i Miasteczko Śląskie, jedenaście gmin wiejskich, tj. Ciasna, Herby, Kochanowice, Koszęcin, Krupski Młyn, Pawonków, Pilchowice, Rudziniec, Tworóg, Wielowieś, Zbrostawice, oraz dwie gminy miejsko-wiejskie, tj. Sośnicowice i Toszek. Łączna powierzchnia wymienionych jednostek samorządu wynosi 1 596 km² i jest zamieszkała przez 146 629 osób (dane GUS według stanu na dzień 31.12.2021 r.). Na mapie 1 zobrazowano graficznie granice LGD, natomiast w tabeli 1 przedstawiono podstawowe dane dotyczące gmin partnerstwa.

Mapa 1 Gminy objęte partnerstwem LGD Leśna Kraina Górnego Śląska

Źródło: opracowanie własne

Tabela 1 Podstawowe dane o gminach obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska

Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator gminy	Powierzchnia (km ²)
Pyskowice	miejska	2405021	31
Pilchowice	wiejska	2405042	70
Rudziniec	wiejska	2405052	159
Sośnicowice	miejsko-wiejska	2405063	116
Toszek	miejsko-wiejska	2405073	100
Wielowieś	wiejska	2405082	116
Ciasna	wiejska	2407032	134
Herby	wiejska	2407042	86
Kochanowice	wiejska	2407052	80
Koszęcin	wiejska	2407062	129
Pawonków	wiejska	2407072	119
Kalety	miejska	2413011	76
Miasteczko Śląskie	miejska	2413021	68
Krupski Młyn	wiejska	2413052	39
Tworóg	wiejska	2413082	125
Zbroślawice	wiejska	2413092	148
RAZEM LGD			1 596

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

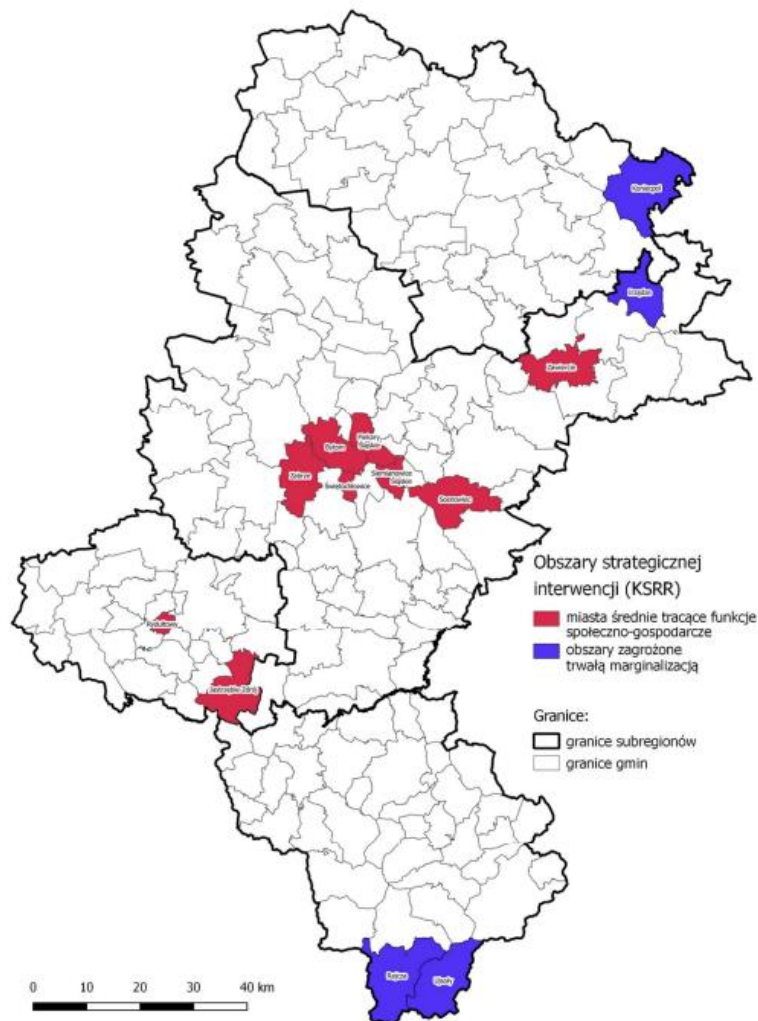
Cały obszar jest spójny pod względem przestrzennym. Wszystkie gminy obszaru LGD administracyjnie położone są w powiatach: gliwickim, tarnogórskim i lublinieckim, które sąsiadują ze sobą. Każda para gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar, znajdujący się w jednym obrębie (mapa 1). Siedziba LGD znajduje się w Koszęcinie.

2. Zagrożenie trwałą marginalizacją

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych, skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych.

Żadna z gmin z obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska nie znalazła się na powyższej liście, co oznacza, że teren obszaru LGD nie jest zagrożony marginalizacją. W powiatach: gliwickim, tarnogórskim i lublinieckim także nie zidentyfikowano gmin zagrożonych trwałą marginalizacją. Na poziomie regionalnym, w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*, wyznaczone w KSRR 2030 obszary zagrożone trwałą marginalizacją na terenie województwa śląskiego określono jako jeden z obszarów strategicznej interwencji: OSI *Obszary zagrożone trwałą marginalizacją*. Ich ilość i rozkład przestrzenny w regionie przedstawiono na mapie 2.

Mapa 2 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie śląskim

Źródło: *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*, str. 92

3. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2021 roku, obszar objęty strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność zamieszkiwało 146 629 osób, w tym 74 875 kobiet (51,1%) i 71 754 mężczyzn (48,9%), co stanowiło 3,4% ludności województwa śląskiego. Biorąc pod uwagę gminy wchodzące w skład LGD, najwięcej ludzi zamieszkiwało gminę wiejską Pyskowice (17 248 osób), natomiast najmniej gminę wiejską Krupski Młyn (3 059 osób). Szczegółowe dane na temat liczby ludności poszczególnych gmin w 2021 r. zaprezentowano w tabeli 2.

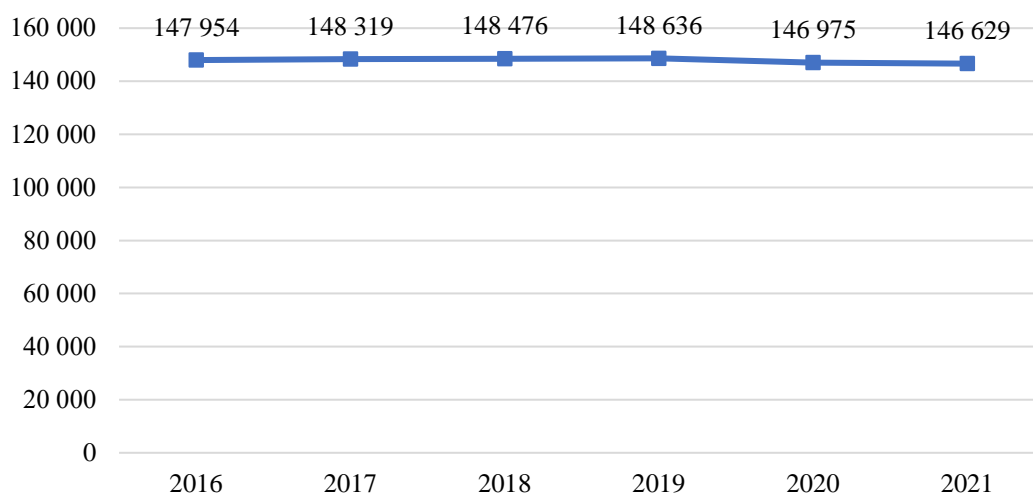
Tabela 2 Ludność poszczególnych gmin LGD w 2021 r.

Nazwa gminy	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Procentowy udział	Gęstość zaludnienia
Pyskowice	17 248	8 937	8 311	11,8	556
Pilchowice	12 427	6 310	6 117	8,5	178
Rudziniec	10 866	5 517	5 349	7,4	68
Sośnicowice	8 941	4 673	4 268	6,1	77
Toszek	9 283	4 755	4 528	6,3	93
Wielowieś	5 855	3 018	2 837	4,0	50
Ciasna	7 308	3 661	3 647	5,0	55
Herby	6 492	3 271	3 221	4,4	75
Kochanowice	6 929	3 511	3 418	4,7	87
Koszęcin	11 932	6 091	5 841	8,1	92
Pawonków	6 519	3 286	3 233	4,4	55
Kalety	8 206	4 192	4 014	5,6	108
Miasteczko Śląskie	7 044	3 654	3 390	4,8	104
Krupski Młyn	3 059	1 554	1 505	2,1	78
Tworóg	8 228	4 194	4 034	5,6	66
Zbrosławice	16 292	8 251	8 041	11,1	110
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	146 629	74 875	71 754	100	92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni omawianych lat – do roku 2019 – liczba ludności obszaru rosła, natomiast od 2020 roku odnotowuje spadek (wykres 1).

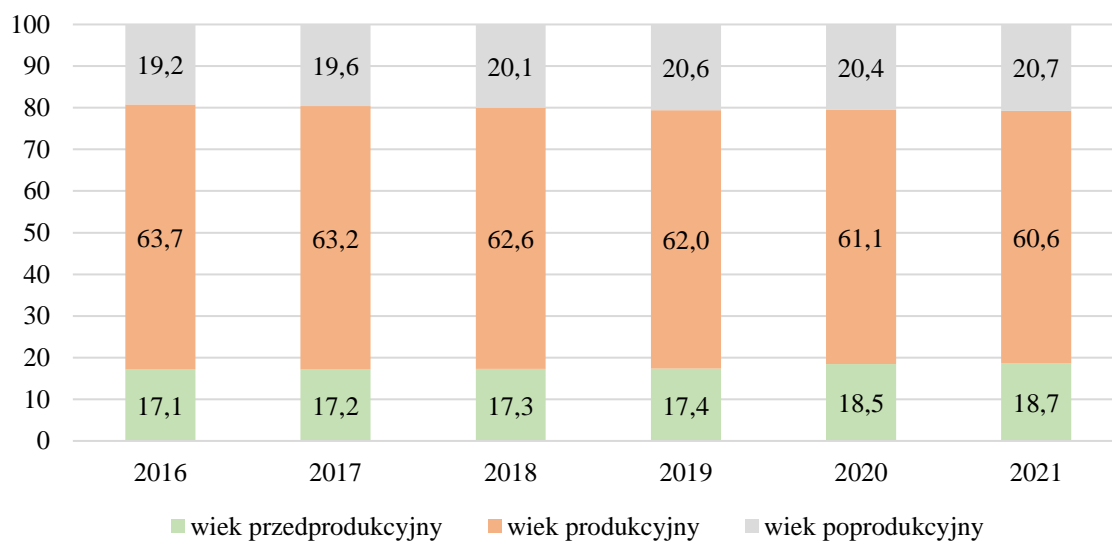
Wykres 1 Liczba ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wykresie 2 przedstawiono wartości wskaźnika *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* na obszarze LGD w latach 2016–2021, natomiast na wykresie 3 zobrazowana została struktura ludności według poszczególnych grup wieku – tzw. *piramida płci i wieku* dla LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w 2021 r.

Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

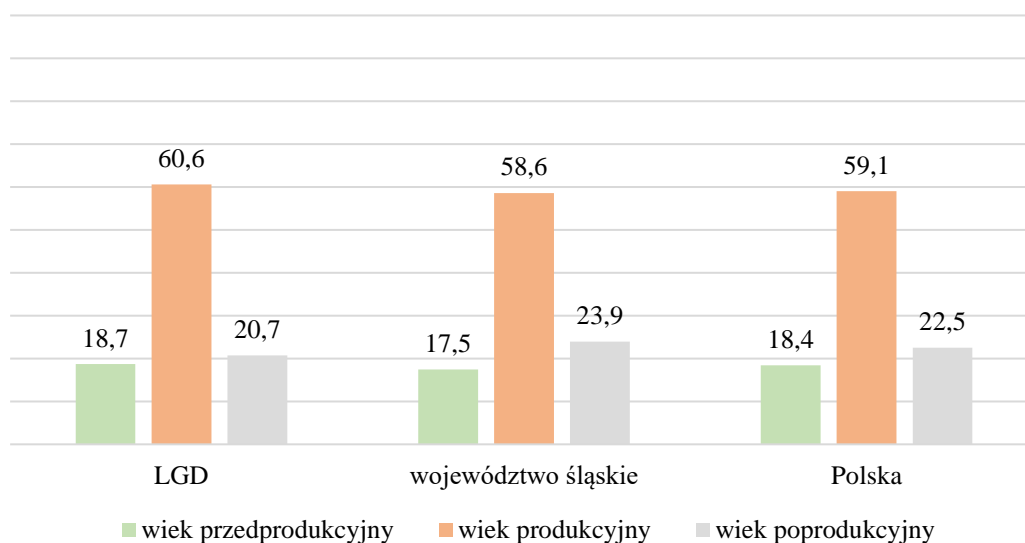
Wykres 3 Piramida płci i wieku dla obszaru LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane zobrazowane na wykresie 2 wskazują, że obszar LGD Leśna Kraina Górnego Śląska charakteryzuje się stopniowym starzeniem się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym na terenie LGD był w 2021 r. niższy niż średnia dla województwa i kraju (wykres 4), również tempo wzrostu udziału tej grupy ludności jest niższe niż w przypadku średniej dla województwa oraz średniej dla kraju. Wartość tego wskaźnika w 2021 r. w stosunku do 2016 r. to wzrost o 1,5 punktu procentowego (pp.), podczas gdy w województwie wskaźnik ten wzrósł o 2,6 pp., natomiast w kraju o 2,3 pp. (dane GUS).

Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 3 przedstawiono wartości wskaźników obciążenia demograficznego: *ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym* oraz *udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem* w latach 2016–2021.

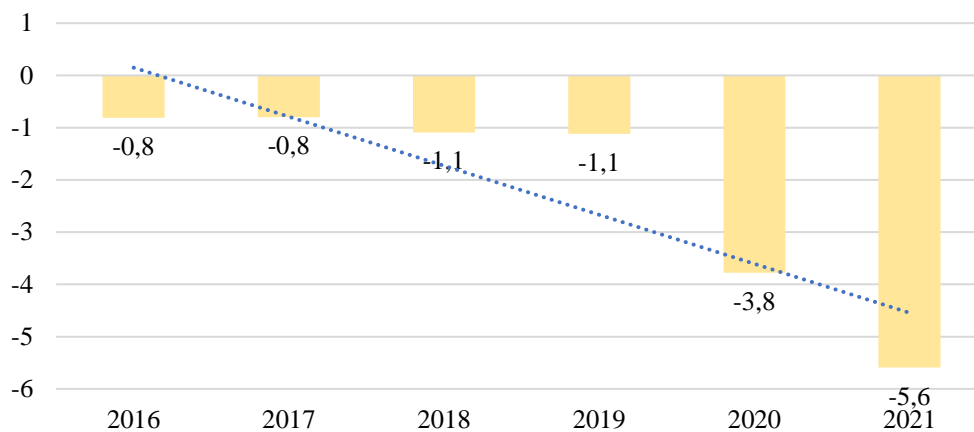
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym						Udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	56,6	59,1	61,0	63,3	65,9	67,7	36,1	37,1	37,9	38,8	39,7	40,4
Gmina Pilchowice	59,1	60,5	61,7	63,4	65,5	66,8	37,2	37,7	38,2	38,8	39,6	40,0
Gmina Rudziniec	57,1	57,5	59,0	59,9	62,4	64,5	36,3	36,5	37,1	37,4	38,4	39,2
Gmina Sośnicowice	57,6	59,2	61,4	63,2	66,5	67,6	36,6	37,2	38,0	38,7	39,9	40,3
Gmina Toszek	56,2	57,2	58,9	60,6	61,4	62,7	36,0	36,4	37,0	37,7	38,0	38,6
Gmina Wielowieś	52,3	52,2	52,7	53,9	58,5	59,7	34,3	34,3	34,5	35,0	36,9	37,4
Gmina Ciasna	53,9	54,4	55,7	56,4	57,6	59,5	35,0	35,2	35,8	36,0	36,6	37,3
Gmina Herby	61,2	62,8	64,3	65,6	67,9	68,9	38,0	38,6	39,1	39,6	40,5	40,8
Gmina Kochanowice	52,7	53,6	54,4	55,7	60,2	61,6	34,5	34,9	35,2	35,8	37,6	38,1
Gmina Koszęcin	61,5	62,0	63,5	64,6	65,9	67,2	38,1	38,3	38,9	39,2	39,7	40,2
Gmina Pawonków	52,7	53,2	55,2	56,2	58,5	59,6	34,5	34,7	35,6	36,0	36,9	37,4
Gmina Kalety	54,0	55,2	57,0	58,1	62,8	65,5	35,1	35,6	36,3	36,8	38,6	39,6
Gmina Miasteczko Śląskie	61,3	62,6	63,5	64,8	66,5	67,6	38,0	38,5	38,8	39,3	39,9	40,3
Gmina Krupski Młyn	60,9	61,7	62,2	63,0	66,9	69,9	37,8	38,1	38,4	38,6	40,1	41,2
Gmina Tworóg	57,3	58,3	60,2	62,6	62,9	65,0	36,4	36,8	37,6	38,5	38,6	39,4
Gmina Zbrosławice	57,2	58,6	60,0	61,8	63,4	64,9	36,4	36,9	37,5	38,2	38,8	39,4
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	57,0	58,2	59,7	61,2	63,5	65,1	36,3	36,8	37,4	38,0	38,8	39,4
województwo śląskie	61,8	63,8	65,8	67,7	69,5	70,7	38,2	38,9	39,7	40,4	41,0	41,4
Polska	61,7	63,4	65,1	66,7	68,3	69,3	38,2	38,8	39,4	40,0	40,6	40,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

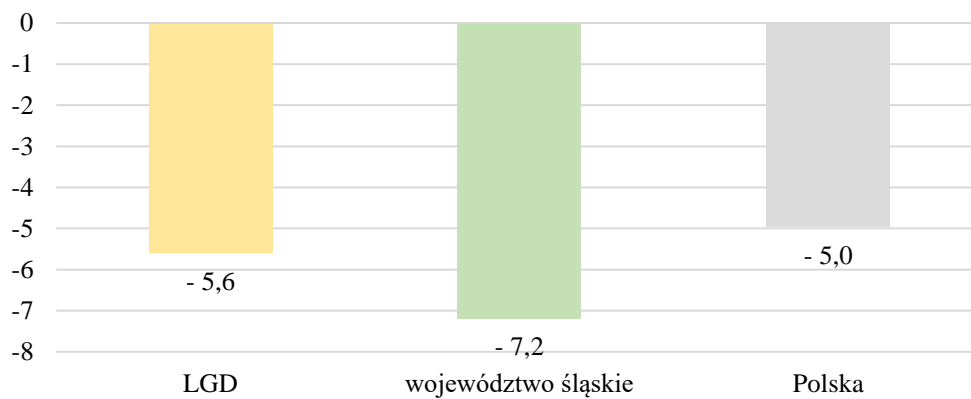
Jednym ze wskaźników mających wpływ na kształtowanie się struktury ludności jest wskaźnik *przyrost naturalny na 1 000 ludności* – wartość tego wskaźnika dla LGD w latach 2016–2021 przedstawiono na wykresie 5, natomiast na wykresie 6 porównano średnie wartości wskaźnika w obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r., z kolei na mapie 3 zobrazowano rozkład wartości wskaźnika w 2021 r. w poszczególnych gminach LGD.

Wykres 5 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021

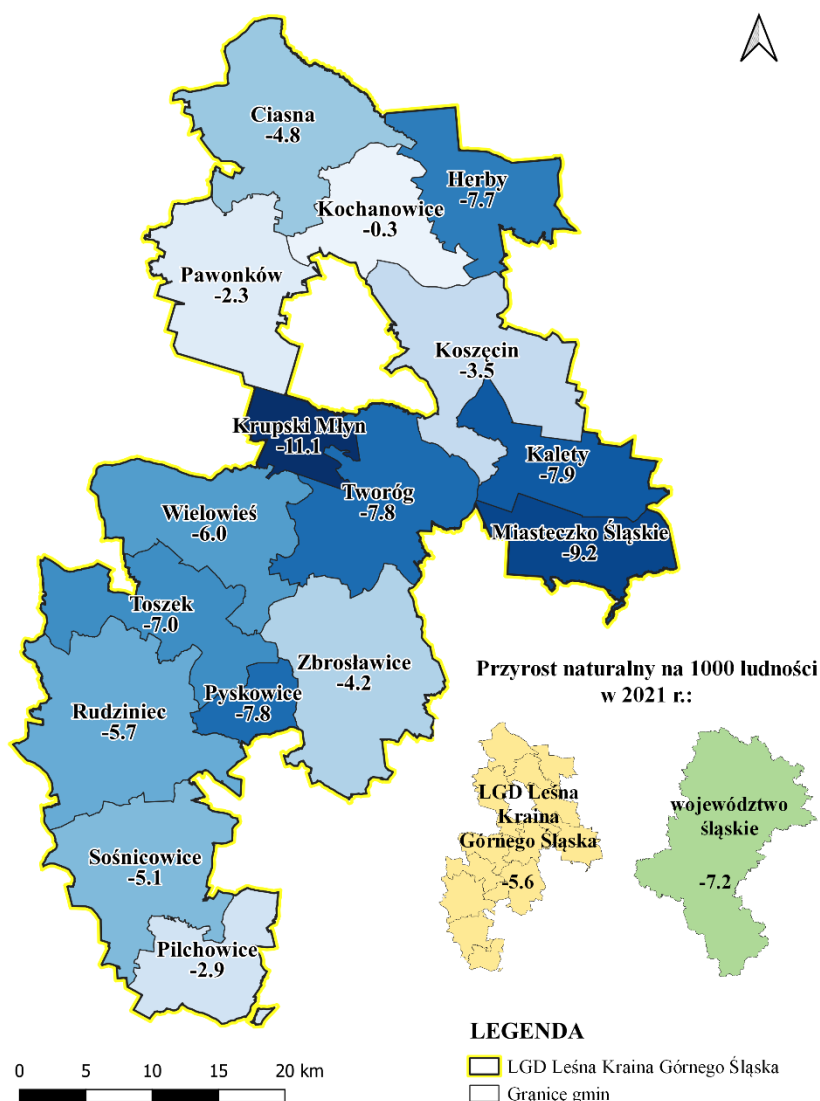
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

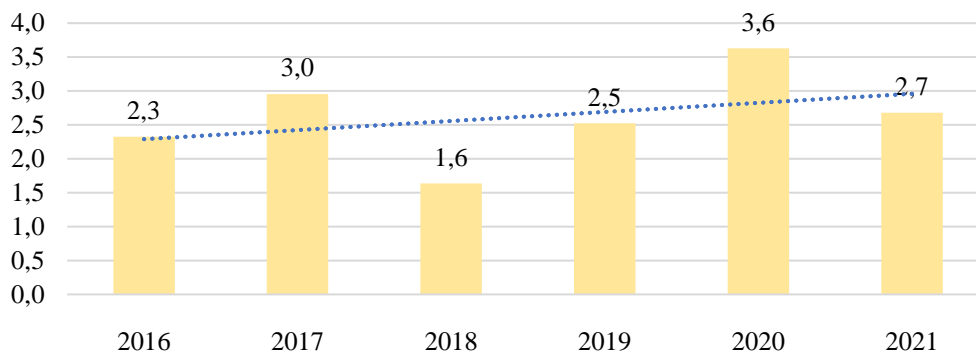
Mapa 3 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest również saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w całym badanym okresie osiągało wartości dodatnie, a w roku 2021 wynosiło 2,7 (wykres 7). Była to wartość wyższa i bardziej korzystna niż w Polsce oraz w województwie śląskim (wykres 8).

Wykres 7 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym – można go ocenić za pomocą wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców*. Wysoka wartość tego wskaźnika oznacza, że ludzie chętnie inwestują w dane miejsce jako miejsce zamieszkania – akumulują w nim swój majątek i chcą się w nim osiedlić. Wartości wskaźnika dla poszczególnych gmin, a także średnią dla LGD Leśna Kraina Górnego Śląska, województwa i kraju w latach 2018–2021 przedstawiono w tabeli 4, natomiast na wykresie 9 przedstawiono porównanie średniej wartości dla LGD w 2021 r. do wartości dla województwa śląskiego i Polski.

Tabela 4 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2018–2021

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców			
	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	16	20	48	23
Gmina Pilchowice	106	119	65	117
Gmina Rudziniec	40	30	40	67
Gmina Sośnicowice	59	57	61	57
Gmina Toszek	18	27	30	34
Gmina Wielowieś	27	53	55	97
Gmina Ciasna	20	35	39	47
Gmina Herby	13	19	12	26
Gmina Kochanowice	42	36	45	62
Gmina Koszęcin	42	41	38	38
Gmina Pawonków	29	41	38	52
Gmina Kalety	24	33	31	39
Gmina Miasteczko Śląskie	21	24	31	54
Gmina Krupski Młyn	22	13	13	42
Gmina Tworóg	29	56	61	63
Gmina Zbroslawice	53	80	100	110
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	38	46	49	60
województwo śląskie	19	21	24	29
Polska	25	26	28	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 9 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. Gospodarka, przedsiębiorczość i sektor społeczny

Sytuację gospodarczą obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze, tj. *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności oraz podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.*

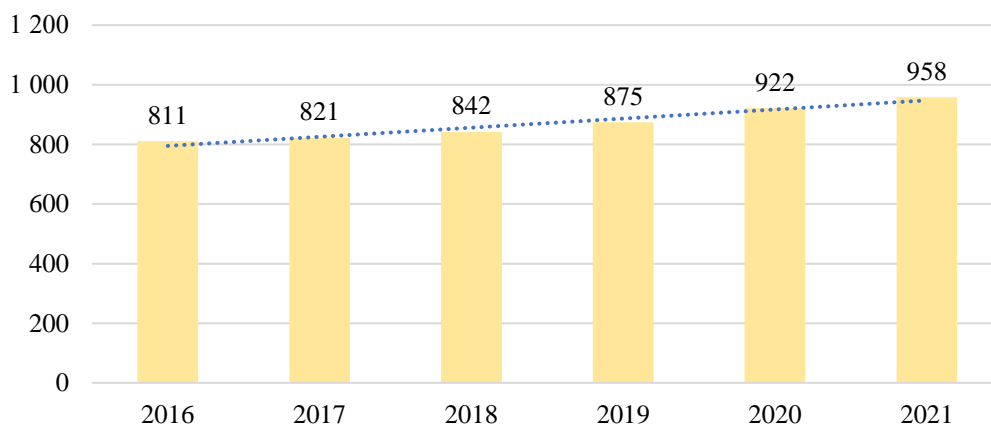
W tabeli 5 przedstawiono wskaźniki gospodarcze dla LGD Leśna Kraina Górnego Śląska oraz województwa śląskiego i Polski w latach 2016–2021. Wskaźniki zobrazowano także na wykresach 10–13, na których przedstawiono trend dla LGD w latach 2016–2021 oraz porównanie wartości dla LGD do średniej dla województwa i kraju w 2021 r., zaś na mapach 4–5 przedstawiono wartości wskaźników w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności						Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	811	821	842	875	922	958	91	99	111	110	103	107
województwo śląskie	1 025	1 033	1 042	1 066	1 120	1 165	123	125	137	137	118	138
Polska	1 103	1 121	1 136	1 175	1 224	1 276	147	154	169	165	145	165

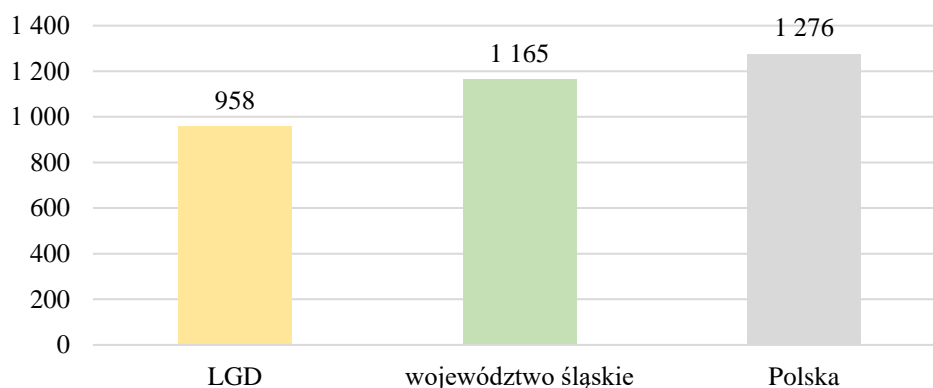
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021

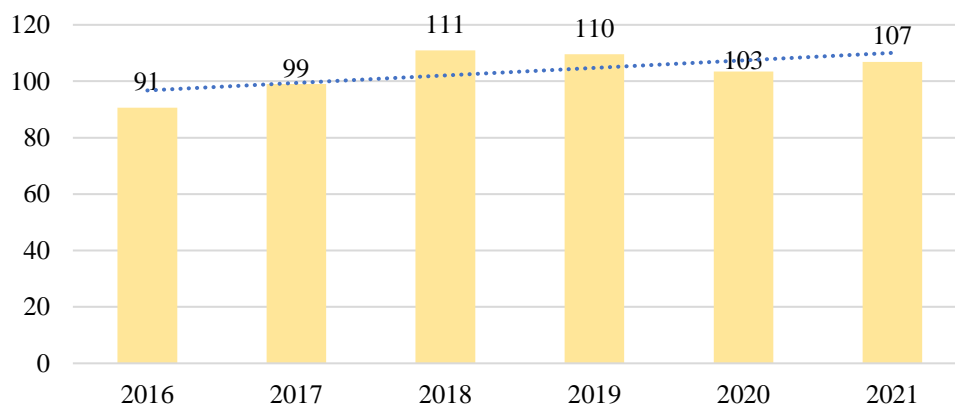
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze LGD w latach 2016–2021

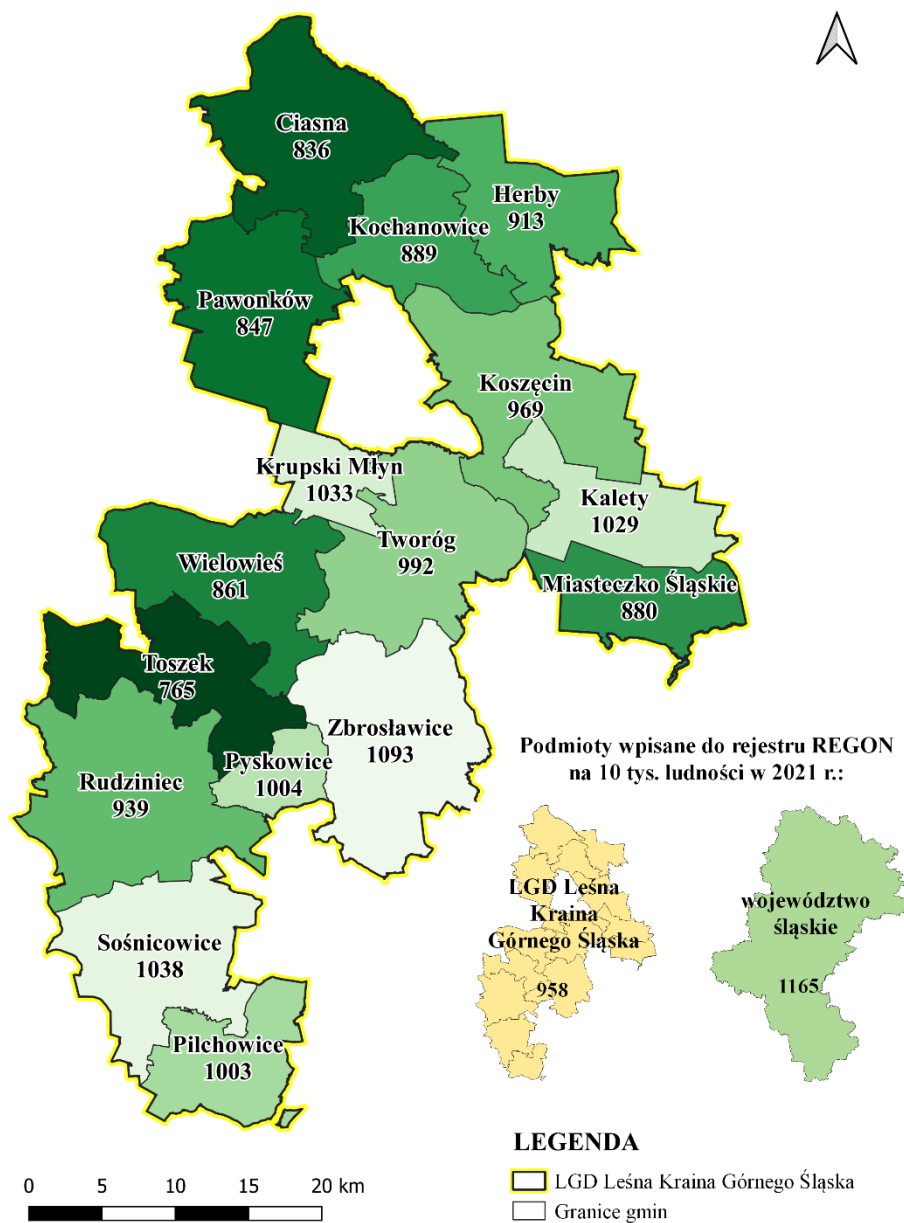
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

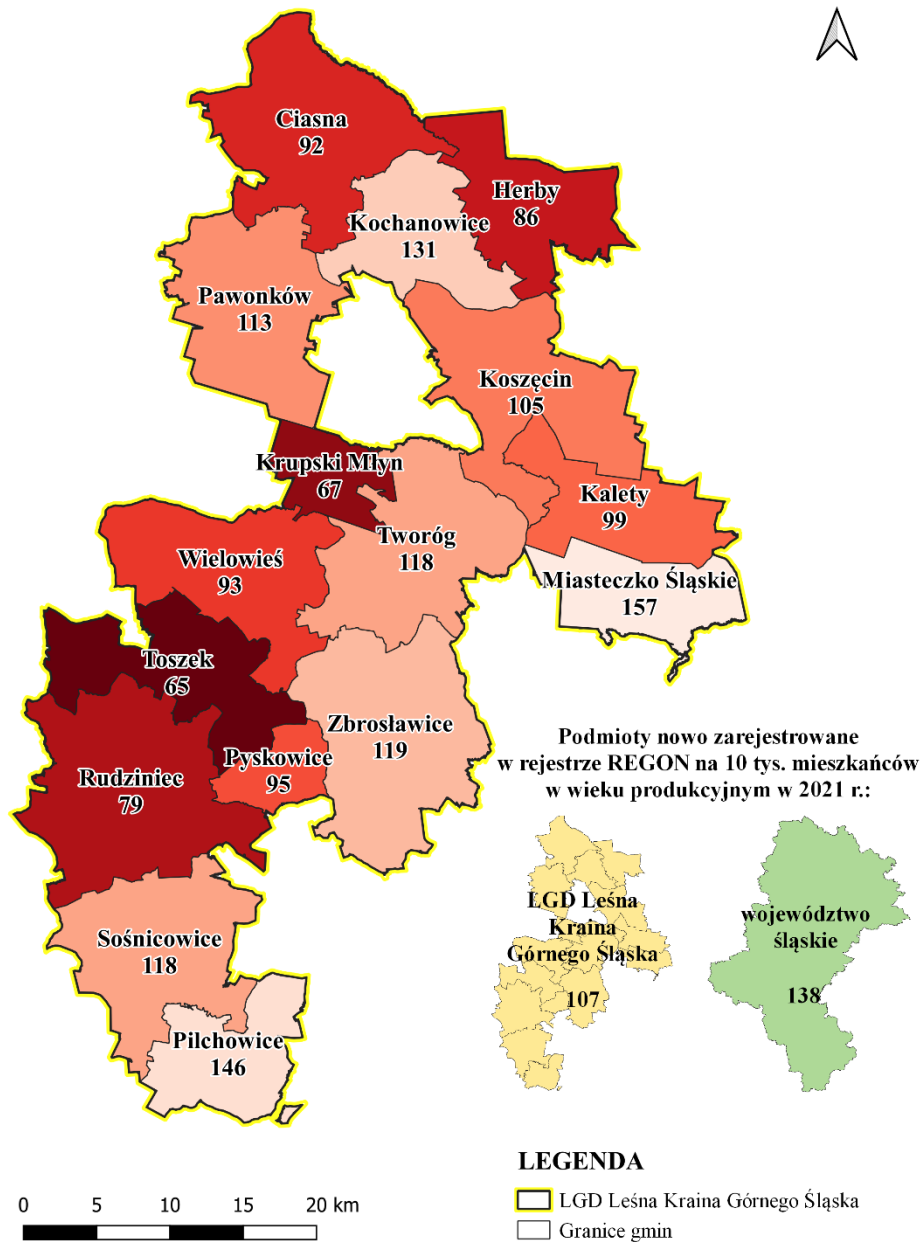
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 4 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

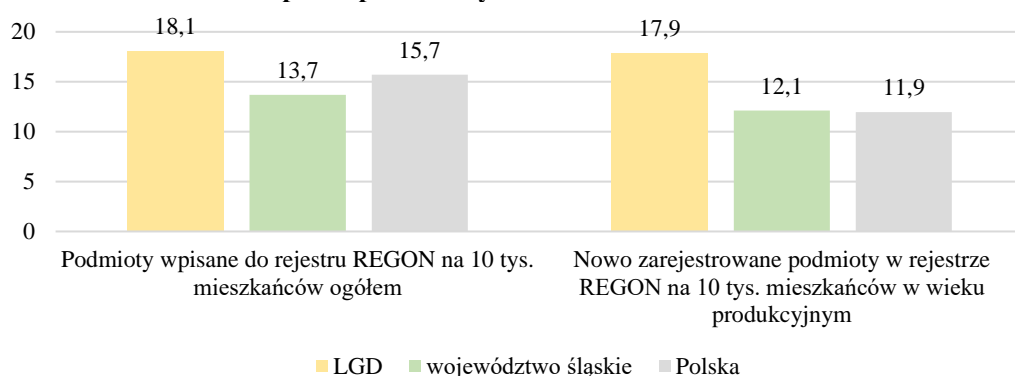
Mapa 5 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

Na wykresie 14 przedstawiono dynamikę zmian (wzrost/spadek wartości wskaźników w 2021 r. w stosunku do 2016 r.) dla LGD, województwa i kraju.

Wykres 14 Dynamika wzrostu wartości wskaźników gospodarczych obszaru LGD, województwa i kraju – wzrost/spadek procentowy w 2021 r. w stosunku do 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza nowo rejestrowanymi podmiotami, warto zwrócić uwagę na wskaźniki: *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON oraz jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności*, które świadczą o kondycji przedsiębiorstw oraz poziomie trudności w prowadzeniu działalności na danym obszarze, w danym okresie. Wartości ww. wskaźników dla poszczególnych gmin LGD, LGD ogółem, województwa śląskiego i Polski w latach 2016–2021 przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6 Wskaźniki świadczące o kondycji przedsiębiorstw w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności						Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	55	56	50	52	34	38	6,6	6,6	5,7	5,8	3,5	3,8
Gmina Pilchowice	62	66	45	43	35	35	7,1	7,4	5,0	4,7	3,7	3,5
Gmina Rudziniec	54	52	52	25	15	33	6,2	6,1	5,9	2,8	1,6	3,5
Gmina Sońnicowice	59	59	60	31	30	38	6,4	6,4	6,5	3,3	3,0	3,7
Gmina Toszek	53	40	50	27	29	31	7,9	5,8	7,1	3,7	3,8	4,1
Gmina Wielowieś	39	34	39	20	19	22	5,4	4,6	5,2	2,6	2,3	2,6
Gmina Ciasna	52	48	29	39	23	29	7,8	7,0	4,1	5,1	2,9	3,4
Gmina Herby	67	63	51	40	46	23	8,4	7,8	6,3	4,8	5,2	2,5
Gmina Kochanowice	52	46	48	23	27	45	7,3	6,3	6,1	2,8	3,2	5,0
Gmina Koszęcin	49	68	59	47	27	39	6,0	8,2	6,8	5,2	2,8	4,0
Gmina Pawonków	36	35	45	35	38	23	5,6	5,0	6,3	4,5	4,7	2,7
Gmina Kalety	58	64	53	44	40	30	7,0	7,6	6,1	4,9	4,0	3,0
Gmina Miasteczko Śląskie	62	55	50	34	29	31	9,0	8,0	7,0	4,7	3,7	3,5
Gmina Krupski Młyn	56	31	53	31	16	16	6,6	3,6	5,9	3,4	1,6	1,6
Gmina Tworóg	40	65	39	42	23	32	4,6	7,5	4,4	4,8	2,4	3,2
Gmina Zbrosławice	50	60	65	39	28	35	5,3	6,4	6,8	3,9	2,7	3,2
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	53	55	51	38	29	33	6,6	6,7	6,0	4,3	3,2	3,4
województwo śląskie	72	70	76	60	40	44	7,1	6,8	7,3	5,6	3,6	3,8
Polska	76	75	86	59	45	50	6,9	6,7	7,6	5,0	3,6	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 7 przedstawiono wartość wskaźnika *udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem* dla poszczególnych gmin LGD, średnio w LGD oraz województwie i kraju w latach 2016–2021. Przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 50 pracowników, to tzw. mikro (do 9 pracowników) i małe firmy (do 49 pracowników). Stanowią one ok. 99% polskiego sektora przedsiębiorstw.

Tabela 7 Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	8,3	8,5	8,6	8,8	9,7	9,9
Gmina Pilchowice	8,8	8,9	9,1	9,2	9,4	10,0
Gmina Rudziniec	8,6	8,5	8,7	9,1	9,2	9,3
Gmina Sośnicowice	9,2	9,1	9,1	9,6	10,0	10,3
Gmina Toszek	6,7	6,8	7,0	7,2	7,5	7,6
Gmina Wielowieś	7,3	7,4	7,5	7,9	8,2	8,6
Gmina Ciasna	6,5	6,7	7,1	7,6	8,0	8,3
Gmina Herby	7,9	8,0	8,1	8,3	8,7	9,0
Gmina Kochanowice	7,1	7,4	7,8	8,2	8,5	8,9
Gmina Koszęcin	8,1	8,3	8,6	9,0	9,4	9,6
Gmina Pawonków	6,4	6,9	7,1	7,7	8,1	8,5
Gmina Kalety	8,3	8,3	8,7	9,1	9,8	10,2
Gmina Miasteczko Śląskie	6,9	6,9	7,0	7,2	7,9	8,8
Gmina Krupski Młyn	8,3	8,6	8,9	9,1	10,0	10,3
Gmina Tworóg	8,7	8,5	8,7	8,8	9,3	9,8
Gmina Zbrosławice	9,3	9,4	9,5	10,0	10,4	10,9
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	8,1	8,2	8,4	8,7	9,2	9,5
województwo śląskie	10,2	10,2	10,3	10,6	11,1	11,6
Polska	10,9	11,1	11,3	11,7	12,2	12,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem we wszystkich analizowanych latach był na obszarze LGD niższy niż średnia dla kraju oraz średnia dla województwa śląskiego, ale odnotował trend rosnący, natomiast tendencja ta dotyczyła także średniej dla województwa i kraju. W tabeli 8 przedstawiono udział podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w 2021 r. w poszczególnych gminach LGD, średnio na obszarze, w województwie i kraju. Średni udział grupy „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” jest dla obszaru LGD wyższy niż średnia dla województwa oraz średnia dla kraju. Wśród gmin obszaru, pod tym względem, najbardziej wyróżnia się Gmina Pawonków – 6,9% – jest to wartość znacznie wyższa niż średnia w województwie (1,0%) oraz średnia dla kraju (1,5%).

Tabela 8 Udział % podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w poszczególnych gminach LGD, średnio na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.

Jednostka terytorialna	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	Pozostała działalność
Gmina Pyskowice	0,3	24,9	22,2	2,4	50,2
Gmina Pilchowice	1,0	24,1	22,2	2,3	50,4
Gmina Rudziniec	2,6	27,5	20,2	3,7	45,9
Gmina Sośnicowice	2,2	25,3	19,6	3,6	49,4
Gmina Toszek	3,5	27,0	20,6	2,3	46,6
Gmina Wielowieś	5,6	31,7	25,8	2,8	34,1
Gmina Ciasna	5,6	40,9	17,3	2,5	33,7
Gmina Herby	2,0	31,9	21,2	1,0	43,8
Gmina Kochanowice	1,5	37,5	18,7	2,9	39,4
Gmina Koszęcin	2,7	37,5	18,0	3,0	38,8
Gmina Pawonków	6,9	39,7	13,9	3,1	36,4
Gmina Kalety	2,0	30,8	19,5	1,5	46,1
Gmina Miasteczko Śląskie	2,4	32,4	21,9	2,9	40,3
Gmina Krupski Młyn	1,9	23,4	17,1	1,6	56,0
Gmina Tworóg	5,9	27,8	19,5	3,2	43,6
Gmina Zbrosławice	3,2	24,0	21,2	2,8	48,8
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	2,7	29,3	20,3	2,7	45,0
województwo śląskie	1,0	22,1	23,1	3,1	50,7
Polska	1,5	22,6	20,8	3,3	51,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z danych statystycznych klasyfikacji podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007, największa liczba, spośród wszystkich 14 044 podmiotów gospodarczych na obszarze w 2021 r., była zarejestrowana w sekcjach: G „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle” – 2 849 podmiotów (20,3%), F „Budownictwo” – 2 396 podmiotów (17,1%) oraz C „Przetwórstwo przemysłowe” – 1 611 podmiotów (11,5%). Na obszarze nie są zarejestrowane żadne podmioty w sekcji U „Organizacje i zespoły eksterytorialne”, a najniższe i nikłe udziały podmiotów zarejestrowane są w sekcjach B „Górnictwo i wydobywanie”, D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” i E „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Z danych GUS wynika, że na terenie obszaru LGD funkcjonowało czternaście obiektów noclegowych, które łącznie oferowały 1 011 miejsc noclegowych, w tym 537 miejsc noclegowych całorocznych. Najwięcej z nich znajdowało się na terenie Gminy Koszęcin (4 obiekty)¹.

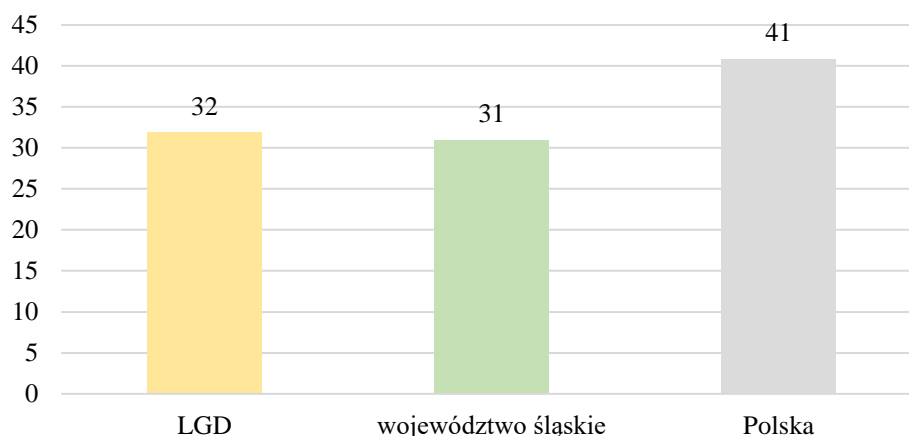
Istnieje wiele definicji przedsiębiorczości. Jedne z nich skupiają się na rezultatach, inne na procesowości, a jeszcze inne na umiejętnościach. Według Cooper'a (2003 r.) przedsiębiorczość to przede wszystkim: „zachowanie przedsiębiorcze oznaczające umiejętność korzystania z pojawiających się sposobności w otoczeniu społeczno-ekonomicznym”. O przedsiębiorczości na ogół mówi się w kontekście gospodarczym, natomiast istotna jest również przedsiębiorczość społeczna, rozumiana jako sfera aktywności obywatelskiej, która łączy działalność ekonomiczną

¹ Dane GUS, stan na dzień 31 grudnia 2021 r.

z działalnością pożytku publicznego, przyczyniając się m.in. do integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, do tworzenia miejsc pracy oraz rozwoju lokalnego. W powiatach lublinieckim oraz gliwickim – także na obszarze LGD – nie było zarejestrowane żadne przedsiębiorstwo społeczne. W całym powiecie tarnogórskim zarejestrowane było jedno przedsiębiorstwo społeczne, natomiast nie było ono zarejestrowane na obszarze LGD.

Ludzie przedsiębiorczy to ludzie aktywni zawodowo i/lub społecznie. Istotna w tym zakresie jest analiza kapitału społecznego. Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 15).

Wykres 15 Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wewnątrz obszaru LGD najwyższą wartością wskaźnika charakteryzowała się Gmina Pawonków, która w całym analizowanym okresie osiągała najwyższe wyniki spośród gmin obszaru LGD, jednocześnie każdorazowo charakteryzowała się również wartością wyższą niż średnia dla LGD, województwa i kraju. Natomiast średnia dla obszaru LGD (32) w 2021 r. była niższa niż średnia dla kraju (31) oraz wyższa niż średnia dla województwa (41) – dane GUS.

5. Rynek pracy

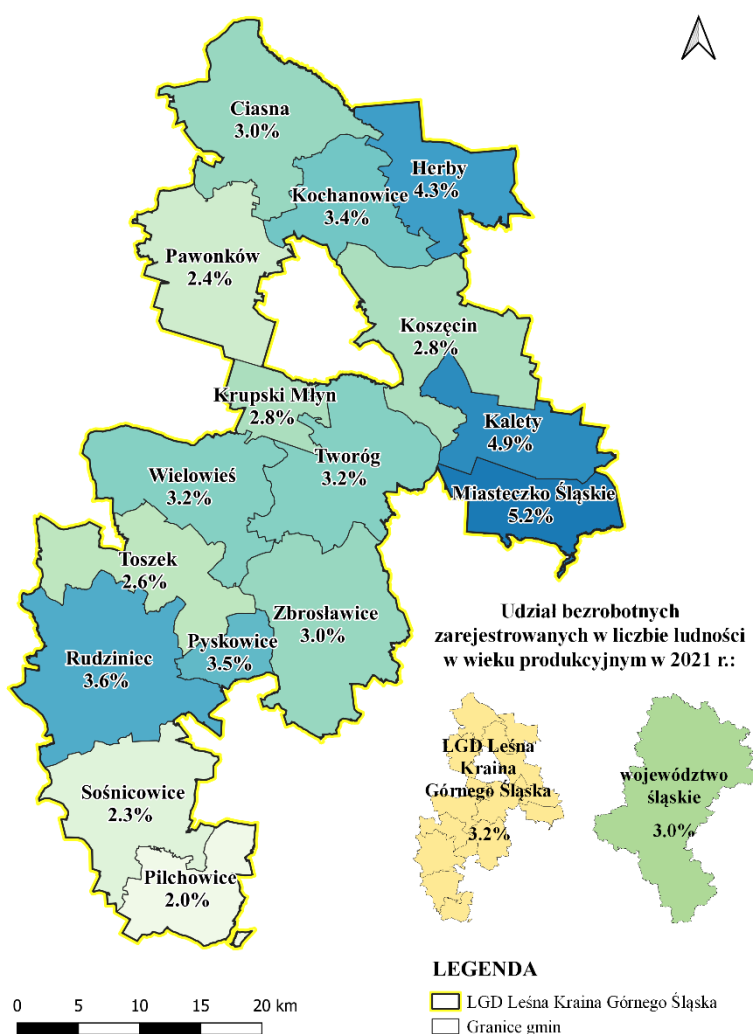
Sytuację panującą na rynku pracy odzwierciedlają wskaźniki dotyczące zatrudnienia oraz bezrobocia. Do najistotniejszych wskaźników należą: *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* oraz *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* (tabela 9). Wartości tych wskaźników w 2021 r. dla poszczególnych gmin LGD przedstawiono na mapach 6 i 7.

Tabela 9 Wskaźniki bezrobocia na obszarze LGD, średnio w województwie i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)						Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem (%)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	4,3	3,6	3,2	2,7	3,4	3,2	56,5	56,3	55,4	52,5	49,2	57,8
województwo śląskie	4,3	3,4	2,9	2,5	3,5	3,0	53,3	51,9	48,8	43,6	41,5	51,2
Polska	5,6	4,6	4,2	3,8	4,6	4,0	56,0	55,0	52,4	49,9	49,3	56,6

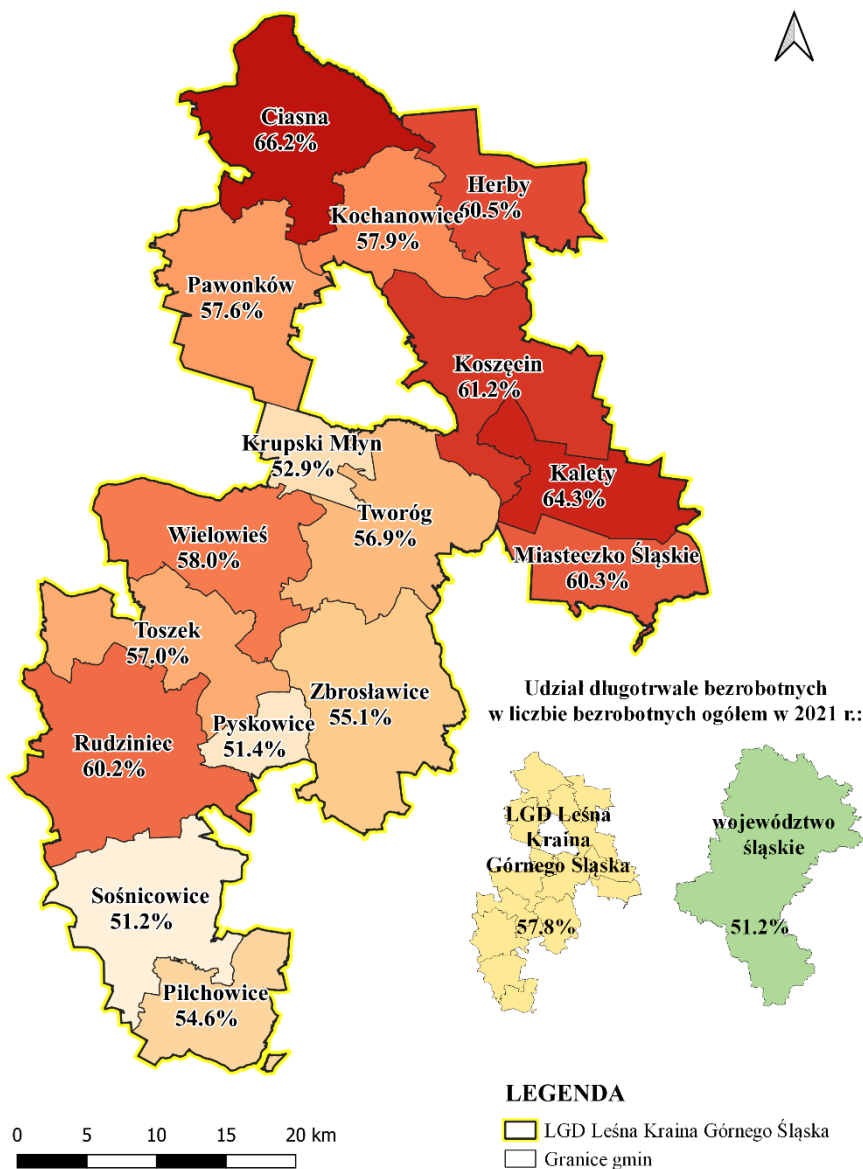
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

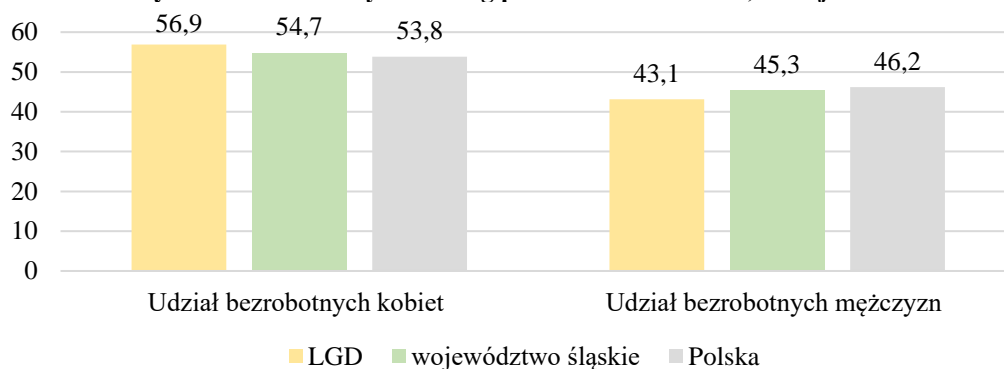
Mapa 7 Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

Na wykresie 16 przedstawiono procentowy udział bezrobotnych ze względu na płeć na obszarze LGD, w województwie i kraju.

Wykres 16 Procentowy udział bezrobotnych według płci na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnikiem, który również obrazuje sytuację ekonomiczną na obszarze LGD, jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej. Dane dotyczące wynagrodzeń określone są na poziomie powiatu. Sytuacja, jaka ma miejsce w powiatach: gliwickim, tarnogórskim i lublinieckim, obrazuje także sytuację na obszarze LGD, który w całości położony jest w tych jednostkach administracyjnych. W 2021 roku wskaźnik *przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto* w powiecie gliwickim osiągnął wartość 84,4% średniej krajowej, w powiecie tarnogórskim osiągnął wartość 88,7% średniej krajowej, natomiast w powiecie lublinieckim – 84,0% średniej krajowej. Wskaźniki dla powiatów prezentowały się gorzej od wyniku województwa (98,5% średniej krajowej). Wskaźnik ten od 2016 r. corocznie wzrastał, zarówno dla województwa śląskiego, jak i dla wszystkich powiatów (dane GUS).

6. Rolnictwo

Spójność obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska pod względem ekonomicznym obrazuje ilość gospodarstw rolnych o podobnej strukturze. Na obszarze tym charakterystyczna jest duża liczba gospodarstw wielkopowierzchniowych. W tabeli 10 przedstawiono dane z 2020 r. dotyczące udziału gospodarstw rolnych w powierzchni poszczególnych jednostek ogółem oraz udziały gospodarstw w gospodarstwach rolnych ogółem ze względu na wielkość.

Tabela 10 Struktura gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w 2020 r.

Jednostka terytorialna	Udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem	Udział gospodarstw w gospodarstwach rolnych ogółem ze względu na wielkość			
		1–5 ha	5–10 ha	10–15 ha	15 ha i więcej
Gmina Pyskowice	24,5	2,0	5,5	0,0	50,3
Gmina Pilchowice	24,7	7,3	6,9	9,4	60,0
Gmina Rudziniec	35,0	12,4	11,5	0,0	79,1
Gmina Sośnicowice	33,3	7,7	6,7	6,3	80,0
Gmina Toszek	42,3	9,5	13,2	10,9	69,1
Gmina Wielowieś	56,5	10,7	16,1	8,3	76,7
Gmina Ciasna	48,5	10,3	19,2	0,0	73,6
Gmina Herby	11,7	5,1	5,7	14,0	45,8
Gmina Kochanowice	38,2	9,0	14,6	8,7	62,7
Gmina Koszęcin	28,5	11,4	11,9	7,7	68,7
Gmina Pawonków	45,1	8,6	13,7	11,7	65,9
Gmina Kalety	2,1	23,8	19,5	0,0	0,0
Gmina Miasteczko Śląskie	1,2	37,3	0,0	0,0	0,0
Gmina Krupski Młyn	3,9	15,1	0,0	0,0	69,7
Gmina Tworóg	0,8	26,4	0,0	0,0	0,0
Gmina Zbrostawice	10,8	10,9	18,3	8,4	62,2
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	63,1	8,8	11,6	6,4	70,3
województwo śląskie	30,2	19,3	14,9	8,4	57,1
Polska	47,8	11,6	13,7	10,6	64,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2012 roku rozpoczął się wieloletni projekt badawczy pn. Monitoring Rozwoju Obszarów Wiejskich (MROW) finansowany przez Fundację Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej². Celem projektu jest stała obserwacja zmian społeczno-gospodarczych dokonujących się na obszarach wiejskich w Polsce. W wyniku zastosowania procedur statystycznych, wykorzystujących przyjęty schemat analizy, zdefiniowano typy gmin podobnych pod względem struktury rozwoju, a więc charakteryzujących się podobną kombinacją ocen dla jedenastu składowych definiujących operacyjnie rozwój obszarów wiejskich. Przyjęta metoda pozwoliła wydzielić 7 typów

² Strona internetowa Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, irwirpan.waw.pl/index.php/offer/show/538/badania/monitoring-rozwoju-obszarow-wiejskich/badania/monitoring-rozwoju-obszarow-wiejskich

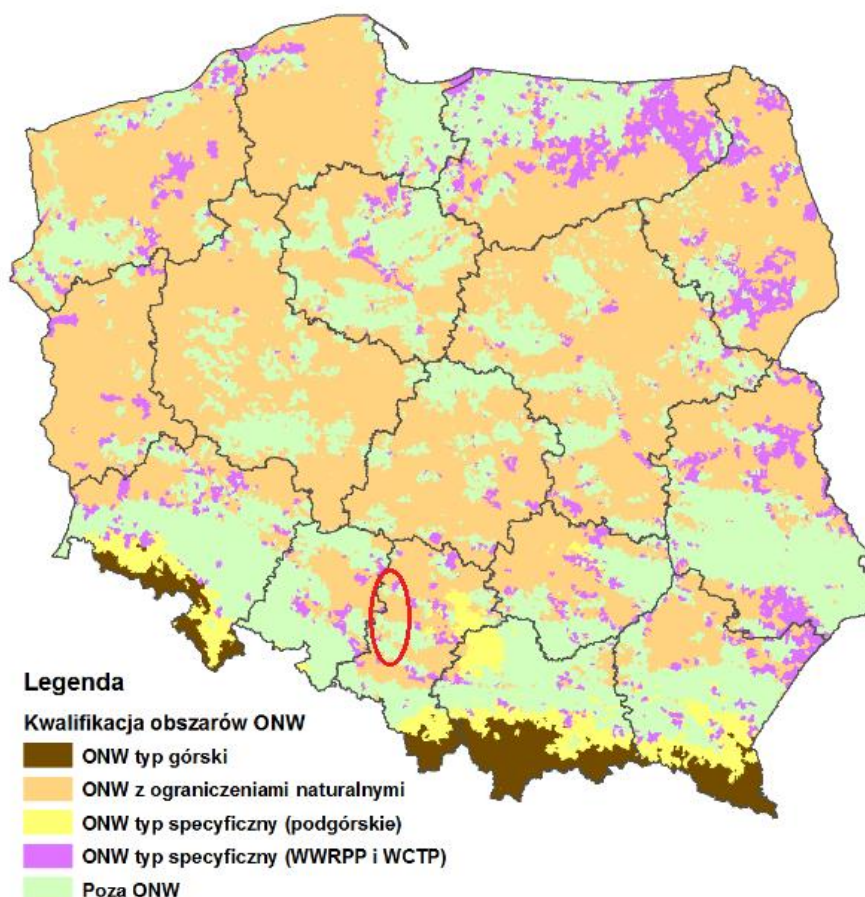
gmin, które w MROW stały się przedmiotem analizy. Zgodnie z przyjętą metodologią, gminy LGD Leśna Kraina Górnego Śląska zakwalifikowano jako następujące typy:

- *zurbanizowane, redukcja funkcji rolniczej* – gminy: Krupski Młyn, Tworóg, Zbrosławice, Rudziniec, Sośnicowice, Pilchowice;
- *wielofunkcyjne, równowaga sektorów* – gminy: Ciasna, Kochanowice, Herby, Pawonków, Koszęcin, Wielowieś, Toszek.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej została zwaloryzowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w latach 70-tych. Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP) pozwala na ilościową i przestrzenną ocenę czynników naturalnych, decydujących o potencjalnej wydajności plonów na poziomie lokalnym. WWRPP jest wskaźnikiem złożonym, przyjmującym wartość maksymalną 120. Średnia wartość wskaźnika dla województwa śląskiego wynosi 84,2 punktu, przy średniej dla kraju 66,6 punktu. Jakość przestrzeni rolniczej jest jednak zróżnicowana przestrzennie.

Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) to tereny, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na warunki naturalne (mapa 8).

Mapa 8 Sumaryczna mapa obszarów ONW w Polsce

Źródło: strona internetowa Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowego Instytut Badawczy, onw.iung.pulawy.pl/mapa

Zdecydowana większość obszaru LGD została zakwalifikowana do ONW z ograniczeniami naturalnymi. Na terenie LGD Leśna Kraina Górnego Śląska wyodrębniono obszary, które zostały sklasyfikowane jako obszary ONW z ograniczeniami naturalnymi, ONW typ specyficzny oraz obszary, które nie zostały sklasyfikowane jako ONW.

7. Finanse samorządowe

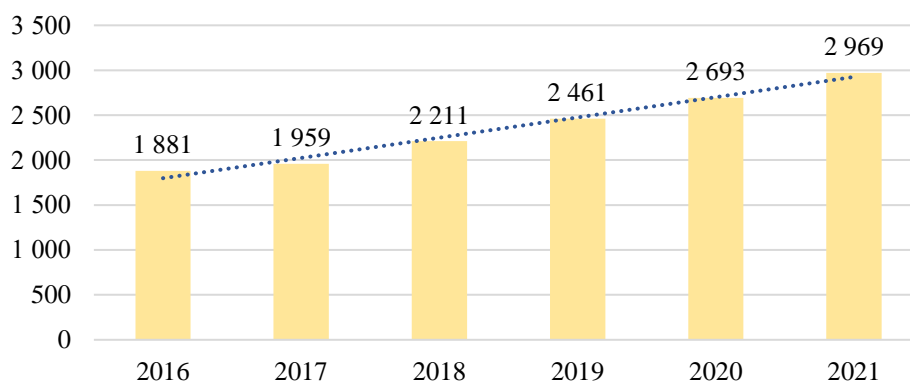
Sytuację finansową samorządów z obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska obrazują wskaźniki dochodów ogółem, dochodów własnych gmin oraz wydatków ogółem, majątkowych i bieżących w przeliczeniu na 1 mieszkańca (tabele 11–12, wykresy 17–20).

Tabela 11 Dochody ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca (zł) w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem na 1 mieszkańca (zł)						Dochody własne na 1 mieszkańca (zł)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	3 617	3 917	4 609	5 869	6 031	6 343	2 184	2 291	2 724	3 141	3 219	3 610
Gmina Pilchowice	3 611	3 693	4 405	4 844	5 661	6 032	1 974	1 948	2 160	2 406	2 683	2 758
Gmina Rudziniec	3 908	4 101	4 855	5 094	5 534	6 369	1 953	2 096	2 308	2 437	2 481	2 812
Gmina Sośnicowice	4 581	4 492	5 109	5 687	5 940	6 655	2 536	2 539	2 781	2 904	3 138	3 448
Gmina Toszek	3 443	3 648	3 946	4 657	5 591	6 445	1 533	1 626	1 752	1 927	2 240	2 814
Gmina Wielowieś	3 683	4 000	4 377	4 615	5 673	6 022	1 321	1 398	1 561	1 627	2 245	2 214
Gmina Ciasna	4 142	4 332	5 943	7 343	6 602	6 177	1 740	1 764	2 127	2 939	2 857	2 649
Gmina Herby	3 886	4 218	4 637	6 329	5 806	6 584	2 017	2 148	2 309	2 556	2 793	3 276
Gmina Kochanowice	3 587	3 951	4 291	5 265	6 625	7 162	1 095	1 210	1 350	1 405	2 433	2 367
Gmina Koszęcin	3 503	3 728	4 274	4 616	5 023	5 355	1 297	1 338	1 416	1 629	1 724	1 912
Gmina Pawonków	3 614	3 803	4 091	5 360	6 561	7 348	1 060	1 097	1 216	1 667	2 040	2 441
Gmina Kalety	3 563	4 061	4 255	4 798	4 990	5 486	1 588	1 735	2 135	2 327	2 232	2 508
Gmina Miasteczko Śląskie	4 495	4 657	4 912	5 297	6 720	6 972	3 100	3 169	3 215	3 367	4 102	4 241
Gmina Krupski Młyn	5 396	5 837	5 804	6 312	7 563	10 931	3 256	3 180	3 499	3 725	4 561	5 975
Gmina Tworóg	3 588	3 788	3 892	5 154	5 786	6 679	1 649	1 750	1 809	2 167	2 589	3 260
Gmina Zbrosławice	3 788	4 081	4 762	5 471	5 649	6 232	2 030	2 152	2 676	2 794	2 741	2 889
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	3 811	4 046	4 590	5 374	5 855	6 421	1 881	1 959	2 211	2 461	2 693	2 969
województwo śląskie	4 499	4 779	5 237	5 827	6 632	7 272	2 510	2 640	2 862	3 053	3 423	3 686
Polska	4 585	4 936	5 387	5 968	6 548	7 242	2 368	2 508	2 732	2 958	3 195	3 487

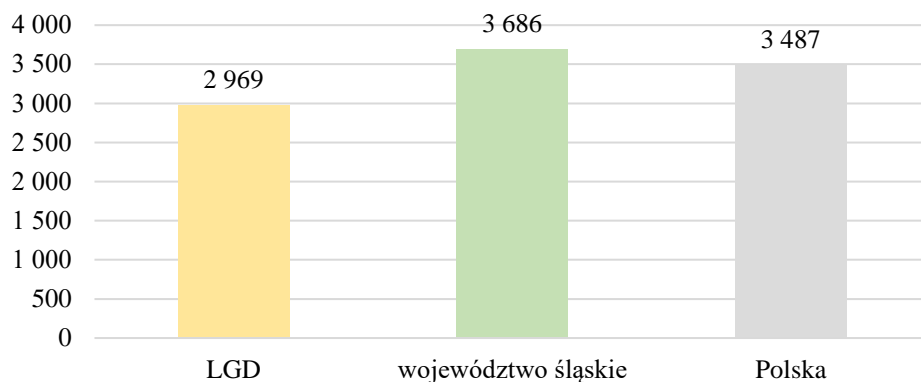
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 17 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 18 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

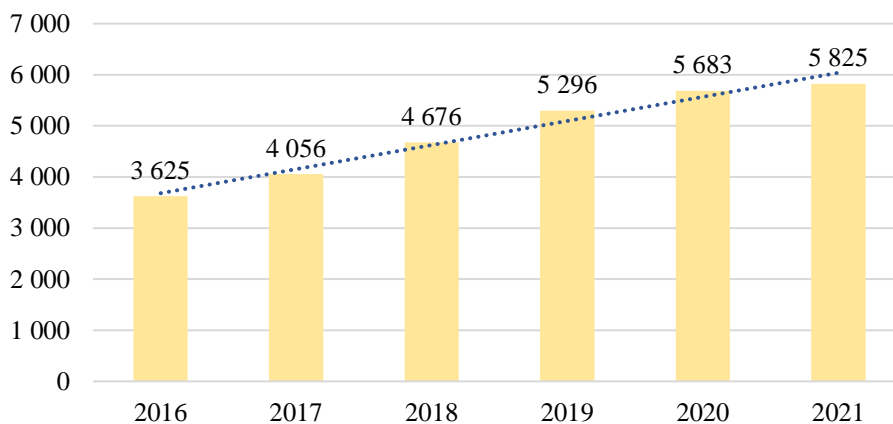

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego (JST) są m.in.: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy, dochodami własnymi JST są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)³.

Wydatki z budżetu ogółem to wszelkie środki publiczne przekazywane z budżetu na realizację zadań. Wyróżnia się wydatki bieżące, związane z bieżącym funkcjonowaniem jednostek organizacyjnych oraz wydatki majątkowe, które obejmują wydatki inwestycyjne (w tym zakupy inwestycyjne) jednostek budżetowych i dotacje celowe przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji konkretnych inwestycji, a także wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

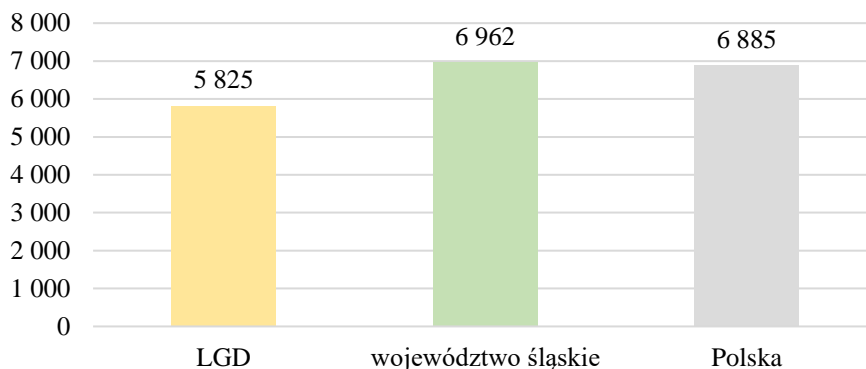
Wykres 19 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

³ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2267).

Wykres 20 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

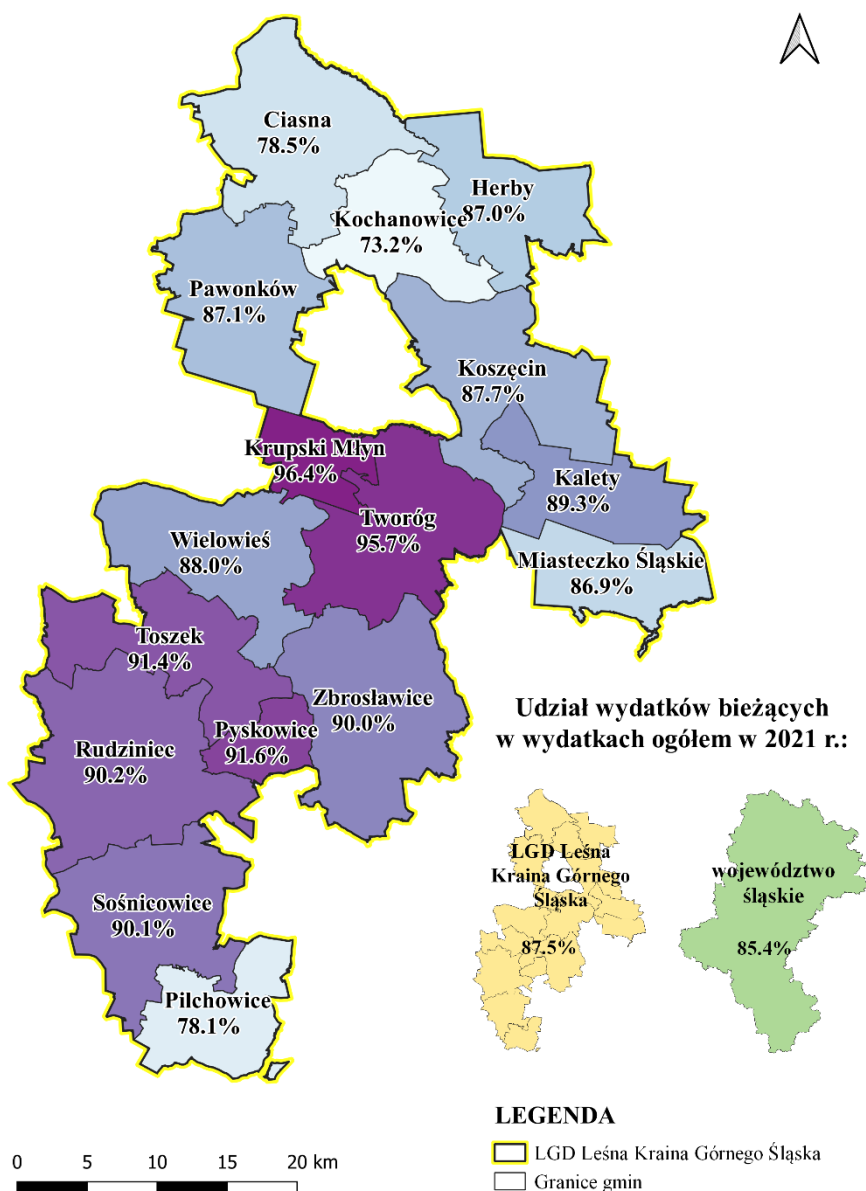
Tabela 12 Wydatki majątkowe i wydatki bieżące na 1 mieszkańca (zł) w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca						Wydatki bieżące na 1 mieszkańca					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	218	408	1 250	1 785	663	500	3 229	3 543	3 812	4 306	5 116	5 445
Gmina Pilchowice	746	737	1 128	975	1 274	1 268	2 865	2 974	3 205	3 699	4 287	4 517
Gmina Rudziniec	659	470	1 404	762	759	533	3 201	3 499	3 737	4 205	4 443	4 896
Gmina Sośnicowice	409	653	1 212	1 699	2 098	578	3 267	3 628	3 859	4 573	4 849	5 273
Gmina Toszek	281	270	229	379	403	494	3 165	3 421	3 605	4 229	4 790	5 256
Gmina Wielowieś	475	522	413	359	331	675	3 223	3 517	3 769	4 182	4 553	4 975
Gmina Ciasna	1 124	957	2 256	2 475	1 950	1 342	3 007	3 367	3 582	4 154	4 480	4 888
Gmina Herby	237	213	913	2 126	970	797	3 519	3 888	4 042	4 490	5 099	5 337
Gmina Kochanowice	180	224	648	463	1 557	1 817	3 365	3 615	3 836	4 338	4 809	4 962
Gmina Koszęcin	356	520	925	380	212	667	2 984	3 291	3 596	4 103	4 480	4 755
Gmina Pawonków	157	238	549	1 575	1 852	666	3 049	3 414	3 525	3 873	4 253	4 486
Gmina Kalety	333	1 082	1 054	1 174	667	533	2 822	3 068	3 230	3 685	4 056	4 446
Gmina Miasteczko Śląskie	508	752	1 039	294	570	926	3 848	4 106	4 392	4 796	5 537	6 157
Gmina Krupski Młyn	122	882	73	42	339	262	5 051	5 302	5 364	5 776	6 737	6 921
Gmina Tworóg	244	210	206	1 237	1 044	217	3 229	3 517	3 579	4 050	4 530	4 827
Gmina Zbrosławice	174	482	524	454	628	593	3 364	3 722	4 065	4 555	5 111	5 365
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	386	524	917	1 040	921	729	3 238	3 532	3 759	4 256	4 761	5 096
województwo śląskie	507	622	935	999	991	1 014	3 867	4 170	4 411	4 921	5 539	5 948
Polska	508	697	1 066	1 011	958	1 026	3 918	4 259	4 509	5 039	5 533	5 859

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na mapie 9 przedstawiono wskaźnik udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

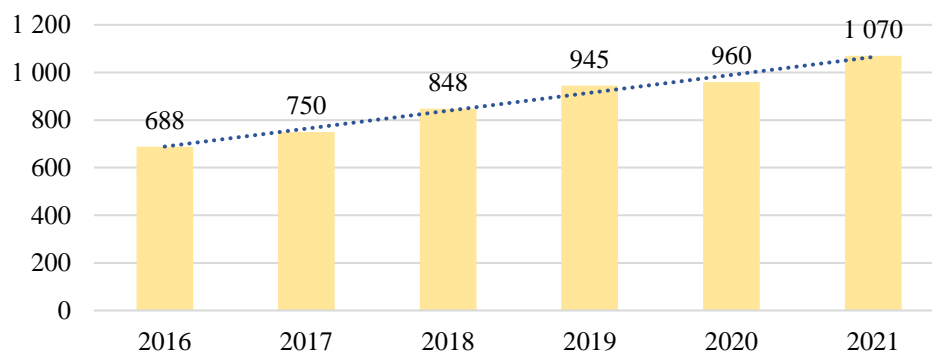
Mapa 9 Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

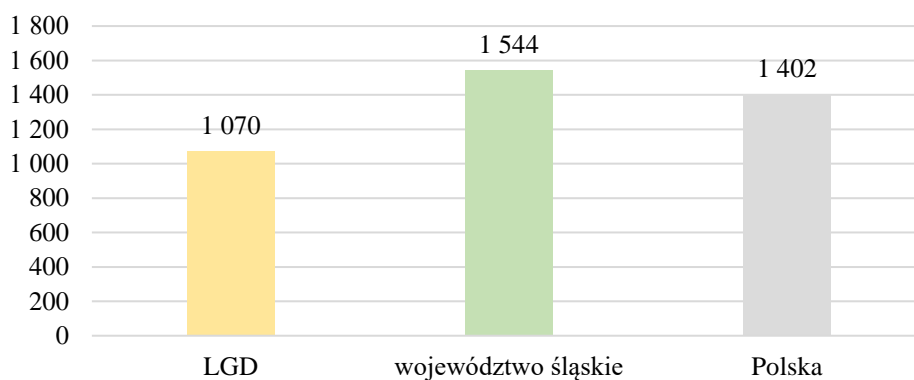
Jednym z elementów dochodów własnych samorządu jest udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy. Na wykresach 21–22 oraz na mapie 10 przedstawiono wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Natomiast na wykresach 23–24 oraz na mapie 11 zobrazowano wpływy z podatków od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 21 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021

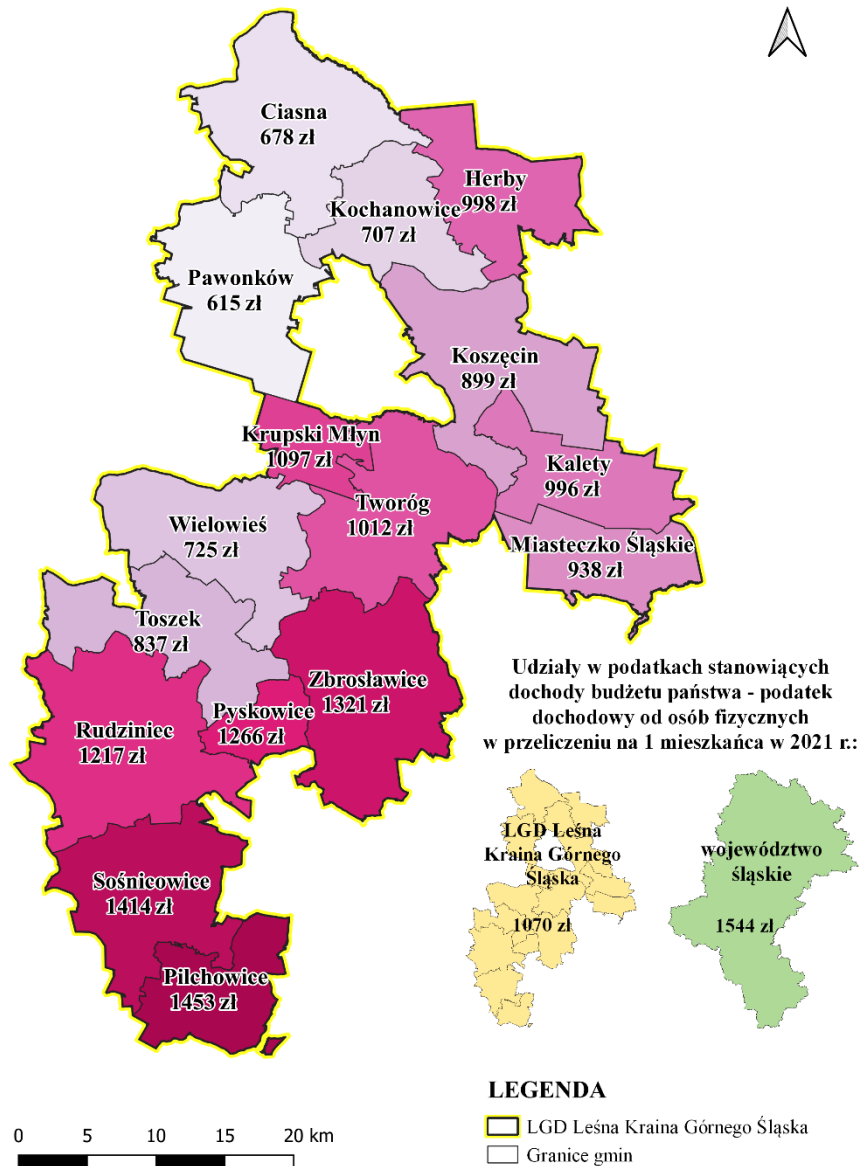
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 22 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

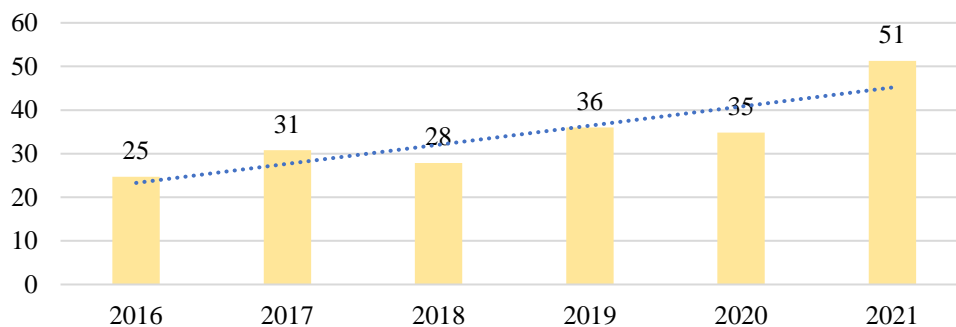
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 10 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 23 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021

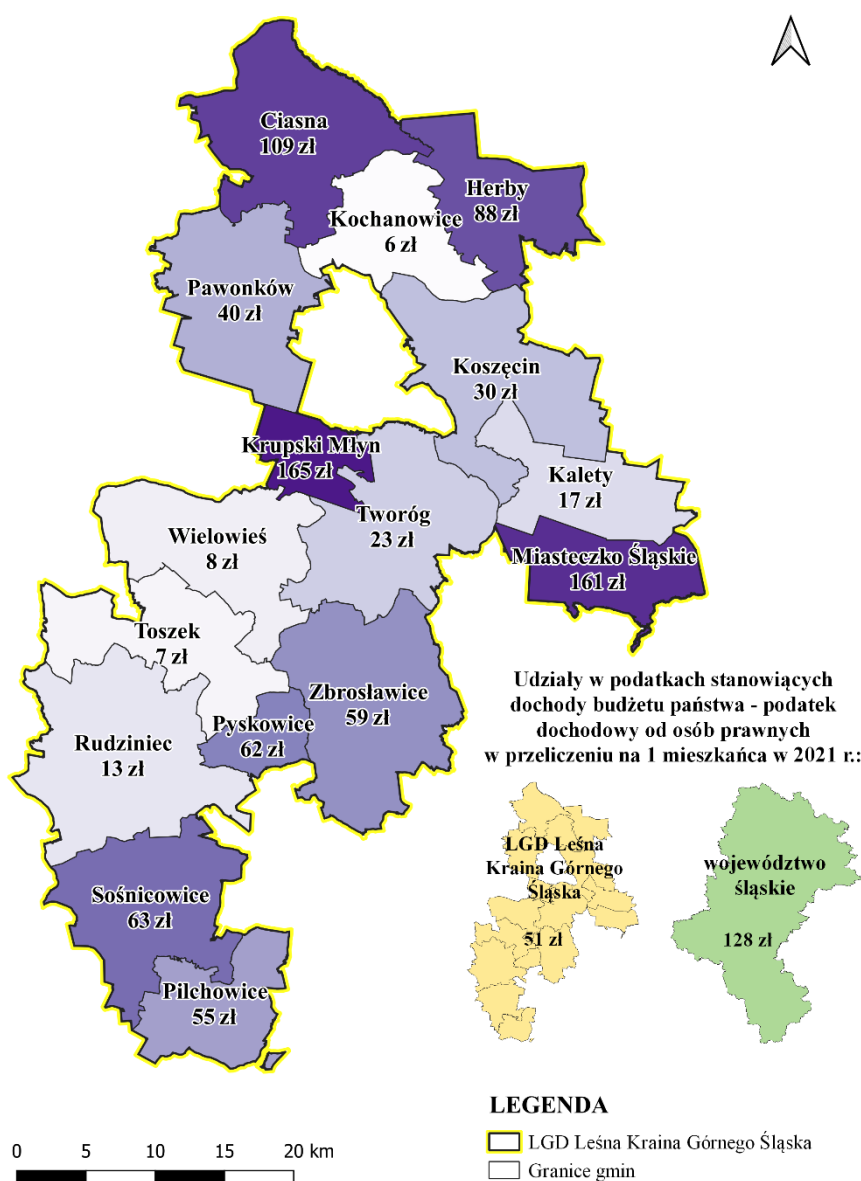
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 24 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 11 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

W kontekście analizy stanu finansów publicznych ważny jest także tzw. wskaźnik G, czyli wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla poszczególnych gmin. Wskaźnik ten stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na dany rok. W poniższej tabeli przedstawiono wartość wskaźnika G dla każdej z gmin LGD Leśna Kraina Górnego Śląska i średnio dla LGD w latach 2020–2022.

Tabela 13 Wskaźnik G dla poszczególnych gmin LGD oraz średnia wartość obszaru LGD w latach 2020–2022

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022
Gmina Pyskowice	1 589,14	1 757,84	1 797,96
Gmina Pilchowice	1 971,67	2 114,70	2 142,64
Gmina Rudziniec	1 996,95	2 114,97	2 143,39
Gmina Sośnicowice	2 168,32	2 186,46	2 272,73
Gmina Toszek	1 371,33	1 474,74	1 455,69
Gmina Wielowieś	1 255,84	1 313,32	1 339,73
Gmina Ciasna	1 391,72	1 495,77	1 578,21
Gmina Herby	1 716,75	1 855,55	1 874,70
Gmina Kochanowice	1 208,96	1 369,51	1 391,44
Gmina Koszęcin	1 261,13	1 396,06	1 412,11
Gmina Pawonków	1 047,50	1 136,21	1 149,63
Gmina Kalety	1 327,83	1 402,91	1 455,85
Gmina Miasteczko Śląskie	2 514,50	2 652,75	2 689,74
Gmina Krupski Młyn	2 393,91	2 599,65	2 879,89
Gmina Tworóg	1 480,42	1 567,47	1 595,43
Gmina Zbrosławice	2 005,41	2 346,37	2 180,15
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	1 668,84	1 799,02	1 834,96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

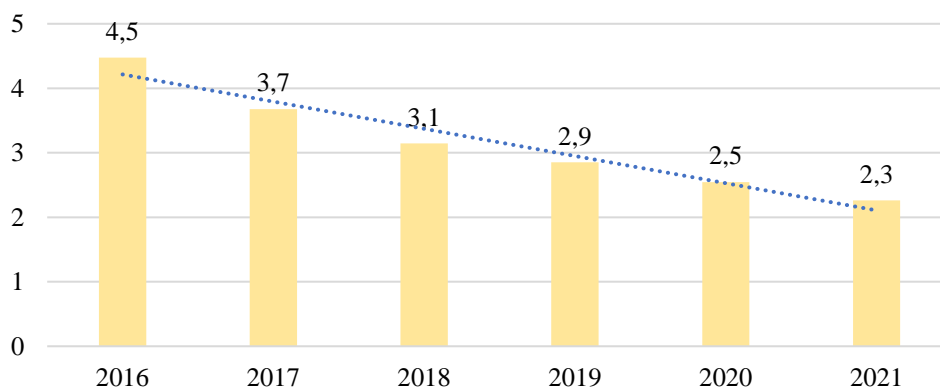
8. Opieka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy.

Sytuację panującą na obszarze LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w zakresie polityki społecznej obrazują następujące wskaźniki: *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem, gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

Wartości wskaźnika *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem* przedstawiono na wykresach 25 i 26 oraz na mapie 12.

Wykres 25 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021

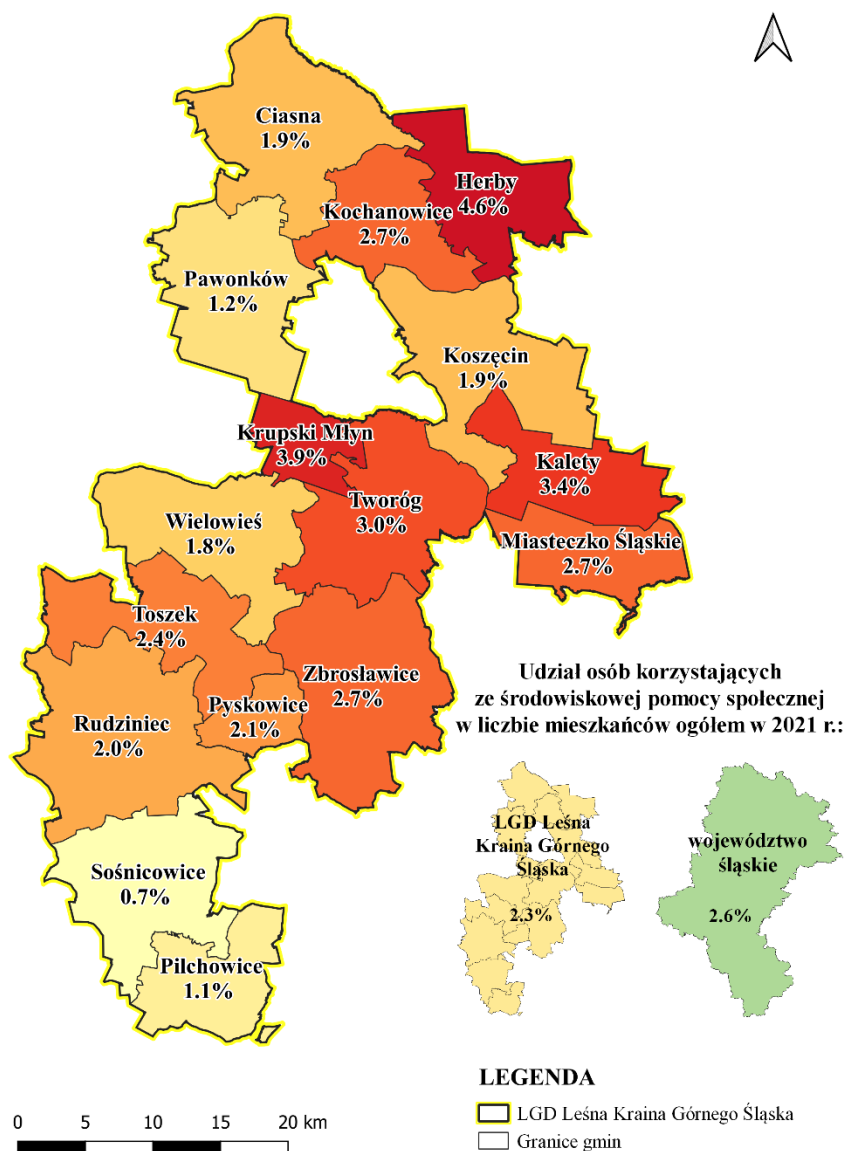
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 26 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 12 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

W tabeli 14 przedstawiono wartości wskaźnika *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców.*

Tabela 14 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	154	147	134	141	131	135
Gmina Pilchowice	123	74	69	61	62	58
Gmina Rudziniec	211	191	175	145	135	122
Gmina Sośnicowice	65	48	39	37	38	43
Gmina Toszek	171	159	136	120	154	150
Gmina Wielowieś	165	153	161	166	143	114
Gmina Ciasna	119	120	112	99	101	85
Gmina Herby	290	255	231	219	216	208
Gmina Kochanowice	231	215	181	164	131	118
Gmina Koszęcin	197	176	132	123	99	96
Gmina Pawonków	183	110	92	87	95	78
Gmina Kalety	233	217	204	182	170	161
Gmina Miasteczko Śląskie	218	218	168	160	136	141
Gmina Krupski Młyn	255	233	201	207	250	206
Gmina Tworóg	167	152	142	152	144	142
Gmina Zbroslawice	168	161	153	152	138	132
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	177	158	140	133	126	119
województwo śląskie	194	177	162	153	145	138
Polska	268	249	233	215	200	186

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

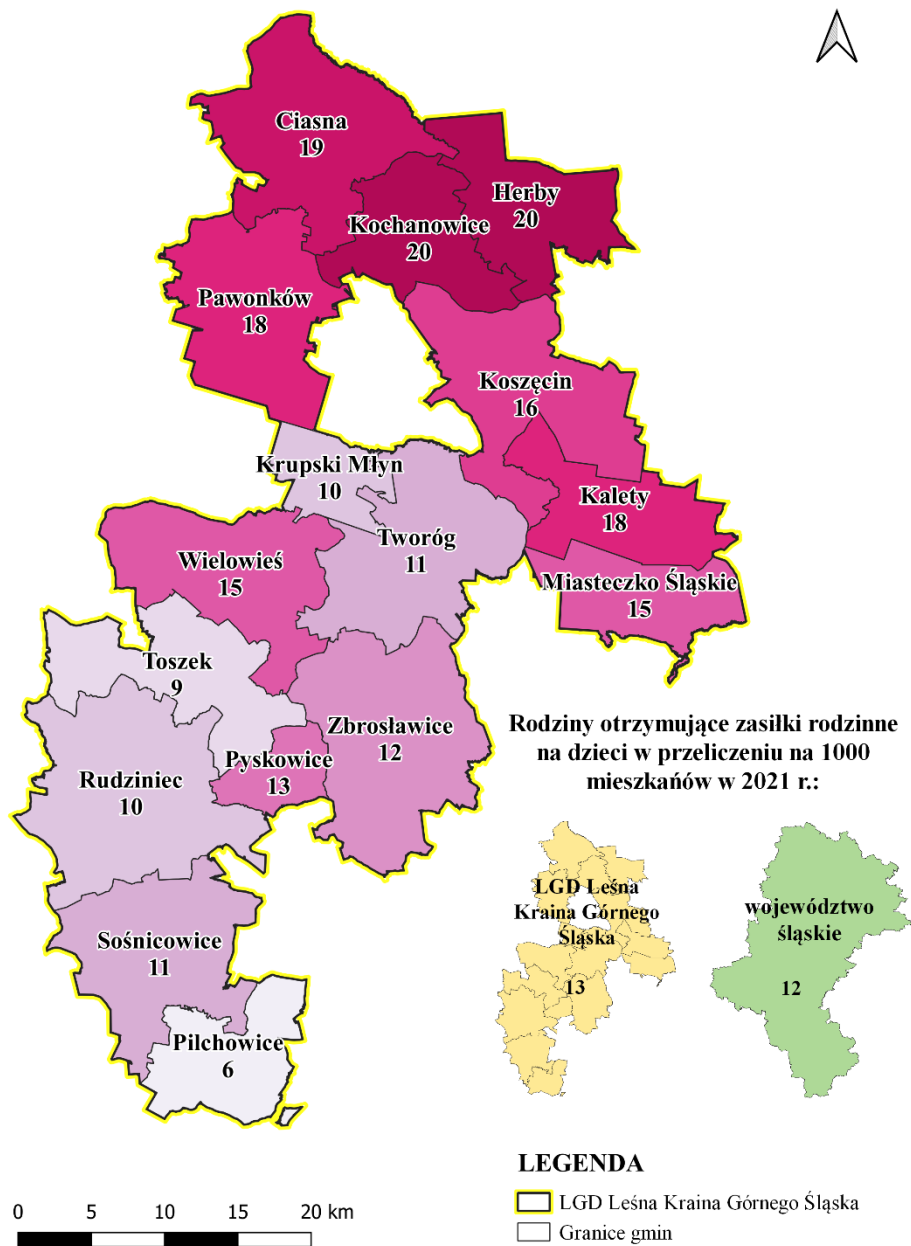
W tabeli 15 przedstawiono wartości wskaźników: *rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców (mapa 13) oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

Tabela 15 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców						Udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	17	18	20	19	15	13	19,6	21,4	23,4	22,9	17,9	15,4
Gmina Pilchowice	12	12	12	11	8	6	11,2	11,5	11,2	10,1	7,0	5,8
Gmina Rudziniec	16	16	15	14	12	10	18,9	19,8	18,4	16,9	14,2	12,3
Gmina Sośnicowice	18	18	19	17	13	11	21,7	21,4	21,4	20,5	14,3	12,8
Gmina Toszek	16	18	19	17	11	9	19,8	21,3	21,3	20,7	14,1	12,4
Gmina Wielowieś	23	24	25	24	19	15	27,3	28,5	29,8	30,7	23,1	18,2
Gmina Ciasna	28	29	31	28	24	19	33,8	35,3	36,4	34,0	28,6	23,7
Gmina Herby	32	32	30	27	23	20	32,3	31,8	31,7	28,6	26,3	23,1
Gmina Kochanowice	30	31	32	30	25	20	30,0	31,0	33,4	31,6	25,3	20,7
Gmina Koszęcin	32	33	35	29	21	16	30,2	31,6	32,5	28,6	21,8	17,1
Gmina Pawonków	27	28	28	25	20	18	29,9	31,3	31,4	28,1	23,9	21,2
Gmina Kalety	27	28	27	26	22	18	30,6	31,3	30,4	30,0	25,8	20,2
Gmina Miasteczko Śląskie	24	26	27	25	21	15	29,4	25,5	26,5	26,2	21,9	16,8
Gmina Krupski Młyn	19	20	19	17	14	10	25,6	25,0	23,8	22,2	19,8	14,6
Gmina Tworóg	23	22	21	20	16	11	24,2	23,9	22,1	20,0	17,1	13,7
Gmina Zbroslawice	21	21	20	19	15	12	22,9	23,1	22,6	21,2	15,4	12,5
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	22	23	23	21	17	13	24,3	24,8	25,0	23,4	18,5	15,3
województwo śląskie	20	21	21	19	15	12	21,7	22,3	23,3	21,4	17,2	14,7
Polska	29	29	29	26	22	18	29,4	29,3	29,4	27,0	22,6	19,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 13 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

9. Dostęp do infrastruktury i usług publicznych

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych może świadczyć odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. Na terenie obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w 2021 roku zlokalizowanych było dziewięć podmiotów, które świadczyły usługi opieki nad dziećmi do lat 3. Po jednym żłobku na terenie gmin: Pyskowice, Sośnicowice, Toszek, Kochanowice, Kalety, Miasteczko Śląskie, Zbrosławice oraz dwa kluby dziecięce – po jednym w gminach Ciasna i Pyskowice. Na terenie pozostałych gmin nie funkcjonowały żadne podmioty świadczące usługi opieki nad dziećmi do lat 3. Podmioty w gminach Sośnicowice, Kalety i Zbrosławice rozpoczęły działalność w latach 2019–2020, co świadczy o tym, że sytuacja w tym zakresie stopniowo poprawia się.

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy również dostępność do placówek wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania. Dostępność wysokiej jakości opieki przedszkolnej na danym terenie jest jednym z czynników umożliwiających aktywność zawodową rodzicom, dlatego ważne jest nie tylko, aby przedszkola istniały, ale żeby funkcjonowały co najmniej przez 8 godzin dziennie. W tabeli 16 przedstawiono wartości wskaźników *udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat* oraz *liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego* w latach 2016–2021.

Tabela 16 Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Udział % dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-5 lat						Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	80,1	79,8	80,2	84,8	86,2	85,5	95	102	103	99	95	102
Gmina Pilchowice	82,7	88,0	97,2	99,3	89,9	95,8	78	70	65	71	71	72
Gmina Rudziniec	82,9	90,6	97,5	83,9	80,4	83,1	56	57	57	60	65	71
Gmina Sośnicowice	77,9	77,3	79,7	83,7	77,4	79,1	54	51	49	49	64	69
Gmina Toszek	60,0	74,5	80,8	82,4	78,4	80,4	295	278	260	262	292	291
Gmina Wielowieś	89,4	91,0	97,5	93,2	87,1	85,7	85	84	81	73	82	98
Gmina Ciasna	85,4	82,7	83,7	84,8	80,9	81,5	69	66	83	86	92	108
Gmina Herby	67,2	70,3	73,5	77,3	74,9	76,2	65	61	62	62	61	62
Gmina Kochanowice	75,4	78,5	84,9	86,4	80,7	77,6	79	81	73	73	76	77
Gmina Koszęcin	80,0	86,1	84,2	90,2	81,0	83,3	48	41	40	41	46	47
Gmina Pawonków	66,7	65,5	67,2	67,7	60,9	59,0	33	33	31	31	33	36
Gmina Kalety	90,7	87,4	90,0	97,8	87,4	91,0	51	52	50	46	46	44
Gmina Miasteczko Śląskie	77,3	84,0	87,7	85,9	83,2	90,1	52	50	45	48	51	53
Gmina Krupski Młyn	91,8	90,5	93,2	97,1	85,5	95,4	43	37	37	35	35	33
Gmina Tworóg	80,0	82,0	87,8	91,5	71,2	75,8	72	68	57	63	75	81
Gmina Zbrosławice	79,8	82,0	81,2	82,5	71,9	80,0	63	65	59	53	61	60
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	78,7	81,9	85,1	86,7	79,9	82,6	77	75	72	72	78	81
województwo śląskie	82,8	86,4	89,0	90,1	88,4	90,6	86	83	80	80	81	80
Polska	81,1	84,7	87,3	88,5	85,2	88,3	86	83	80	80	83	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki jest szkolnictwo podstawowe. Na obszarze LGD Kraina Górnego Śląska zlokalizowane są następujące placówki oświatowe⁴:

- Gmina Pyskowice: pięć publicznych placówek oświatowych w Pyskowicach;
- Gmina Pilchowice: cztery publiczne placówki oświatowe – po jednej w Stanicy, Wilczy, Pilchowicach i Żernicy;
- Gmina Rudziniec: osiem publicznych placówek oświatowych – po jednej w Rudzińcu, Pławniowicach, Bojszowie, Bycinie, Kleszczowie, Poniszowicach, Chechle oraz Rudnie;
- Gmina Sośnicowice: cztery publiczne placówki oświatowe – po jednej w Sośnicowicach, Bargłównie, Kozłowie, Sierakowicach;
- Gmina Toszek: pięć publicznych placówek oświatowych – dwie w Toszku, po jednej w Paczynie, Pniowie i Kotulinie;
- Gmina Wielowieś: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Wielowcu i Świbiu;
- Gmina Ciasna: pięć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Ciasnej, Molnej, Wędzinie, Sierakowie Śląskim oraz Zborowskim;
- Gmina Herby: cztery publiczne placówki oświatowe – dwie w Herbach, po jednej w Lisowie oraz Olszynie;
- Gmina Kochanowice: trzy publiczne placówki oświatowe – po jednej w Kochanowicach, Kochcicach, Lubecku;
- Gmina Koszęcin: cztery publiczne placówki oświatowe – po jednej w Koszęcinie, Strzebinie, Rusinowicach oraz Sadowiu oraz jedna placówka niepubliczna w Koszęcinie;
- Gmina Pawonków: pięć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Pawonkowie, Gwoździanach, Łagiewnikach Małych, Kośmidrach oraz Lisowicach;
- Gmina Kalety: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Kaletach oraz Kaletach Miotku oraz dwie niepubliczne w Kaletach;
- Gmina Miasteczko Śląskie: dwie publiczne placówki oświatowe w Miasteczku Śląskim;
- Gmina Krupski Młyn: dwie publiczne placówki oświatowe w Krupskim Młynie oraz jedna w Potępie;
- Gmina Tworóg: trzy publiczne placówki oświatowe – po jednej w Boruszowicach, Tworogu i Wojsce oraz jedna niepubliczna w Wojsce;
- Gmina Zbroślawice: dziewięć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Czekanowie, Boniowicach, Kamińcu, Kopienicy, Przechlebiu, Ziemięcicach, Miedarach, Wieszowie oraz Zbroślawicach oraz jedna niepubliczna w Ziemięcicach.

W tabeli 17 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji brutto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności.

⁴ Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

Tabela 17 Współczynnik skolaryzacji brutto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2020

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji brutto					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Pyskowice	98,1	97,8	98,1	97,5	97,4	53	61	69	71	76
Gmina Pilchowice	92,0	89,2	90,1	89,9	89,0	61	71	82	86	84
Gmina Rudziniec	89,3	85,2	84,6	85,0	85,7	52	60	68	68	68
Gmina Sośnicowice	87,8	86,0	87,7	89,3	91,5	51	60	72	73	76
Gmina Toszek	91,3	88,7	86,3	87,3	90,0	49	58	67	70	73
Gmina Wielowieś	100,3	102,3	102,0	101,0	102,7	52	61	71	71	78
Gmina Ciasna	80,8	76,9	75,1	76,3	75,2	50	55	61	62	59
Gmina Herby	89,8	90,7	91,6	93,4	88,7	59	70	81	80	79
Gmina Kochanowice	107,8	112,4	113,4	112,0	110,7	64	77	90	89	91
Gmina Koszęcin	92,5	94,1	96,6	98,0	97,4	60	69	82	86	86
Gmina Pawonków	89,1	88,7	86,6	84,6	83,5	54	64	72	71	69
Gmina Kalety	93,4	90,9	94,2	94,3	94,9	48	56	66	68	71
Gmina Miasteczko Śląskie	88,8	88,3	88,8	88,1	89,4	54	62	71	71	75
Gmina Krupski Młyn	132,1	122,0	120,2	118,0	121,7	65	71	84	78	82
Gmina Tworóg	89,3	88,6	86,1	86,6	89,3	53	60	69	72	73
Gmina Zbrosławice	92,3	86,8	84,7	89,8	85,9	52	58	66	73	73
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	94,7	93,0	92,9	93,2	93,3	54	63	72	74	76
województwo śląskie	97,9	96,5	96,3	95,7	96,4	56	66	75	76	79
Polska	96,6	95,2	95,5	95,1	96,0	60	69	79	80	81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ze względu na to, że w Polsce nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa, współczynnik skolaryzacji osiąga dość wysokie wartości, ponieważ wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość wskaźnika poniżej 100% nie oznacza, że dzieci nie uczęszczają do szkół w ogóle, ale może wynikać z faktu, że kształcą się w szkołach zlokalizowanych na obszarze innych jednostek terytorialnych lub też kształcą się za granicą. W drugą stronę – współczynnik powyżej 100% oznacza, że do szkół na terenie gminy uczęszczają osoby zameldowane poza nią (najczęściej z gmin sąsiednich) i jest to charakterystyczne dla miast, ale może też oznaczać, że w tych szkołach uczą się osoby, które przekroczyły wiek nominalnie przypisany temu poziomowi edukacji. Im niższy współczynnik skolaryzacji, tym mniej dzieci, które w danej gminie powinny realizować obowiązek szkolny. Można założyć, że jeśli dzieci z danej gminy nie uczęszczają w niej do szkoły, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że w ogóle fizycznie ich tam nie ma, a co za tym idzie – nie ma też rodziców (wyjazd za granicę, praca i nauka w większych ośrodkach miejskich).

Jakość szkolnictwa w gminach obszaru LGD obrazują średnie wyniki z egzaminów w klasie 8 szkoły podstawowej, które są zakończeniem tego etapu nauczania. Po reformie szkolnictwa, w wyniku której zlikwidowano gimnazja, pierwszy egzamin ósmoklasisty odbył się w 2019 r.

Według najbardziej aktualnych danych, najlepsze wyniki z egzaminu w roku 2022 osiągnęli uczniowie z Gminy Koszęcin w zakresie języka polskiego (69,4%), uczniowie z Gminy Kochanowice w zakresie matematyki (67,2%) oraz uczniowie z Gminy Zbrosławice w zakresie języka angielskiego (69,4%).

W tabeli 18 przedstawiono średnie wyniki z egzaminów ósmoklasisty w gminach obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej w latach 2019–2022 w ramach trzech podstawowych przedmiotów, tj. język polski, język angielski, matematyka (kolorem zielonym wpisano dwa najlepsze wyniki z danego przedmiotu w danym roku – wyjątek stanowią wyniki w zakresie matematyki z 2020 r., wówczas taki sam wynik osiągnęły dwie gminy). Wśród poszczególnych gmin obszaru niemożliwe jest wskazanie jednoznacznego lidera, gdyż wyniki osiągane przez uczniów gmin są zróżnicowane w zależności od zakresu i lat.

Tabela 18 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2019–2022

Jednostka terytorialna	Język polski				Matematyka				Język angielski			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Gmina Pyskowice	63,5	60,0	60,6	54,9	37,9	41,7	38,5	47,2	56,4	49,1	61,7	63,5
Gmina Pilchowice	67,4	61,2	64,2	62,6	47,5	47,9	47,0	57,2	65,7	56,3	71,3	67,4
Gmina Rudziniec	63,2	52,1	62,7	58,4	41,7	39,5	43,0	46,2	61,9	47,6	65,3	63,2
Gmina Sośnicowice	65,1	62,1	63,2	60,2	42,7	46,2	49,8	60,5	58,1	46,6	60,5	65,1
Gmina Toszek	69,1	63,8	58,7	56,1	35,4	40,9	40,3	50,3	64,8	60,4	66,1	69,1
Gmina Wielowieś	65,1	55,2	54,6	54,4	35,2	37,1	37,8	52,6	47,2	40,4	55,3	65,1
Gmina Ciasna	63,8	57,7	62,6	61,9	43,2	46,7	41,5	52,9	49,2	45,9	55,5	55,9
Gmina Herby	62,6	60,3	58,0	62,6	37,2	39,5	34,1	55,4	54,5	46,5	51,5	62,3
Gmina Kochanowice	66,4	63,6	61,4	66,2	44,9	47,9	44,4	67,2	52,7	52,4	59,5	64,8
Gmina Koszęcin	64,4	59,8	66,7	69,4	43,4	42,9	50,5	56,9	53,4	53,7	65,9	67,4
Gmina Pawonków	60,2	44,6	57,4	61,1	36,0	36,1	41,0	61,7	57,7	41,5	57,1	56,5
Gmina Kalety	58,1	54,5	59,8	57,4	40,6	38,2	50,0	56,6	48,7	46,9	65,0	58,1
Gmina Miasteczko Śląskie	62,1	57,5	64,3	60,2	34,1	39,2	40,2	46,0	57,5	57,9	67,1	62,1
Gmina Krupski Młyn	68,6	40,3	42,0	61,0	36,4	37,8	41,3	50,1	51,9	37,3	50,6	68,6
Gmina Tworóg	65,1	57,6	62,2	63,2	37,5	41,0	47,8	56,8	58,2	51,9	65,4	65,1
Gmina Zbrosławice	69,4	57,1	56,4	58,8	39,5	49,1	47,0	58,1	54,4	57,8	63,3	69,4
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	64,6	56,7	59,7	60,5	39,6	42,0	43,4	54,7	55,8	49,5	61,3	64,0
województwo śląskie	64,1	59,3	60,6	60,8	44,7	45,7	46,7	56,5	60,2	55,2	67,0	67,7
Polska	63,0	59,0	60,0	60,0	45,0	46,0	47,0	57,0	59,0	54,0	66,0	67,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza nauką na poziomie podstawowym, na obszarze LGD Leśna Kraina Górnego Śląska mieszkańcy mają dostęp do kształcenia na szczeblu średnim, tj. w liceum, technikum oraz szkołach zawodowych. Na terenie obszaru LGD funkcjonują następujące szkoły ponadpodstawowe⁵:

- Gmina Pyskowice: Zespół Szkół Specjalnych w Pyskowicach (w skład którego wchodzi: szkoła specjalna przysposabiająca do pracy, branżowa szkoła I stopnia specjalna), Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej w Pyskowicach (w jego skład wchodzi: liceum ogólnokształcące, branżowa szkoła I stopnia, technikum, szkoła policealna),
- Gmina Herby: Branżowa Szkoła I stopnia Specjalna nr 5 w Herbach (szkoła dla uczniów niedostosowanych społecznie oraz uczniów niedostosowanych społecznie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim);

⁵ Rejestr Szkół i Pałaców Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

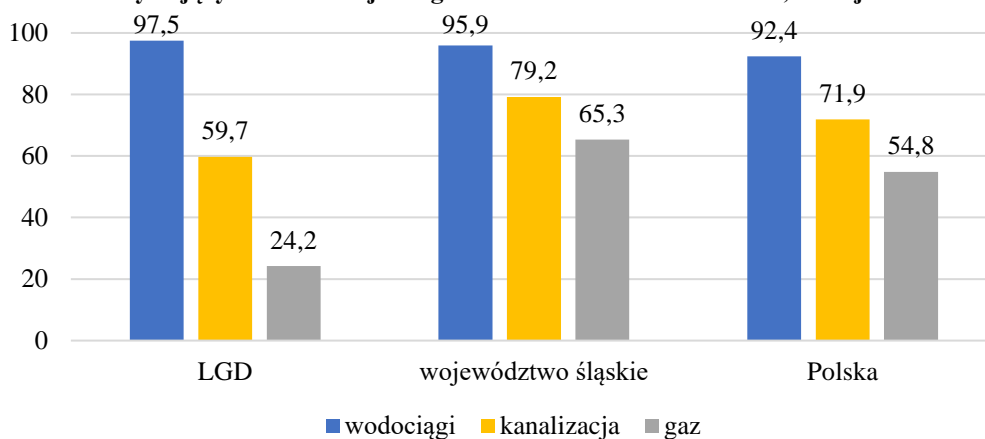
- Gmina Kalety: jedna szkoła niepubliczna Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy (w skład którego wchodzi: branżowa szkoła specjalna I stopnia, liceum ogólnokształcące specjalne, technikum specjalne);
- Gmina Krupski Młyn: Branżowa Szkoła I stopnia nr 13 Specjalna w Krupskim Młynie;
- Gmina Tworóg: Zespół Szkół Leśnych i Ekologicznych im. Stanisława Morawskiego w Brynku (w skład którego wchodzi: technikum leśne, branżowa szkoła I stopnia);
- Gmina Zbrosławice: Liceum Ogólnokształcące Specjalne nr II w Kamieńcu, Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Ziemiećcach (szkoła niepubliczna).

Analizując dostęp do infrastruktury i usług publicznych, nie sposób pominąć kwestię oferty usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją. Mieszkańcy obszaru wchodzącego w skład LGD Leśna Kraina Górnego Śląska mają dostęp do 46 bibliotek i filii, które znajdują się w każdej z gmin partnerstwa. Najwięcej z nich znajduje się w gminach Zbrosławice i Pawonków – po 5 podmiotów. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców średnia liczba bibliotek i filii na terenie LGD wynosi 3,1 i jest wyższy niż dla Polski (2,0) oraz dla województwa śląskiego (1,7)⁶.

Średni udział wydatków z budżetu gmin z obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem w 2021 r. wyniósł 2,1% i osiągnął wartość niższą niż średnia dla województwa (2,3%) oraz średnia dla kraju (2,9%). Biorąc pod uwagę średnią sumę tego wskaźnika w latach 2016–2021, najwyższy udział wydatków na kulturę i dziedzictwo narodowe charakteryzuje Gminę Krupski Młyn (4,7%), natomiast najniższy Gminę Ciasna – 1,7%.

Jakość i dostęp do infrastruktury to również elementy podstawowe takie jak infrastruktura techniczna – wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa itp. Na wykresie 27 zobrazowano graficznie *udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności średnio na obszarze LGD, w województwie śląskim oraz w Polsce w 2021 r.* W tabeli 19 przedstawiono ten sam wskaźnik na przestrzeni lat 2016–2021.

Wykres 27 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tam, gdzie nie istnieje sieć kanalizacyjna, funkcjonują bezodpływowe szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Te drugie są tańsze w eksploatacji i przede wszystkim zdecydowanie bardziej przyjazne środowisku. Na obszarze LGD w 2021 r. użytkowano łącznie 2 270 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków, najwięcej z nich – 599 sztuk funkcjonowało na terenie Gminy Rudziniec, 449 sztuk w Gminie Zbrosławice, natomiast najmniej w gminach Kalety i Krupski Młyn (po 11 szt.) oraz w Gminie Miasteczko Śląskie (10 szt.). W Gminie Herby nie funkcjonowała żadna przydomowa oczyszczalnia ścieków⁷.

⁶ Dane GUS za 2021 r.

⁷ Dane GUS, stan na dzień 31 grudnia 2021 r.

Tabela 19 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021

Jednostka terytorialna	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności																	
	wodociągi						kanalizacja						gaz					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Pyskowice	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	94,0	94,2	94,3	94,4	94,5	94,6	90,5	90,6	90,9	91,4	91,6	91,5
Gmina Pilchowice	95,8	95,9	95,5	95,6	95,7	95,8	22,6	24,0	26,9	28,2	28,9	30,0	11,9	13,4	14,9	16,8	19,3	22,2
Gmina Rudziniec	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	9,1	11,6	12,0	13,4	14,9	15,2	2,6	2,7	2,7	3,2	3,6	4,0
Gmina Sośnicowice	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	44,7	44,8	44,8	45,2	44,5	47,3	3,2	3,4	3,6	5,5	8,8	12,1
Gmina Toszek	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	39,9	40,0	42,0	42,1	42,7	43,1	28,6	28,7	28,9	29,7	41,1	37,3
Gmina Wielowieś	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	47,9	48,0	48,1	48,2	48,3	48,4	18,4	18,8	21,2	22,6	29,2	33,3
Gmina Ciasna	98,4	98,5	98,5	98,3	98,4	98,5	67,3	67,3	67,9	68,4	69,0	69,6	4,1	4,3	4,6	5,0	5,7	6,6
Gmina Herby	99,1	99,1	99,1	99,1	99,2	99,2	98,1	98,1	98,1	98,2	98,1	98,1	0,3	2,0	6,3	9,5	10,7	13,3
Gmina Kochanowice	86,1	86,2	86,3	86,4	86,8	87,0	74,1	74,1	74,2	74,5	75,2	75,4	0,2	0,2	0,2	0,4	1,3	1,7
Gmina Koszęcin	99,3	99,3	99,3	99,3	99,3	99,3	79,2	79,4	79,5	80,0	80,2	80,4	0,7	0,7	0,9	1,0	1,1	1,8
Gmina Pawonków	90,9	91,0	91,1	89,8	90,0	90,2	26,0	26,0	26,1	26,1	26,5	26,5	1,1	1,0	0,2	0,5	0,5	1,0
Gmina Kalety	95,4	95,5	95,5	95,6	95,6	95,6	63,0	62,7	62,3	67,1	67,3	67,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
Gmina Miasteczko Śląskie	98,9	98,9	98,9	98,9	98,9	99,0	74,6	76,1	78,7	78,9	79,2	79,9	61,7	60,1	60,3	61,6	63,3	65,2
Gmina Krupski Młyn	96,1	96,2	95,9	96,0	96,1	96,3	94,8	94,9	94,4	94,5	94,6	94,8	33,5	33,3	33,4	35,0	35,9	36,9
Gmina Tworóg	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	43,6	43,7	43,9	44,0	44,2	48,9	17,5	17,6	18,2	19,2	24,4	26,6
Gmina Zbrosławice	99,1	99,2	99,2	99,2	99,2	99,3	30,7	31,9	32,9	33,8	34,5	35,3	22,0	23,4	24,5	26,2	29,4	33,5
LGD Leśna Kraina Górnego Śląska	97,4	97,5	97,4	97,4	97,4	97,5	56,9	57,3	57,9	58,6	58,9	59,7	18,5	18,8	19,4	20,5	22,9	24,2
województwo śląskie	95,7	95,8	95,8	95,8	95,9	95,9	77,8	78,0	78,3	78,6	78,9	79,2	62,2	62,3	62,6	63,2	64,4	65,3
Polska	91,9	92,0	92,0	92,2	92,2	92,4	70,2	70,5	70,8	71,2	71,5	71,9	52,1	52,1	52,3	52,9	54,2	54,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład LGD w latach 2016–2021 wyniósł 9,5%. Wynik ten był wyższy od średniej dla Polski (8,1%) oraz średniej dla województwa śląskiego (9,1%). Wewnątrz obszaru najwyższy udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem wystąpił w Gminie Kalety – 15,1%, natomiast najniższy w Gminie Kochanowice – 4,8%⁸.

Dostępność usług publicznych należy rozważyć także w kontekście ochrony zdrowia. Wskaźnik *porady lekarskie na 100 mieszkańców* określa poziom dostępności usług medycznych. Średnio na obszarze LGD w 2021 r. wskaźnik wyniósł 439 porad, co stanowiło wartość niższą od średniej dla województwa śląskiego (466) oraz od średniej wartości dla Polski (452). Najwyższą wartością na obszarze charakteryzowała się Gmina Pyskowice (785), natomiast najniższą Gmina Kalety (203).

⁸ Dane GUS za lata 2016–2021.

10. Dziedzictwo kulturowe, tożsamość lokalna, potencjał turystyczny

Obszar LGD położony jest pomiędzy podprovincją Wyżyna Śląsko-Krakowska a podprovincją Nizina Śląska, co determinuje warunki naturalne gmin obszaru. Losy historyczne poszczególnych gmin są bardzo podobne, przy czym podobieństwo to znajduje uzasadnienie w najstarszych świadectwach żyjących na tym obszarze kultur.

Pierwsze ślady osadnictwa na terenie Śląska zostały odkryte w Trzebnicy i Rusku koło Strzegomia. Znalaziono tam narzędzia, które datuje się na wytworzone ok. 500 tys. lat temu i ok. 440–370 tys. lat temu. Współczesne osadnictwo rozpoczęło się i rozwinęło w tym terenie ok. 35 tys. lat temu. Na Górnym Śląsku jako pierwsi pojawili się przedstawiciele kultury bohunickiej, a następnie kultury szeleckiej⁹.

We wczesnym średniowieczu w dorzeczu górnej Odry rozwinęły się trzy wyraźne ośrodki osadnicze: centralny, na linii Racibórz–Prudnik, północny wokół Opola i południowy wokół Opawy. Pozostałe regiony były jeszcze słabo zaludnione. Tereny dzisiejszego LGD Leśna Kraina Górnego Śląska, ze względu na położenie, charakteryzowały się burzliwą historią, gdyż przez lata przechodziły przez wpływy różnych narodowości – polskiej, czeskiej czy niemieckiej. Cały proces germanizacji Śląska był powolny i odbywał się przez stulecia pod różnymi postaciami, a powstawanie niemieckiej mniejszości narodowej na tym obszarze było jego bezpośrednią konsekwencją, świadomie podejmowaną przez władze pruskie. Nowożytna niemiecka świadoma polityka germanizacyjna ludności polskiej rozpoczęła się jeszcze na długo przed rozbiorem państwa polskiego, a dokładnie od zajęcia w 1740 roku przez króla pruskiego Fryderyka II Wielkiego niemal całości obszaru ziem Górnego Śląska. W momencie wkraczania wojsk pruskich na te tereny przeważała na nich znacząco ludność polska, o czym świadczą zapiski urzędników pruskich, którzy notowali panujące ówczesnie na tym obszarze warunki językowo-obyczajowe. Germanizacja nie ustała także po dokonaniu rozbiórów państwa polskiego, władze pruskie zdając sobie sprawę z powszechnego przywiązania do polskości na podbitych ziemiach, przystąpiły do kolejnej fali ograniczeń i represji wobec Polaków. W 1810 roku wydano zakaz używania języka polskiego na nabożeństwach odprawianych w kościołach ewangelickich, wprowadzono zakaz studiowania na zagranicznych uniwersytetach i pielgrzymowania do Częstochowy, zmieniono granicę diecezji, a dekanaty bytomski i pszczyński wcielono do diecezji wrocławskiej, wszystko po to, aby ograniczyć kontakty wiernych i duchowieństwa z biskupstwem krakowskim¹⁰.

Historia regionu wynikająca z przeszłych wydarzeń powoduje, że obszar charakteryzuje się wyjątkową spójnością, także kulturową. Spójność kulturowa, mająca swoje korzenie w historii obszaru, znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej. W rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa¹¹ znajduje się wiele cennych zabytków, w tym:

- Gmina Pyskowice: miasto w ramach hist. założenia, kościół par. pw. św. Mikołaja z XV, XVII, XIX w. w Pyskowicach, kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa z 1869 roku w Pyskowicach, cmentarz żydowski z 1830–1930 w Pyskowicach, dom pogrzebowy z 1860 roku w Pyskowicach, ratusz, 1 poł. XIX w. w Pyskowicach, 39 domów z XIX w. w Pyskowicach, zespół szkoły im. M. Konopnickiej z 2 poł. XIX w. w Pyskowicach, lokomotywnia wachlarzowa z 1902 roku w Pyskowicach;
- Gmina Pilchowice: linia kolejki wąskotorowej, odcinek Nieborowice-Rudy z XIX/XX w. w Nieborowicach, kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela z XVIII w. w Pilchowicach, plebania, XVIII w. w Pilchowicach, klasztor bonifratrów (ob. szpital przeciwgruźliczy) z 1 poł. XIX w. w Pilchowicach, dworzec kolejowy z XIX/XX w. w Pilchowicach, magazyn przesyłkowy w Pilchowicach, szkoła parafialna (ob. dom mieszkalny) z 1 poł. XIX w. w Pilchowicach, dwór z XVIII w. w Pilchowicach, kościół par. pw. św. Marcina, z terenem przykościelnym z lat 1800–04 w Stanicy, kaplica przydrożna z XVIII w. w Stanicy, dworzec

⁹ Foltyn E. M., Foltyn E., *Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu*. Gliwice: Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, 2011.

¹⁰ Drabina J., *Górny Śląsk*, 2002.

¹¹ Narodowy Instytut Dziedzictwa, nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby, stan na dzień 31 grudnia 2022 r.

- kolejowy z XIX/XX w. w Stanicy, drewniany kościół par. pw. św. Mikołaja z 1 poł. XVIII w. w Wilczej, zespół pałacowy w Wilczej, drewniany kościół pw. św. Michała Archanioła z XVII w. w Żernicy;
- Gmina Rudziniec: drewniany kościół filialny pw. Wszystkich Świętych z XVII w. w Bojszowie, zespół pałacowy i folwarczny z XVII/XVIII–XX w. w Bycinie, dwór z 1 poł. XIX w. w miejscowości Chechło, zespół pałacowy z około 1880 r. w Pławniowicach, drewniany kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela z XV w. (drewniana dzwonnica, cmentarz kościelny) w Poniszowicach, kościół parafialny pw. św. Mikołaja z lat 1922–23 (cmentarz przy kościele, ogrodzenie) w Rudnie, drewniany kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła z XVII w. w Rudzińcu, zespół pałacowy z 1840 r. (pałac, park) w Rudzińcu;
 - Gmina Sośnicowice: kościół filialny pw. św. Mikołaja z XV/XVI w. w Kozłowie, kapliczka przydrożna z otoczeniem z 1780 r. w Łanach Wielkich, kościół parafialny pw. Świętej Trójcy z XVII w. w Rachowicach (z otoczeniem w granicach ogrodzenia), drewniany spichrz dworski z 1 poł. XIX w. w Rachowicach, drewniany kościół filialny pw. św. Katarzyny z XVII w. w Sierakowicach, drewniany kościół parafialny pw. św. Bartłomieja z XVII w. w Smolnicy, miasto w ramach historycznego założenia w Sośnicowicach, kościół parafialny pw. św. Jakuba z XVIII w. w Sośnicowicach, zespół pałacowy z XVIII w. w Sośnicowicach (park, pałac);
 - Gmina Toszek: zespół dworski i folwarczny z 1 poł. XIX w. w Kotliszowicach, kaplica pw. św. Anny z XVIII w. w Ligocie, drewniana dzwonnica kościelna z 1679 roku w Paczynie, zespół dworski z 1 poł. XIX w. w Paczynie, zespół pałacowy z XVIII w. w Pniowie, miasto w ramach historycznego założenia w Toszku, kościół parafialny pw. św. Katarzyny z XV, XVIII w. w Toszku, plebania przy kościele parafialnym z XVIII w. w Toszku, kaplica cmentarna pw. św. Barbary z XVIII w. w Toszku, zespół zamkowy z XV w. w Toszku, dwór „Dolny” z 1 poł. XIX w. w Toszku, ratusz z 1 połowy XIX w. w Toszku, osiemnaście domów z XIX w. w Toszku;
 - Gmina Wielowieś: zespół folwarczny z XIX w. w Wielowsi, kościół par. pw. Wszystkich Świętych z XV–XVIII w. w Sierotach, kościół par. pw. św. Mikołaja i Krzysztofa z XVI w. w Świbiu, kaplica pw. św. Benigny z XVII w. w Świbiu, układ przestrzenny i zabudowa zespołu folwarcznego w Świbiu, kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP z XV w. w Wielowsi, dawna synagoga (obecnie budynek gospodarczy) z 1771 r. w Wielowsi, dwór z XVIII w. w Wielowsi, kościół par. pw. Świętej Trójcy (z terenem przykościelnym) z XVI w. w Wiśniczach, kaplica pw. MB Bolesnej (z terenem w obrębie działki) z XVIII w. w Wiśniczach, spichrz plebański z połowy XIX w. w Wiśniczach, drewniany kościół filialny z XVII w. w Zacharzowicach;
 - Gmina Ciasna: zespół dworski z XIX w. w Panoszowie, zespół pałacowy z XIX–XX w. w Patoce, zespół pałacowy z 2 poł. XIX w. w Sierakowie, zespół pałacowo parkowy z 2 połowy XIX w. w Wędzinie, drewniana fabryka fajek z XVIII w. w miejscowości Zborowskie;
 - Gmina Herby: zespół zabudowań folwarcznych z 1 poł. XIX w. w Hadrze;
 - Gmina Kochanowice: kościół par. pw. św. Wawrzyńca w Kochanowicach, pałac z początku XIX w. oraz zabudowania folwarczne w Kochanowicach, zespół pałacowy i folwarczny z XX w. w Kochcicach, kościół par. pw. NMP w Lubecku;
 - Gmina Koszęcin: kościół fil. pw. św. Jana Chrzciciela w Brusieku, drewniany kościół filialny św. Marcina z 1751 r. w Cieszowej, budynki folwarczne z 1 poł. XIX w. w Cieszowej, kościół par. pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa z lat 1907–1908 w Koszęcinie (z plebanią i cmentarzem), kościół filialny pw. Świętej Trójcy w Koszęcinie, zespół pałacowy w Koszęcinie, kościół parafialny pw. św. Józefa w Sadowie (z dzwonnica), pałac w Wierzbii;
 - Gmina Pawonków: zespół pałacowy z XX w. w Dralinach, drewniany kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP (ob. pw. Narodzenia NMP) z 1576 r. w Gwoździanach, zespół dworski z XVIII–XX w. w Łagiewnikach Wielkich, zespół dworski w Łagiewnikach Wielkich Nowych, kościół parafialny pw. św. Katarzyny z plebanią w Pawonkowie, zespół pałacowy z XIX w. w Pawonkowie;
 - Gmina Kalety: pałac z XIX–XX w miejscowości Kalety-Zielona;

- Gmina Miasteczko Śląskie: miasto w ramach historycznego założenia, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP z XX w. w Miasteczku Śląskim, drewniany kościół pw. Wniebowzięcia NMP (z dzwonnica) w Miasteczku Śląskim, drewniany dworek myśliwski (obecnie dom) z 1893 r. w Miasteczku Śląskim, kościół par. pw. Narodzenia NMP z XIX w. w Miasteczku Śląskim – Żyglinie, kaplica z XVIII w. w Miasteczku Śląskim – Żyglinie, spichrz dworski z XVIII w. w Miasteczku Śląskim – Żyglinku;
- Gmina Krupski Młyn: kaplica Grobu Chrystusa z terenem z 1672 r. w Potępie;
- Gmina Tworóg: kościół par. pw. św. Antoniego Padewskiego z XIX–XX w. wraz z kaplicą na cmentarzu kościelnym i ogrodzeniem murem w Tworogu, kaplica z XVII, XIX w. w Tworogu, zespół pałacowy z XVIII w. w Tworogu, drewniany dom z XIX w. w Tworogu, zespół osiedla robotniczego „Kolonja Fabryczna” z XIX–XX w. w Boruszowicach, zespół pałacowy z XIX–XX w. w Brynku, kościół parafialny pw. św. św. Piotra i Pawła z XVIII w. w Kotach;
- Gmina Zbrośławice: młyn (obecnie dom mieszkalny) z XVII/XVIII w. w Czekanowie, dwór z XVIII w. w Jasionie, kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela z XV, XIX w. w Kamieńcu, zespół pałacowy z XVIII–XIX w. w Kamieńcu, kościół par. pw. św. Katarzyny z XV/XVI w. Karchowicach, zespół wodociągu „Zawada” z lat 1927–1929 w Karchowicach, kościół par. pw. NMP z XVI–XVIII w. w Kopienicy, dwór z otoczeniem z 1844 r. w Kopienicy, drewniany kościół fil. pw. św. Michała z XV w. w Księżym Lesie, spichrz dworski z XIX w. w Łubiu, zespół pałacowy z 1844 r. w Łubiu Górnym, pałacyk myśliwski z 1892 r. w Miedarach, portal wylotu głębokiej sztolni „Fryderyk” z 1834 roku w Ptakowicach, roznos głębokiej sztolni „Fryderyk” z lat 1821–1834 w Ptakowicach, drewniany kościół fil. pw. Narodzenia NMP z XVIII w. w Szalszy, zespół pałacowy w Szalszy, pałac z XVII–XIX w. w Wieszowie, pałac z XVIII w. w Wilkowicach, kościół fil. pw. św. Marka z XIX w. w Zawadzie, zespół kościoła pw. Wniebowzięcia NMP z XV–XIX w. w Zbrośławicach, zamek z XVI–XVII w. w Zbrośławicach, ruina kościoła pw. św. Jadwigi (z otoczeniem) z XV–XVI w. w Ziemięcicach, spichrz z XVIII w. w Ziemięcicach.

Obszar działania LGD to również bogactwo artystyczne rękodzielników, rzemieślników oraz produktów lokalnych, z którymi utożsamiają się mieszkańcy regionu. Produkt lokalny, dzięki specyficznym i niepowtarzalnym cechom może być również wizytówką regionu. Produkty te inspirują mieszkańców do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Na Liście Produktów Tradycyjnych znalazło się 139 produktów z województwa śląskiego – wśród nich: Ciapkapusta z Kochanowic oraz Chleb Herbski z Herb. Za sprawą promocji produktów lokalnych chroni się dziedzictwo kulturowe wsi, co w dużym stopniu przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności terenów wiejskich, rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej. Również w ostatnich latach coraz bardziej popularna staje się żywność wytwarzana na bazie tradycyjnych produktów i receptur.

Warto zwrócić uwagę na działalność Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. S. Hadyny, gdyż pielęgnuje oraz dumnie prezentuje regionalną sztukę, kulturę i tradycję. Droga do dzisiejszej wielkości Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” rozpoczęła się 1 lipca 1953 roku. Stanisław Hadyna wraz z Elwirą Kamińską stworzyli solidne podstawy współczesnego kunsztu artystycznego „Śląska”. Biorąc pod uwagę dzisiejsze bogactwo repertuaru, niezliczone nagrody i ponad 120 koncertów wykonywanych corocznie – widać wyraźnie jak bardzo Zespół pracował nad kontynuacją wieloletniego dążenia do perfekcji i najwyższej maestrii. Nadrzędną ideą działania Zespołu jest ukazywanie bogactwa źródeł kultury śląskiej na tle spuścizny innych regionów kraju. Ponad stuosobowy skład artystyczny obejmuje chór, balet i orkiestrę. Współpraca z autorytetami w dziedzinie kulturoznawstwa – to potencjał gwarantujący realizację widowisk na najwyższym poziomie artystycznym. Poziom artystyczny Zespołu przyniósł mu uznanie na całym świecie, liczne nagrody i dyplomy honorowe. „Śląsk” odwiedził 44 kraje na pięciu kontynentach. Zespół dał ponad 7 tysięcy koncertów dla ponad 25 milionów widzów. Pałac, w którym od 1953 r. znajduje się siedziba Zespołu, zbudowany został w roku 1609 – zaliczony do I kategorii zabytków. Jest to jeden z największych w Polsce zespołów pałacowych z okresu neoklasycyzmu. Tutaj toczy się całe życie Zespołu,

w pałacowych salach odbywają się zajęcia artystyczne, koncerty kameralne i imprezy okolicznościowe, w zabytkowych wnętrzach mieszczą się biura Instytucji¹².

Gminy obszaru LGD oferują szereg atrakcyjnych wydarzeń kulturalnych. Wydarzenia te opierają się na tradycji, zwyczajach, obrzędach, kultywują zawody, zwyczaje, co przekłada się na podkreślenie specyfiki tego obszaru w stosunku do regionu. W Toszku cyklicznie odbywają się „Brewerie Toszeckie”, w Koszęcinie „Święto Śląska”. W każdej gminie corocznie organizowane są Dni Gminy oraz dożynki gminne.

Bardzo ważna dla obszaru LGD jest kultura ludowa, która charakteryzuje się dużą oryginalnością, na co wpływ miała wspólna historia. Specyfiką obszaru jest to, że występuje bardzo mocne przywiązanie do tradycji, które przetrwały i są nadal kultywowane. Silne poczucie tożsamości lokalnej i regionalnej obszaru LGD pozwala na kultywowanie tradycji oraz rozwój sztuki ludowej. Tradycyjne zawody, specjalizacje, specyficzne umiejętności są przekazywane z pokolenia na pokolenie i sztuka ludowa na tych terenach wciąż się rozwija. Bardzo ważnym elementem dla zamieszkującej obszar LGD ludności jest muzyka i folklor na niej oparty.

¹² Strony internetowa Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, zespolslask.pl

11. Przestrzeń, przyroda, ochrona środowiska

Pod względem fizycznogeograficznym analizowany obszar położony jest pomiędzy podprovincją Wyżyna Śląsko-Krakowska (makroregion Wyżyna Śląska, Wyżyna Woźnicko-Wieluńska i Wyżyna Krakowsko-Częstochowska) a podprovincją Nizina Śląska (Równina Opolska). W obrębie Wyżyny Śląskiej obszar obejmuje kilka mezoregionów: Chełm, Garb Tarnogórski, Wyżynę Katowicką. W obrębie Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej obszar LGD obejmuje mezoregiony: Obniżenie Liswarty-Prosny, Próg Woźnicki, Próg Herbski. W klasyfikacji geomorfologicznej obszar należy do kilku jednostek rzeźby powierzchni. W obrębie Wysoczyzn Przywyżynnych zlokalizowane są gminy: Sośnicowice, Pilchowice, Rudziniec i Toszek. W obrębie Progu Środkowotriasowego – częściowo Toszek i Wielowieś. W Dolinie Małej Panwi – Krupski Młyn, Tworóg, Pawonków, Kalety, częściowo Koszęcin. Na Progu Górnotriasowym leżą gminy: Kochanowice, Koszęcin, zaś w obrębie Doliny Liswarty: Ciasna i Kochanowice¹³.

Klimat obszaru LGD kształtuje napływ mas powietrza o różnych cechach. Obszar ten charakteryzuje się klimatem przejściowym z wpływami klimatu kontynentalnego i atlantyckiego. Ukształtowanie terenu sprzyja napływowi atlantyckich mas powietrza. Z kolei południkowa rozciągłość obszaru ułatwia napływ ciepłych mas powietrza przez Bramę Morawską z południa Europy. Region cechuje wysoki udział mgieł i wysoka wilgotność powietrza w dolinach rzecznych i okolicach zbiorników wodnych. Obszar ten charakteryzuje się opadami w granicach 650–750 mm rocznie, z wyjątkiem obszarów położonych w tzw. cieniu opadowym, gdzie opady są znacznie niższe. Okres wegetacji trwa tu 210–240 dni. Średnia roczna temperatura powietrza 7,0°C. Minimum termiczne jest osiągane w styczniu, natomiast maksimum w lipcu. Przeważają wiatry z sektora zachodniego W, SW. W analizowanym regionie występuje najkrótszy w województwie śląskim okres zalegania pokrywy śnieżnej (50–90 dni).

Teren LGD Leśna Kraina Górnego Śląska leży na zachodnim obrzeżu aglomeracji górnośląskiej, poza obszarem występowania złóż węgla kamiennego. W dolinach rzecznych zalegają złoża torfu przejściowego. W dolinie Liswarty występują złoża gliniek ceramicznych, na garbie tarnogórskim – złoża wapienia triasowego, w dolinie Małej Panwi – złoża piasku jako wydmy śródlądowe. Na południu obszaru występują złoża rudy darniowej.

Obszar LGD leży w zlewisku Bałtyku w dorzeczu Odry. Głównymi rzekami obszaru są od południa: Ruda, Bierawka, Kłodnica, Drama, Potok Laryszowski, Potok Toszek, Stoła, Mała Panew, Lublinianka, Rów Młyński i Liswarta. Najgęściejszą sieć rzeczną posiadają gminy: Tworóg, Pawonków, Kochanowice, zaś najniższa gęstość sieci wodnej występuje w Gminie Wielowieś. Na terenie obszaru liczne są stawy o przeznaczeniu hodowlanym. Największa ich koncentracja występuje w powiecie lublinieckim – w gminach Ciasna i Herby. Należą do nich: Staw Piegza, Posmyk, Zagłówek, Kaczy Staw i Staw Ludwika. Na całym terenie spotykane są ponadto formy małej retencji w postaci starorzeczy, mniejszych stawów hodowlanych i zbiorników ppoż. W Gminie Rudziniec występują zbiorniki zaporowe retencyjne Pławniowice, Dzierżno Duże i Dzierżno Małe. Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego zrzeszonych gmin, największe znaczenie mają wielofunkcyjne, duże zbiorniki wodne: Zbiornik Dzierżno Duże, Zbiornik Dzierżno Małe, Zbiornik Pławniowice, Zbiornik Słupsko, Staw Hubert, Staw Poręby, Zalew Nakło – Chechło. Na większości obszaru wody podziemne występują w kilku poziomach wodonośnych. Największe znaczenie ma zbiornik triasowych wód szczelinowo-krasowych. Głównym zbiornikiem wód tego typu jest w północnej części analizowanego obszaru GZWP Lubliniec-Myszków, a w południowej – GZWP Gliwice. Mniejsze znaczenie mają wody czwartorzędowe, o charakterze porowym (głównie w dolinach rzecznych – Rudy, dolnym biegu Kłodnicy oraz Małej Panwi). Największym linowym obiektem hydrotechnicznym na opisywanym terenie jest Kanał Gliwicki.

¹³ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2000.

Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, na obszarze objętym LGD Leśna Kraina Górnego Śląska znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu¹⁴:

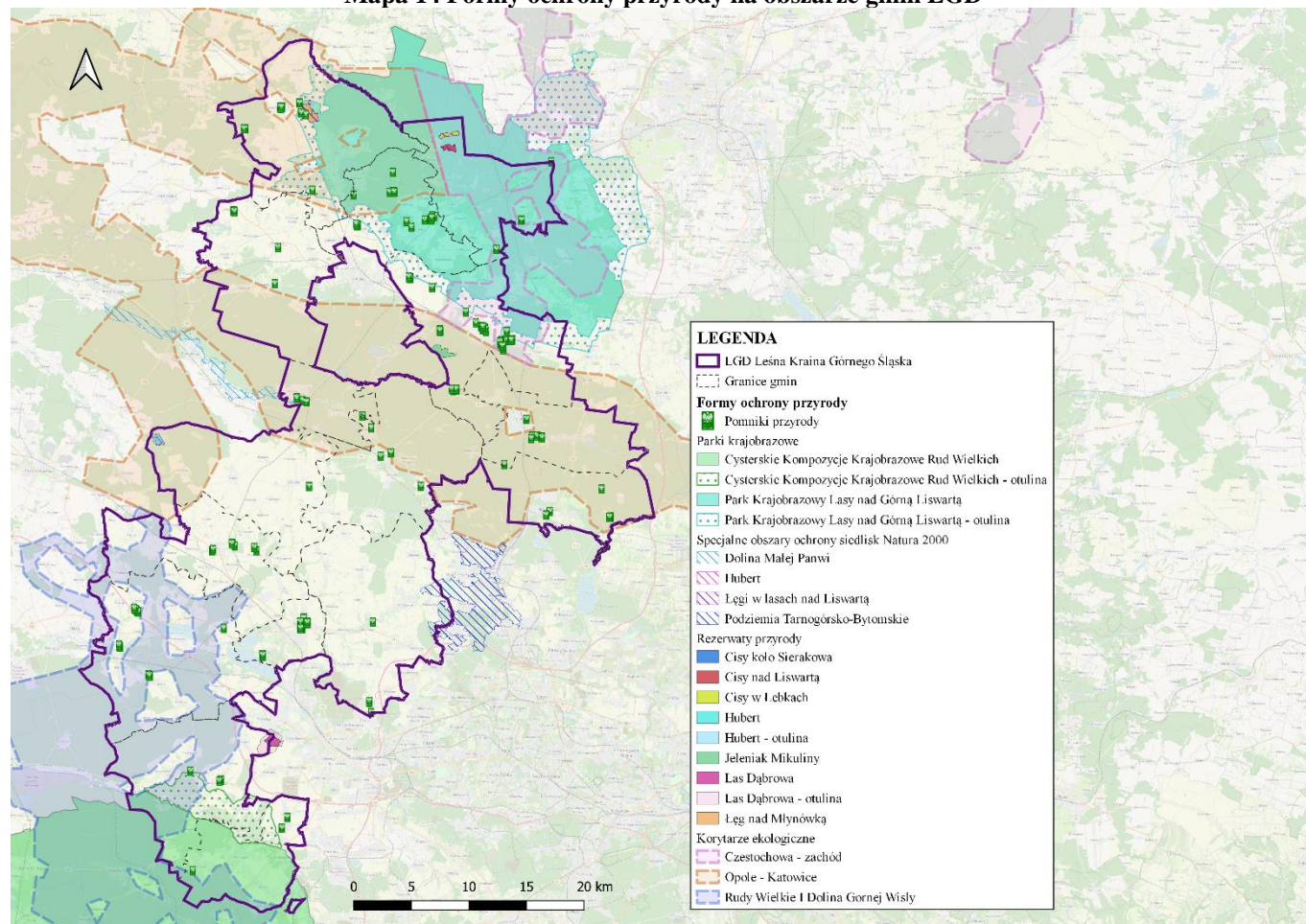
- Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich (gminy: Pilchowice, Sośnicowice),
- Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą (gminy: Ciasna, Herby, Kochanowice, Koszęcin),
- rezerwat przyrody „Las Dąbrowa” (Gmina Sośnicowice),
- rezerwat przyrody „Hubert” (Gmina Wielowieś),
- rezerwat przyrody „Łęg nad Młynówką” (Gmina Ciasna),
- rezerwat przyrody „Cisy koło Sierakowa” (Gmina Ciasna),
- rezerwat przyrody „Cisy nad Liswartą” (Gmina Herby),
- rezerwat przyrody „Cisy w Łebkach” (Gmina Herby),
- rezerwat przyrody „Jeleniak Mikuliny” (Gmina Koszęcin),
- Obszar Natura 2000 Hubert (Gmina Wielowieś),
- Obszar Natura 2000 Łęgi w lasach nad Liswartą (gminy: Ciasna, Herby),
- Obszar Natura 2000 Dolina Małej Panwi (Gmina Krupski Młyn),
- Obszar Natura 2000 Podziemia Tarnogórsko-Bytomskie (Gmina Zbrosławice),
- użytek ekologiczny „Bagienko w Pietrzakach” (Gmina Herby),
- użytek ekologiczny „Brzoza” (Gmina Kochanowice),
- użytek ekologiczny „Torfowisko w Strzebiniu” (Gmina Koszęcin),
- użytek ekologiczny „Torfowisko Dubiele” (Gmina Koszęcin),
- użytek ekologiczny „Łąka Trzcionka” (Gmina Koszęcin),
- użytek ekologiczny „Żwirowiska w Cieszowej” (Gmina Koszęcin),
- użytek ekologiczny „Wydma Dziewcza Góra” (Gmina Pawonków),
- użytek ekologiczny „Łąka trzęślicowa w Kaletach” (Gmina Kalety),
- użytek ekologiczny „Torfowisko w Kotach” (Gmina Krupski Młyn),
- użytek ekologiczny „Staw Stawki” (Gmina Krupski Młyn),
- użytek ekologiczny „Starorzecze Małej Panwi - Stara Rzeka” (Gmina Krupski Młyn),
- użytek ekologiczny „Gierzyna” (Gmina Miasteczko Śląskie),
- użytek ekologiczny „Bagno koło Mikołeski” (Gmina Tworóg),
- użytek ekologiczny „Krotofil” (Gmina Tworóg),
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Pasieki” (Gmina Miasteczko Śląskie),
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park w Reptach i dolina rzeki Dramy” (Gmina Zbrosławice),
- 141 pomników przyrody (4 – Gmina Pilchowice, 22 – Gmina Pyskowice, 6 – Gmina Rudziniec, 2 – Gmina Sośnicowice, 7 – Gmina Toszek, 5 – Gmina Wielowieś, 8 – Gmina Ciasna, 3 – Gmina Herby, 20 – Gmina Kochanowice, 30 – Gmina Koszęcin, 3 – Gmina Pawonków, 8 – Gmina Kalety, 4 – Gmina Krupski Młyn, 6 – Gmina Miasteczko Śląskie, 8 – Gmina Tworóg, 5 – Gmina Zbrosławice).

Przez teren LGD Leśna Kraina Górnego Śląska przebiegają także trzy korytarze ekologiczne: Częstochowa-zachód, Opole–Katowice oraz Rudy Wielkie I Dolina Górnej Wisły. Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze te są ważnym elementem sieci Natura 2000, gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami. Lokalizację i przestrzenny rozkład na obszarze LGD poszczególnych obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych przedstawiono na mapie 14.

¹⁴ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, crfop.gdos.gov.pl/CRFOP

Poziom pokrycia obszaru LGD lasami to 47,1%, a więc więcej niż średnio w województwie (32,2%), a także więcej niż średnia w kraju (29,6%). Wśród gmin LGD największy udział lasów w powierzchni ogółem występuje w gminach Krupski Młyn i Kalety – odpowiednio 85,8% i 82,0%, a więc znacznie więcej niż średnio na obszarze LGD, w województwie i kraju¹⁵.

Mapa 14 Formy ochrony przyrody na obszarze gmin LGD

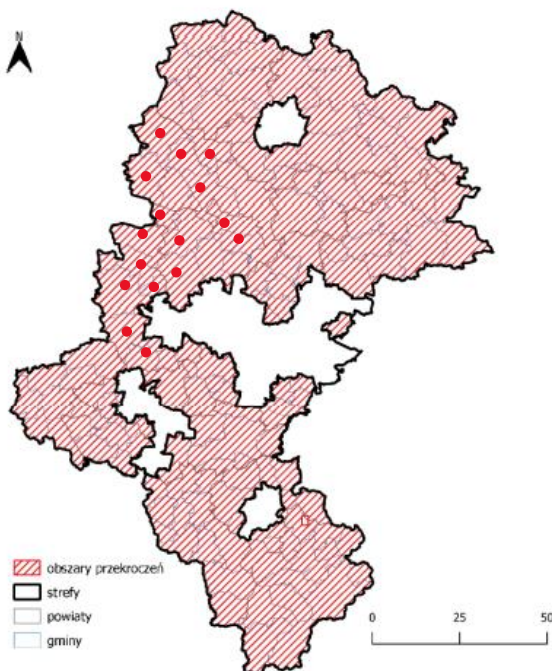
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie raportów corocznie opracowywanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie śląskim. W opracowaniu pn. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za rok 2021* oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie śląskim wydzielono pięć stref: aglomerację górnośląską, aglomerację rybnicko-jastrzębską, miasto Bielsko-Biała, miasto Częstochowa oraz strefę śląską, czyli pozostały obszar województwa. Gminy obszaru LGD zaliczono do strefy śląskiej.

Na obszarze gmin LGD wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych w każdej gminie: O₃ – pod kątem ochrony roślin (mapa 15), O₃ – pod kątem ochrony zdrowia (mapa 16) oraz B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ (mapa 17).

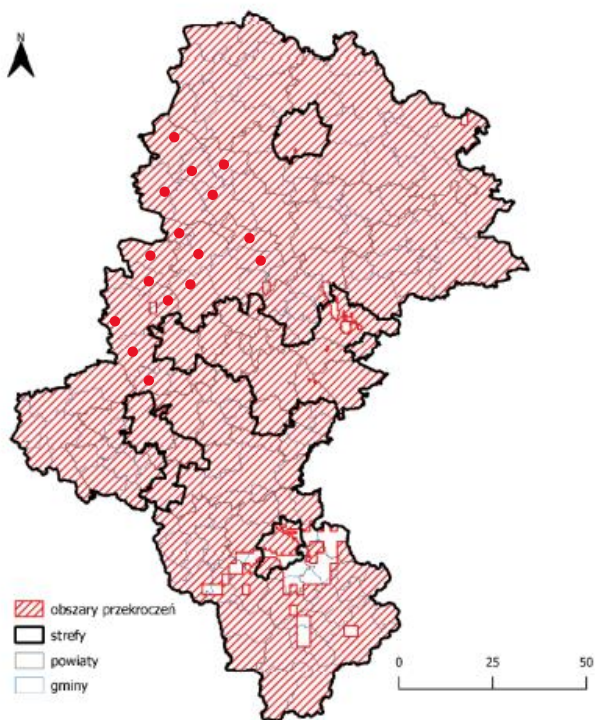
¹⁵ Dane GUS za 2021 r.

Mapa 15 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony roślin w województwie śląskim w 2021 r.

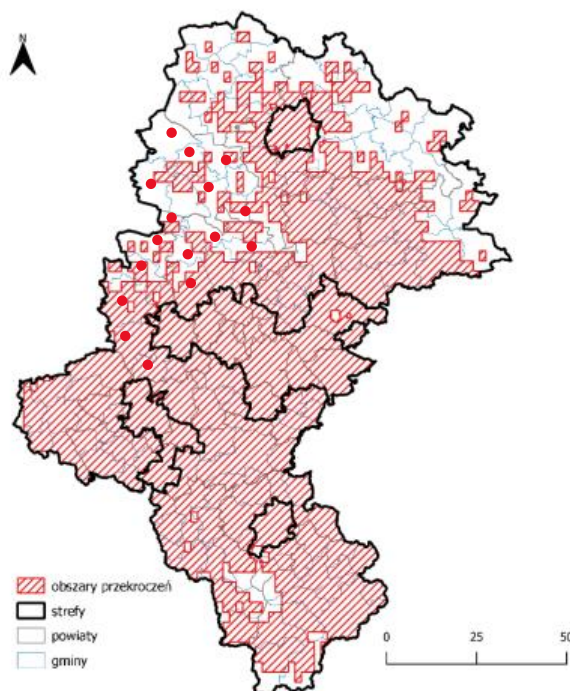
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 126*

Mapa 16 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia w województwie śląskim w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 77*

Mapa 17 Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego stężenia B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 pod kątem ochrony zdrowia w województwie śląskim w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 113*

W kontekście przestrzeni istotny jest poziom wykorzystania instrumentów planowania przestrzeni. Bada się go m.in. poprzez wskaźnik *udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)*. Wysoki stopień pokrycia powierzchni gminy MPZP świadczy o świadomym podejściu lokalnych władz do planowania przestrzeni. Obszar gmin Wielowieś, Herby, Kochanowice, Kalety oraz Krupski Młyn w całości został objęty planami zagospodarowania przestrzennego, równie dobrze kształtuje się sytuacja w gminach Pilchowice, Rudziniec, Sośnicowice, Toszek, Zbrosławice – wskaźniki w tych jednostkach oscylują w granicach 91,4–99,5%. Nieco gorzej kształtuje się sytuacja w Gminie Pyskowice – 88,2%, natomiast nadal jest to wartość wyższa w porównaniu do średniej województwa (73,0%) oraz kraju (31,7%). W Gminie Tworóg ponad połowa obszaru objęta jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego – 52,1%. Najgorsze wartości wskaźnika występują w gminach Miasteczko Śląskie, Koszęcin, Pawonków i Ciasna – odpowiednio 23,4%, 20,5%, 6,6% oraz 4,6%¹⁶.

¹⁶ Dane GUS za 2021 r.

12. Innowacyjność

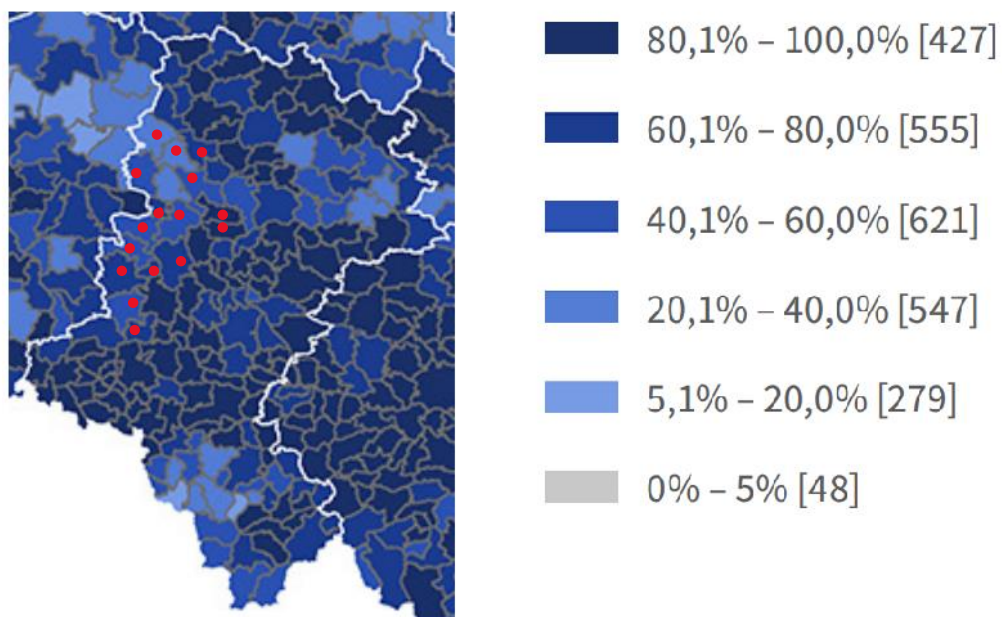
Elementem bazowym oceniającym innowacyjność regionu jest ilość podjętych działań w kierunku rozwoju nowoczesnych technologii, infrastruktury, sfery badań i rozwoju (B+R) oraz społeczeństwa informacyjnego. Każde z wymienionych działań mogło być w ostatnich latach realizowane przy dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) na lata 2014–2020. W 2021 roku na terenie województwa śląskiego podpisano umowy/wydano decyzje o dofinansowanie 1 622 projektów ze wsparciem w ramach ww. programu. Na obszarze LGD podpisano 43 umowy/wydano decyzje o dofinansowanie, z czego po 8 w gminach Miasteczko Śląskie i Zbrosławice, 6 w Gminie Pyskowice, 4 w Gminie Pilchowice, po 3 w gminach Sośnicowice, Herby i Kalety, po 2 w gminach Rudziniec, Toszek i Ciasna, po 1 w gminach Kochanowice i Koszęcin. W pozostałych gminach nie podpisano żadnej umowy/ nie wydano decyzji o dofinansowanie. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2021 roku w województwie śląskim wynosił 22,1%. Był to wzrost w stosunku do 2016 r. o 6,5 pp., wynik ten był wyższy od średniej w Polsce – 20,9% (dane GUS).

Innowacyjność ma znaczący wpływ na rozwój gospodarki. Innowacyjna gospodarka jest istotnym instrumentem kształtowania wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania konkurencyjności regionu. W czerwcu 2021 r. Komisja Europejska opublikowała *Europejski Ranking Innowacyjności 2021*, który pokazuje, że wyniki Europy w zakresie innowacji poprawiają się w całej Unii Europejskiej. Od 2014 r. wyniki w zakresie innowacji wzrosły średnio o 12,5%. Zgodnie z ww. opracowaniem, najwyższą pozycję w kraju zajął region „Warszawski stołeczny” – 137. miejsce w rankingu 240 regionów Unii Europejskiej. Gminy znajdujące się na obszarze LGD Leśna Kraina Górnego Śląska terytorialnie zaklasyfikowane są do regionu województwa śląskiego, który w rankingu uplasował się na 160. pozycji. Najgorzej w Polsce prezentował się region „Mazowiecki Regionalny” – 228. pozycja.

Dla województwa śląskiego opracowana została i przyjęta przez Zarząd Województwa Śląskiego *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030*, opierająca się na idei tzw. inteligentnych specjalizacji. Są to obszary aktywności gospodarczej, które mają potencjał, aby sprzyjać wzrostowi gospodarczemu opartemu na innowacjach, przedsiębiorczości i konkurencyjności. W województwie śląskim inteligentnymi specjalizacjami są: energetyka, medycyna, technologie informacyjne i komunikacyjne, zielona gospodarka, przemysły wschodzące.

Biorąc pod uwagę penetrację budynkową zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s, sytuacja w województwie śląskim i na obszarze LGD jest lepsza niż w kraju. Najwyższe wartości w tym zakresie osiągają gminy Miasteczko Śląskie i Kalety – mieszczą się w przedziale 80,1–100,0%, zaś gminy Rudziniec, Pyskowice oraz Zbrosławice osiągają wartości mieszczące się w przedziale 60,1–80,0%. Natomiast najgorsze wyniki w tym zakresie występują w gminach Ciasna i Kochanowice – mieszczą się w przedziale 20,1–40,0% (mapa 18).

Mapa 18 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – fragment mapy dla województwa śląskiego

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2021 roku, s. 115

13. Wskaźniki rozwoju dla poszczególnych gmin LGD – Monitor Rozwoju Lokalnego

Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL)¹⁷ to narzędzie pozwalające na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to zatem ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Ogólny wskaźnik rozwoju stanowi średnią arytmetyczną wartości ze wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach (stan i zmiana wskaźnika w okresie 5 lat). MRL pozwala na analizę poszczególnych wskaźników zarówno syntetycznych, jak i indywidualnych – zawsze na tle grupy porównawczej. Grupę tę stanowią gminy o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju, a zatem o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych.

Gmina Pyskowice została zakwalifikowana do grupy *B2 – miasta położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, w skład której wchodzi 45 gmin miejskich. Gminy Pilchowice, Rudziniec i Zbrosławice zostały zakwalifikowane do grupy *B4 – gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, w skład której wchodzi 143 gminy wiejskie. Gmina Sośnicowice została zakwalifikowana do grupy *B3 – gminy miejsko-wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*, w skład której wchodzi 76 gmin miejsko-wiejskich. Gmina Toszek została zakwalifikowana do grupy *I3 – gminy miejsko-wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej*, w skład której wchodzi 176 gmin miejsko-wiejskich. Gminy Wielowieś, Ciasna, Kochanowice i Pawonków zostały zakwalifikowane do grupy *I4 – gminy wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej*, w skład której wchodzi 477 gmin wiejskich. Gminy Herby, Koszęcin, Krupski Młyn i Tworóg zostały zakwalifikowane do grupy *J4 – gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane*, w skład której wchodzi 174 gminy wiejskie. Gminy Kalety i Miasteczko Śląskie zostały zakwalifikowane do grupy *J2 – gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane*, w skład której wchodzi 9 miast.

13.1. Ogólny wskaźnik rozwoju

Ogólny wskaźnik rozwoju gminy stanowi średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach. Stan i zmiana wskaźnika w okresie 5 lat. Na rysunkach 1–14 przedstawiono pozycję poszczególnych gmin LGD w swoich grupach porównawczych oraz ich wskaźniki rozwoju w latach 2017–2021 w poszczególnych obszarach. Na wskaźnik rozwoju składa się 12 obszarów badawczych:

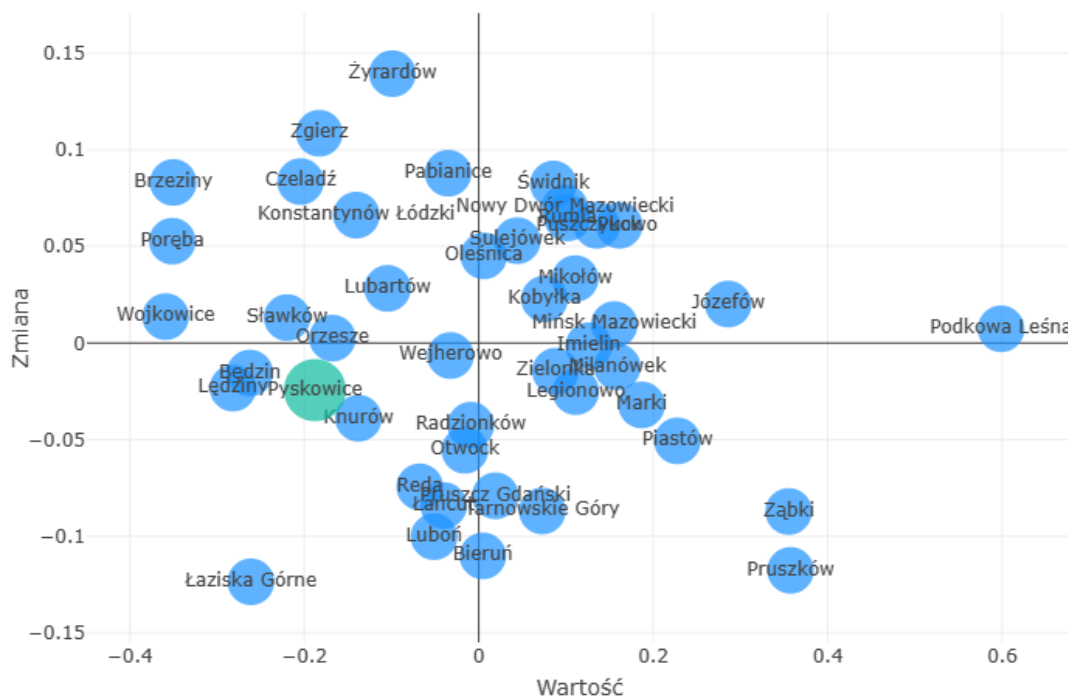
1. potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki;
2. rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej;
3. sytuacja materialna mieszkańców;
4. stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju);
5. dostępność i jakość usług oraz infrastruktury;
6. dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie;
7. zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy;
8. poziom bezpieczeństwa;
9. sytuacja demograficzna;
10. dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna);
11. ład i struktura przestrzenna obszaru;
12. lokalne środowisko przyrodnicze.

Obszary 1–4 składają się na wymiar gospodarczy, obszary 5–9 na wymiar społeczny, natomiast obszary 10–12 na wymiar środowiskowy. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary

¹⁷ Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl

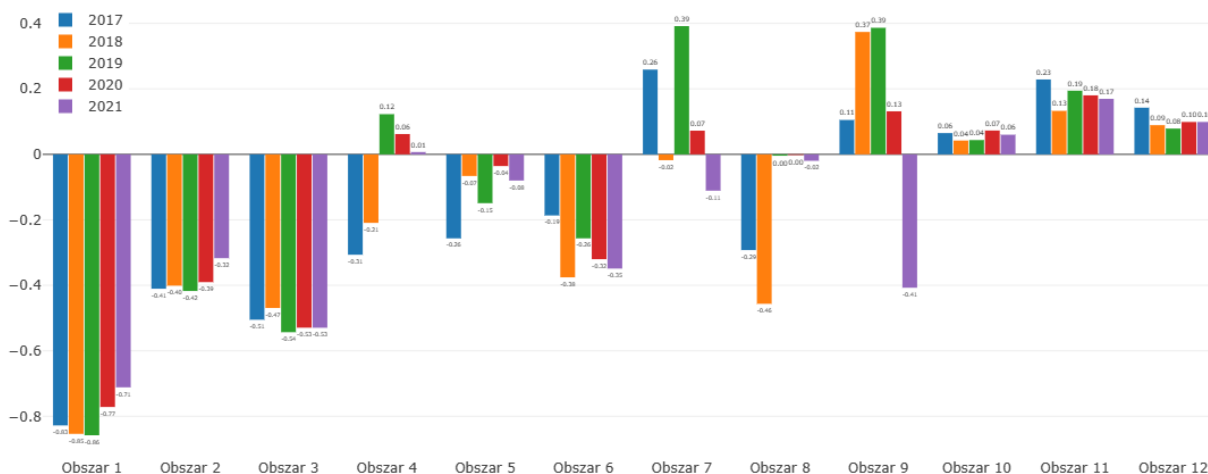
charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie w Monitorze Rozwoju Lokalnego poddano analizie 152 wskaźniki pochodzące ze statystyki publicznej.

Rysunek 1 Pozycja Gminy Pyskowice w grupie porównawczej (45 miast położonych w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

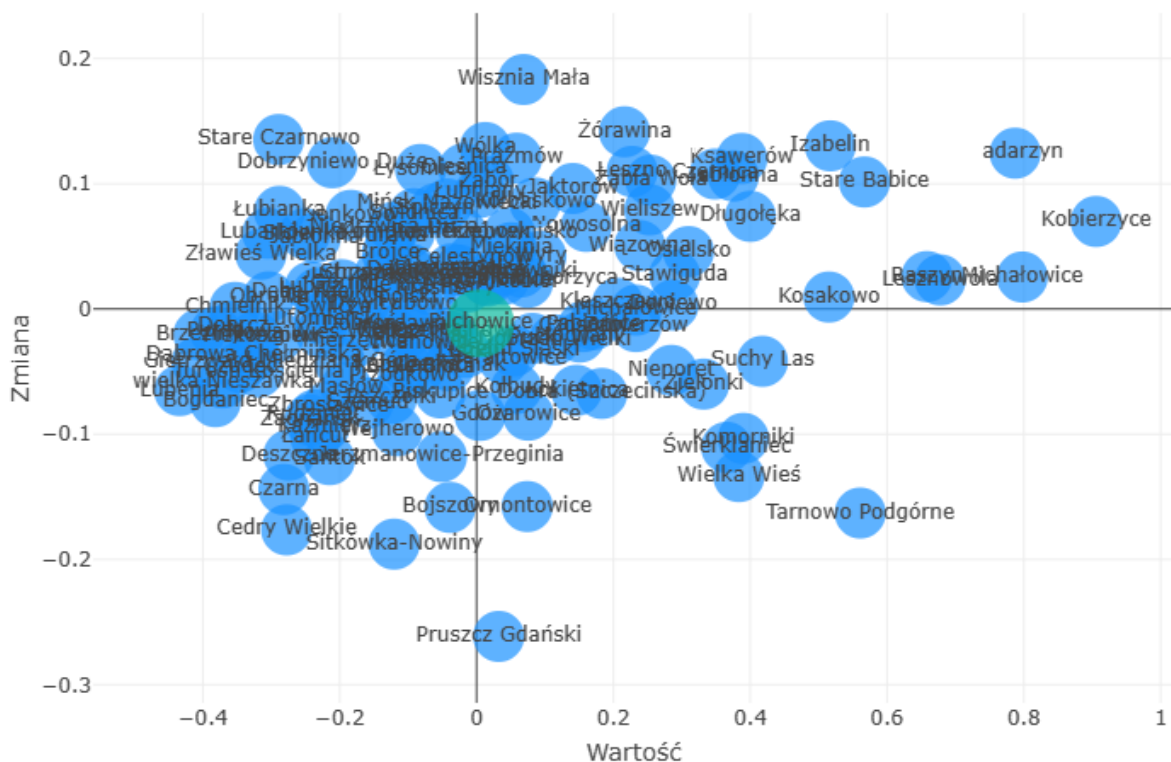
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju Gminy Pyskowice w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

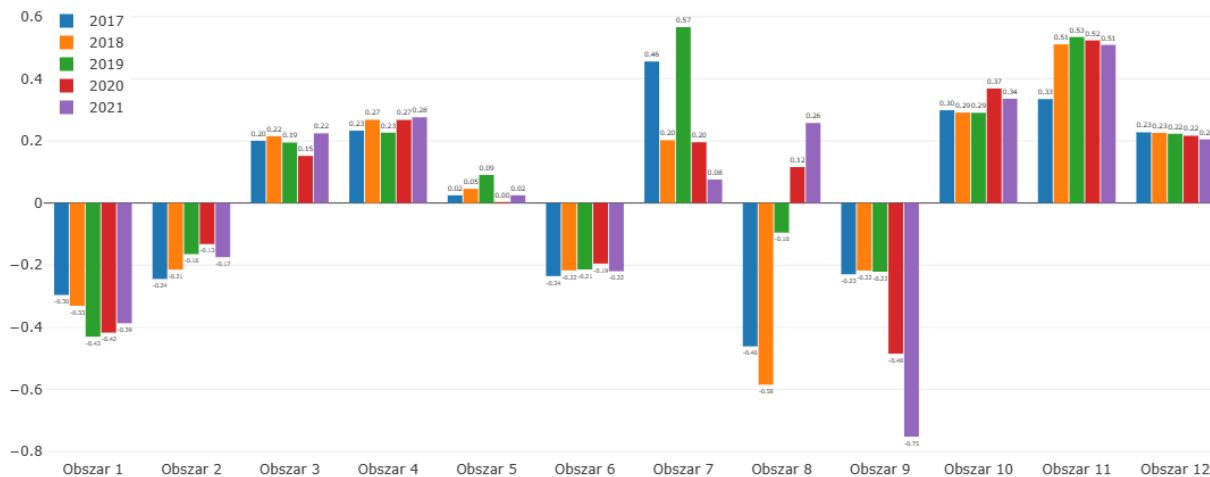
Gmina Pyskowice znajduje się w ćwiartce IV (rysunek 1), co oznacza, że jej sytuacja jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej i następuje pogorszenie względem sytuacji w grupie porównawczej. W większości obszarów wskaźnika rozwoju występują ujemne wartości. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”, 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 3 „sytuacja materialna mieszkańców”.

Rysunek 3 Pozycja Gminy Pilchowice w grupie porównawczej (143 gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

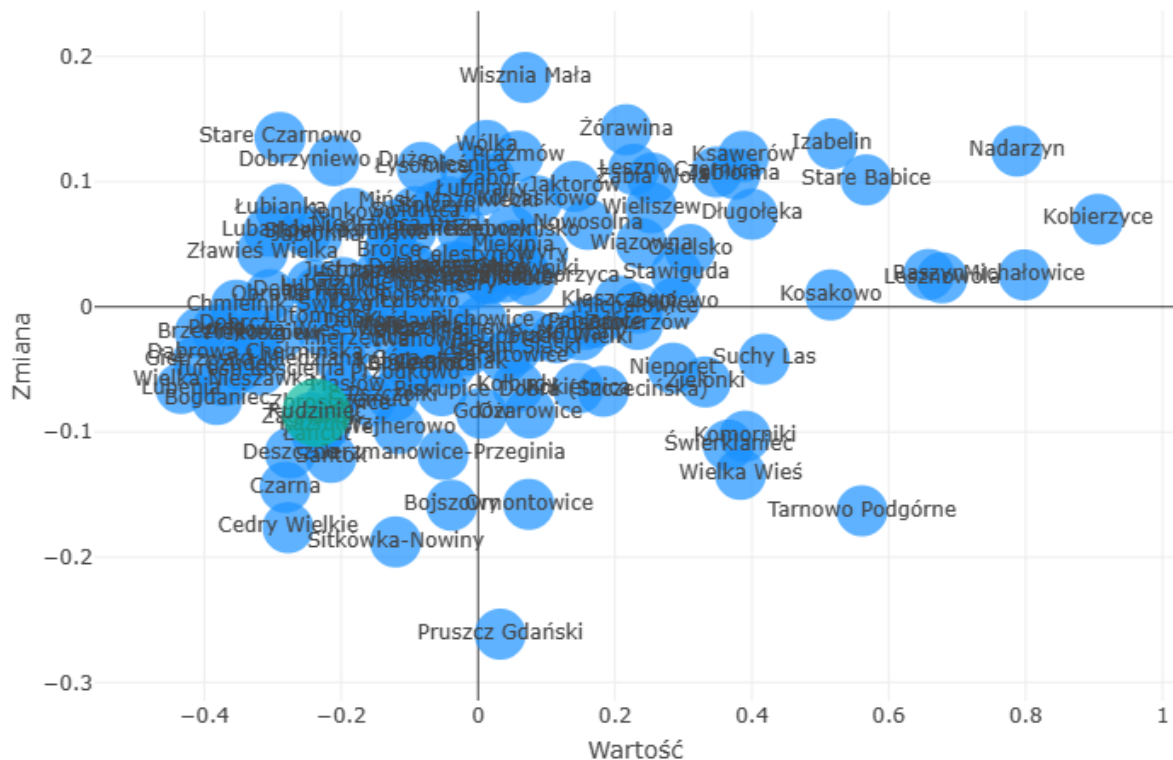
Rysunek 4 Wskaźnik rozwoju Gminy Pilchowice w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

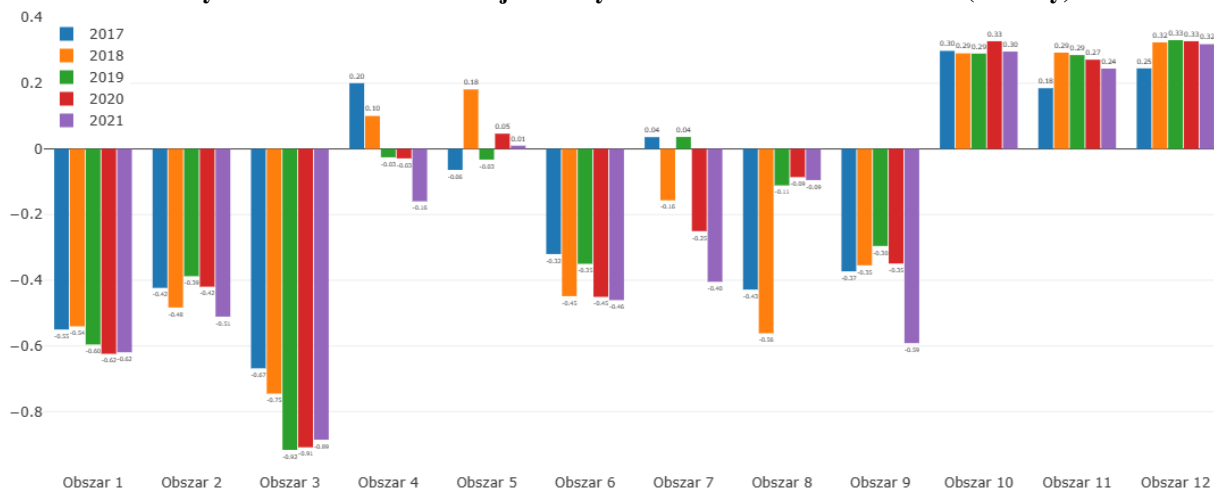
Pozycja Gminy Pilchowice znajduje się na osi pomiędzy III a IV ćwiartką (rysunek 3), co oznacza, że jej sytuacja jest taka sama jak średnia w grupie porównawczej i następuje pogorszenie względem sytuacji w grupie porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach 9 „sytuacja demograficzna” oraz 6 „dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie”.

Rysunek 5 Pozycja Gminy Rudziniec w grupie porównawczej (143 gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

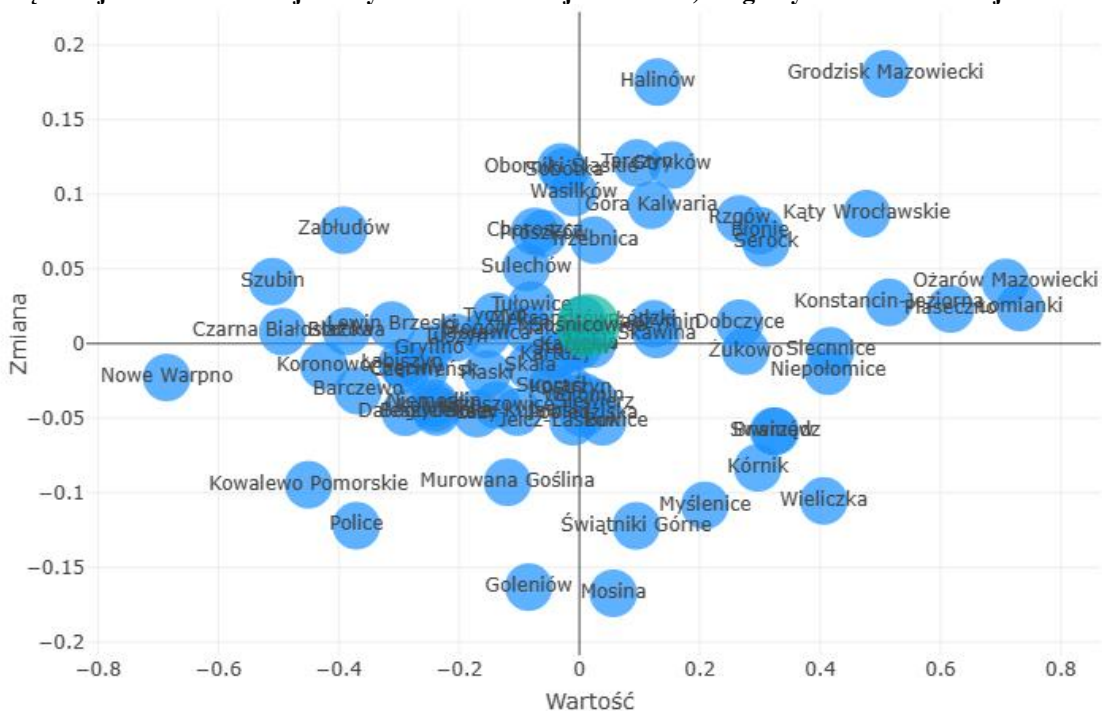
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju Gminy Rudziniec w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

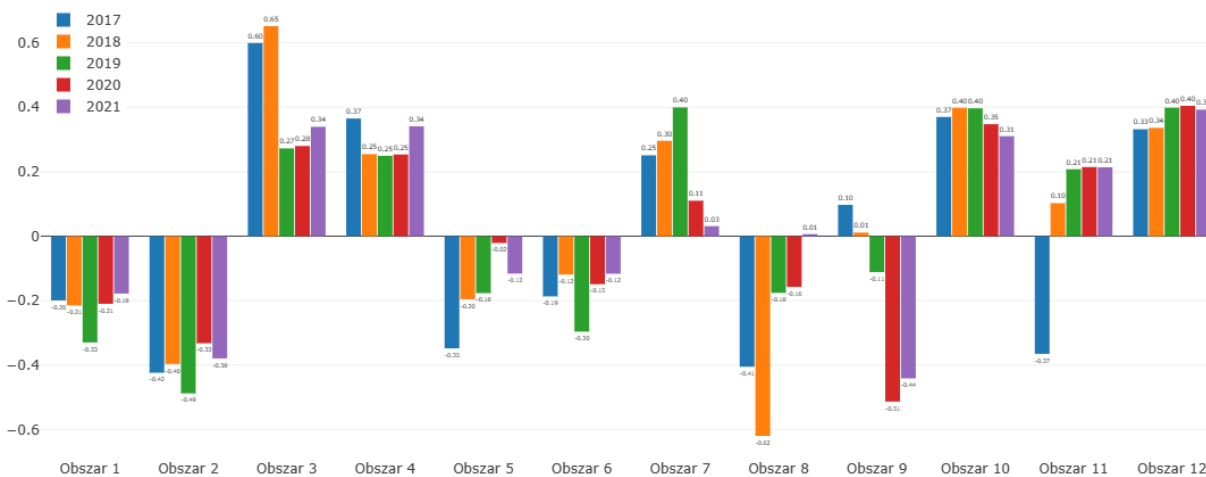
Gmina Rudziniec znajduje się w ćwiartce IV (rysunek 5), co oznacza, że jej sytuacja jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej i następuje pogorszenie względem sytuacji w grupie porównawczej. W większości obszarów wskaźnika rozwoju występują ujemne wartości. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: „dostępność komunikacyjna”, 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 3 „sytuacja materialna mieszkańców”.

Rysunek 7 Pozycja Gminy Sośnicowice w grupie porównawczej (76 gmin miejsko-wiejskich położonych w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

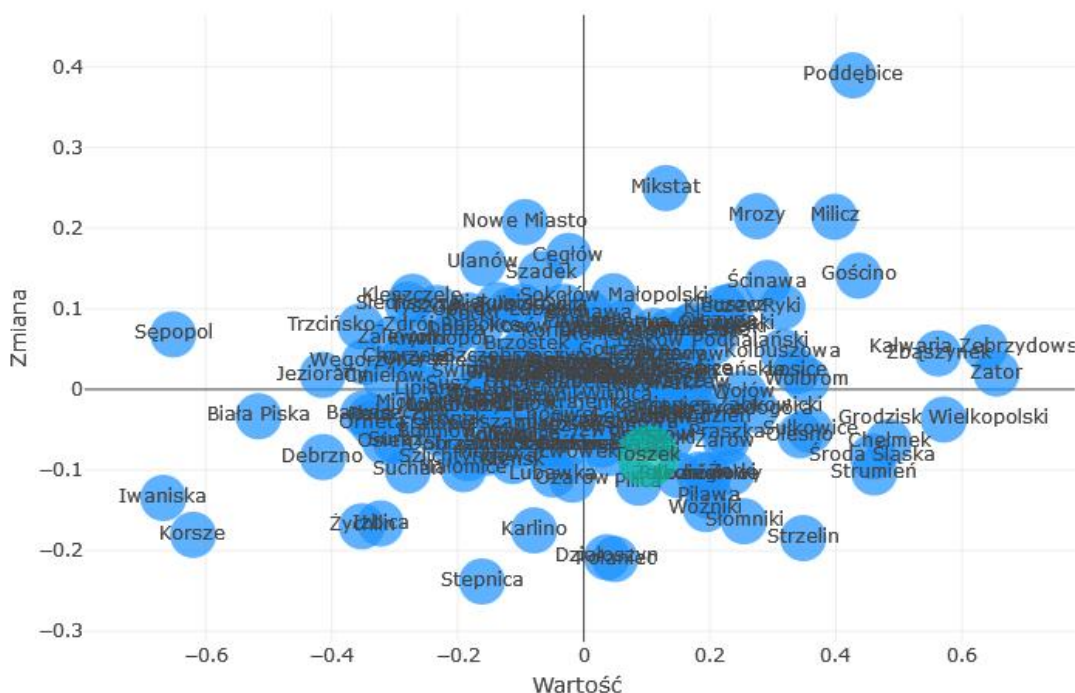
Rysunek 8 Wskaźnik rozwoju Gminy Sośnicowice w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

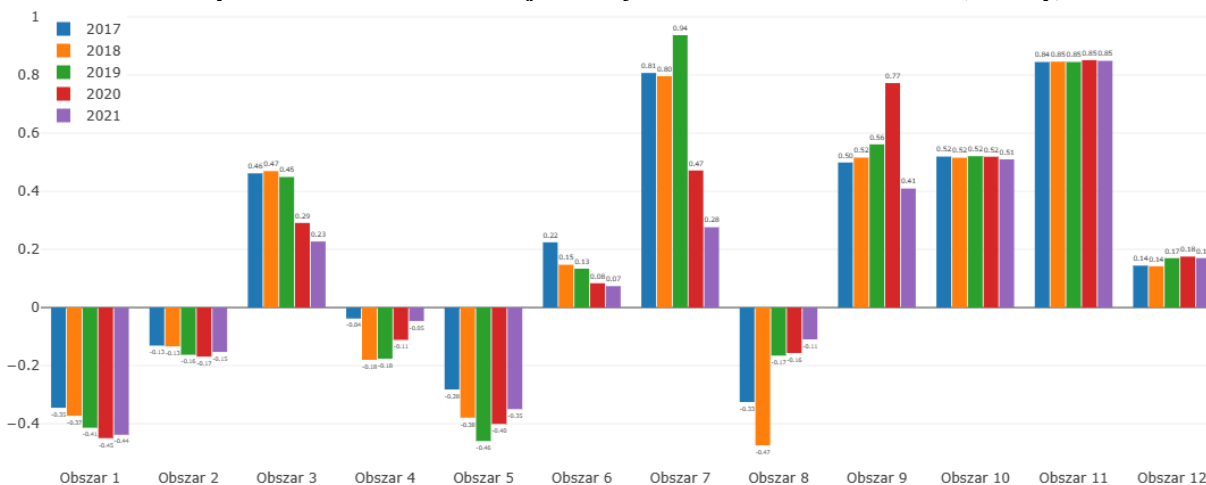
Pozycja Gminy Sośnicowice znajduje się na osi pomiędzy I a II ćwiartką, ale większą częścią na ćwiartce I (rysunek 7), co oznacza, że jej sytuacja jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej i następuje poprawa względem sytuacji w grupie porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”, 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast w latach 2017–2021 ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej” oraz 9 „sytuacja demograficzna”.

Rysunek 9 Pozycja Gminy Toszek w grupie porównawczej (176 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

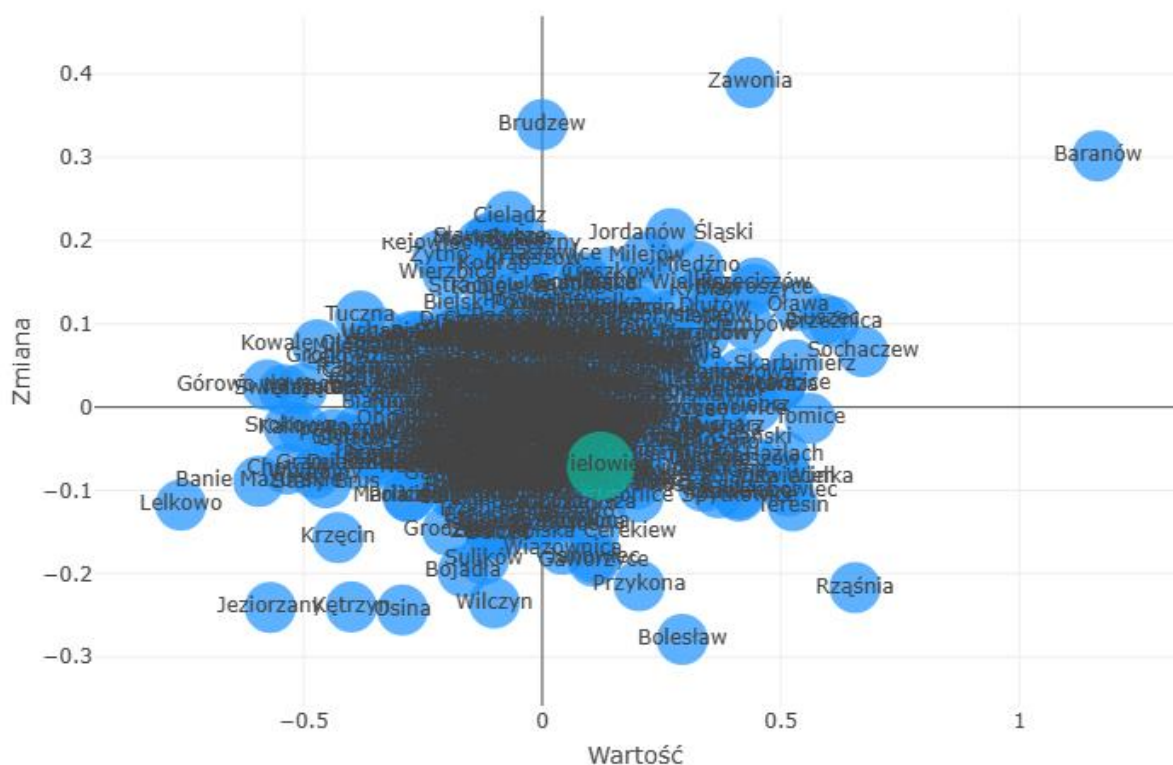
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju Gminy Toszek w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

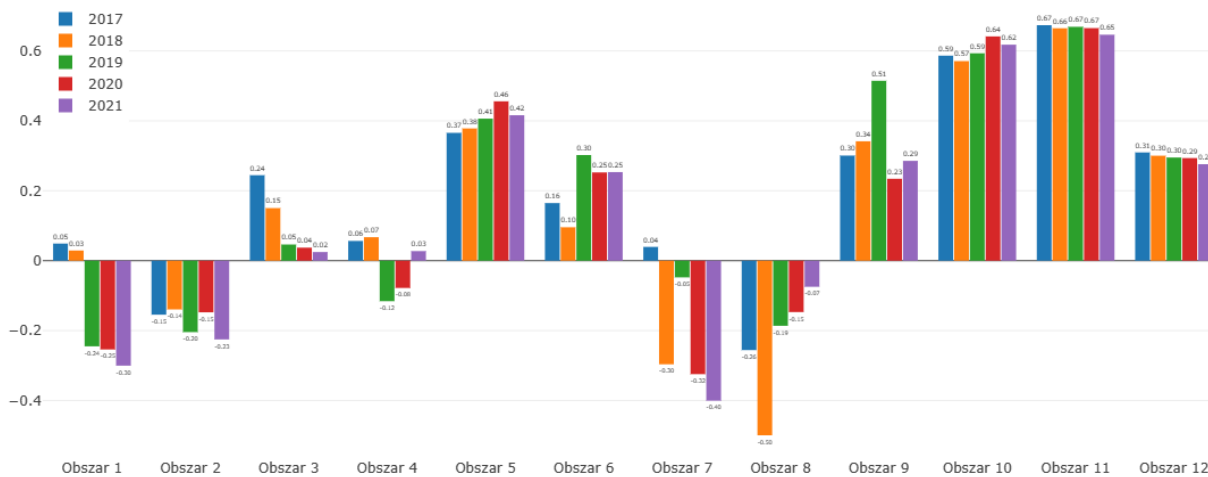
Pozycja Gminy Toszek znajduje się w ćwiartce III (rysunek 9), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie sytuacji względem grupy porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”, 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury”.

Rysunek 11 Pozycja Gminy Wielowieś w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

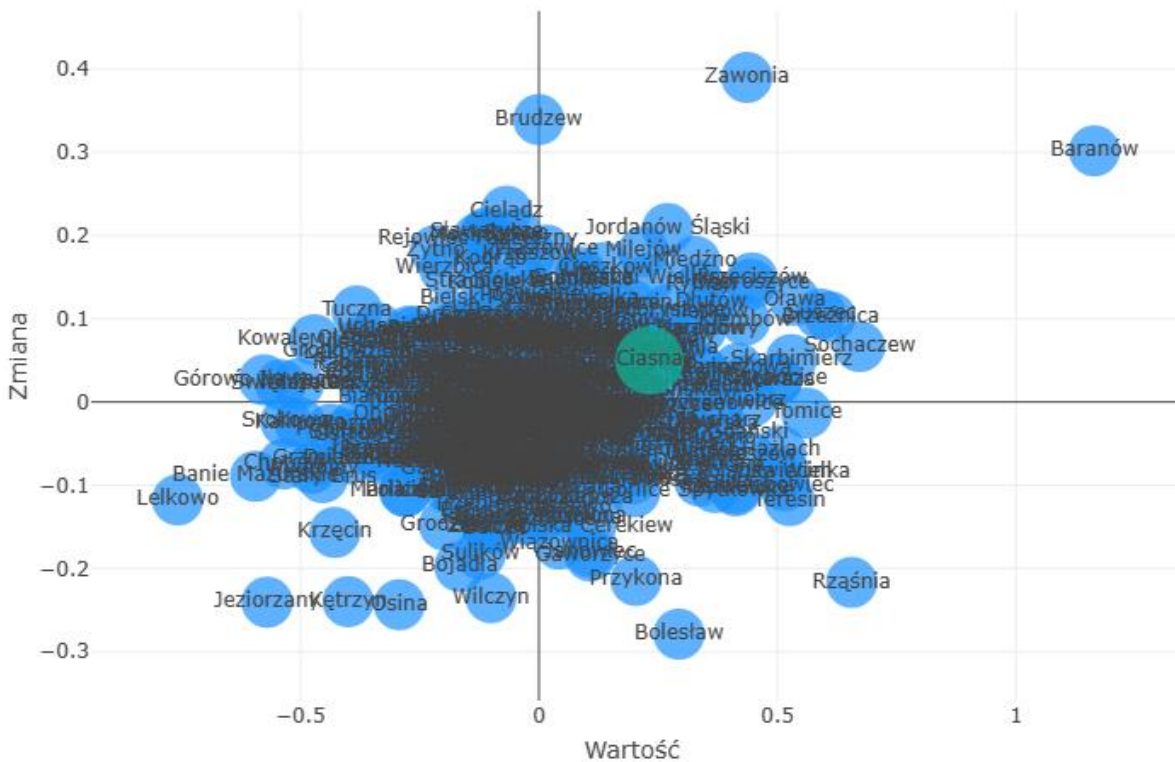
Rysunek 12 Wskaźnik rozwoju Gminy Wielowieś w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

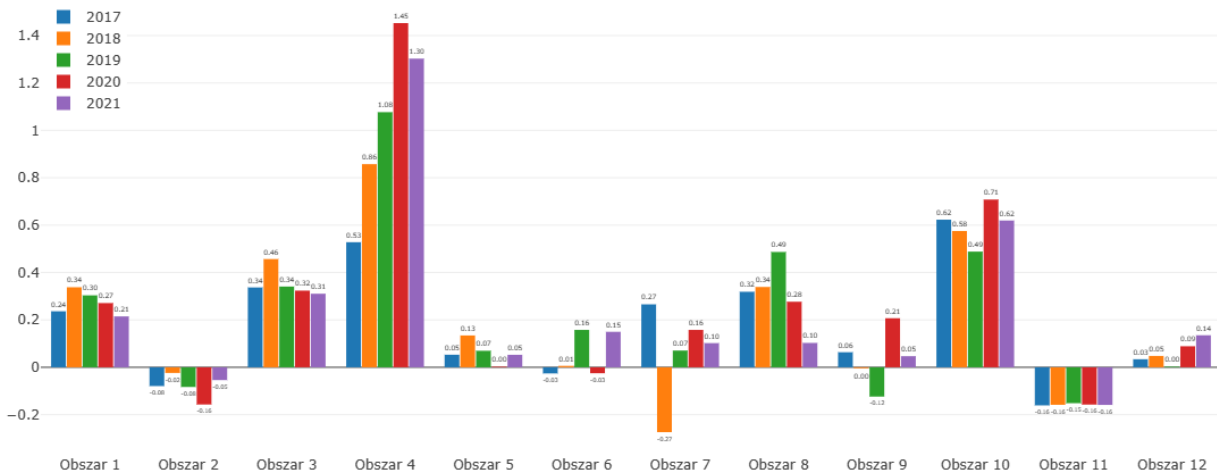
Pozycja Gminy Wielowieś znajduje się w ćwiartce III (rysunek 11), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie sytuacji. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”, 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa”.

Rysunek 13 Pozycja Gminy Ciasna w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

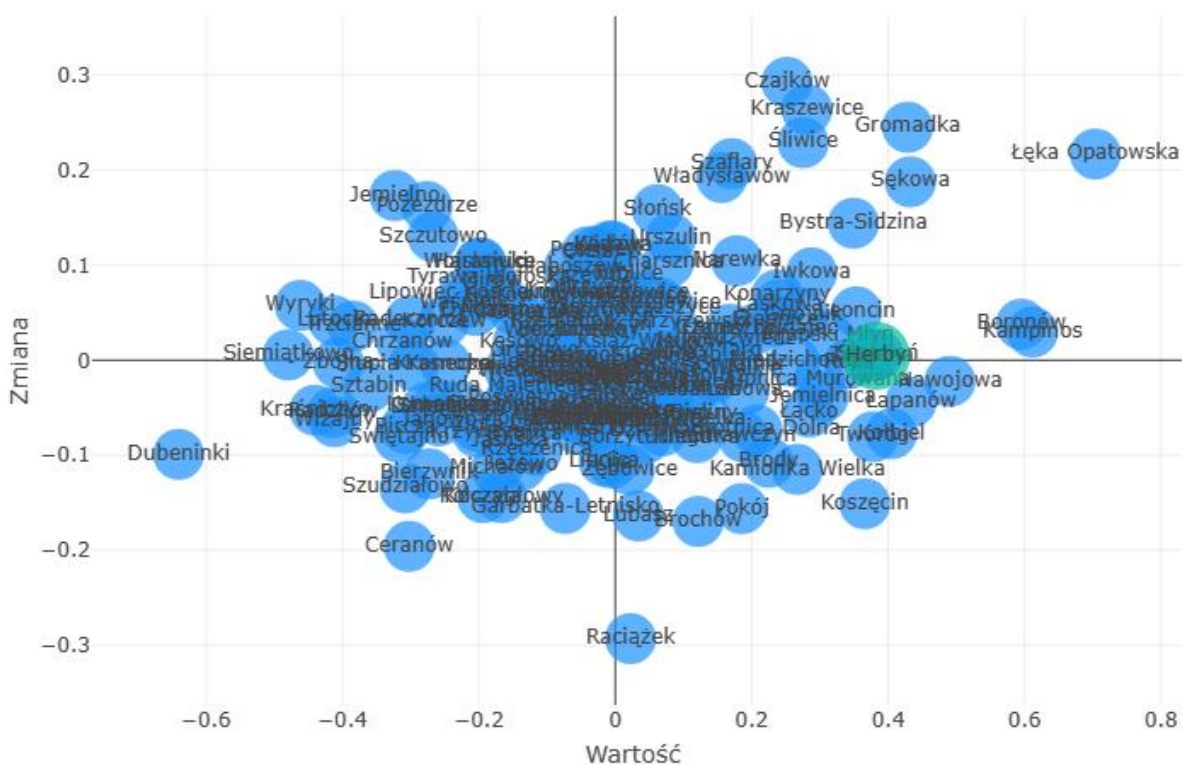
Rysunek 14 Wskaźnik rozwoju Gminy Ciasna w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

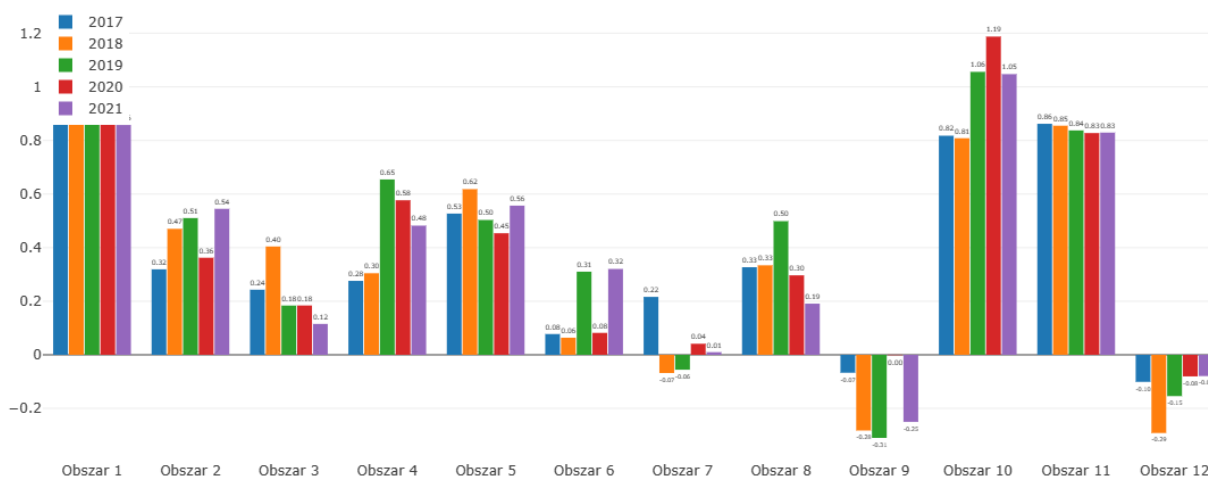
Pozycja Gminy Ciasna znajduje się w ćwiartce I (rysunek 13), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej i następuje polepszenie sytuacji względem sytuacji w grupie porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 4 „stan finansów lokalnych”, 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej”.

Rysunek 15 Pozycja Gminy Herby w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

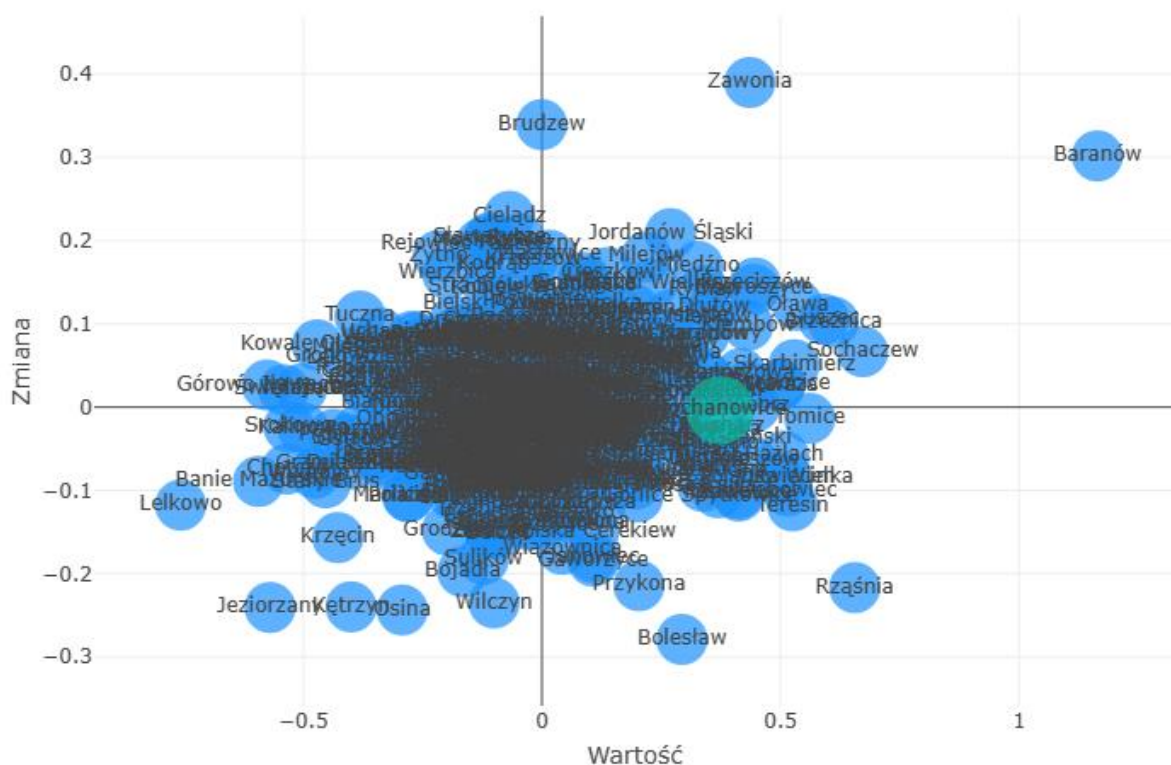
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

Rysunek 16 Wskaźnik rozwoju Gminy Herby w latach 2017–2021 (obszary)

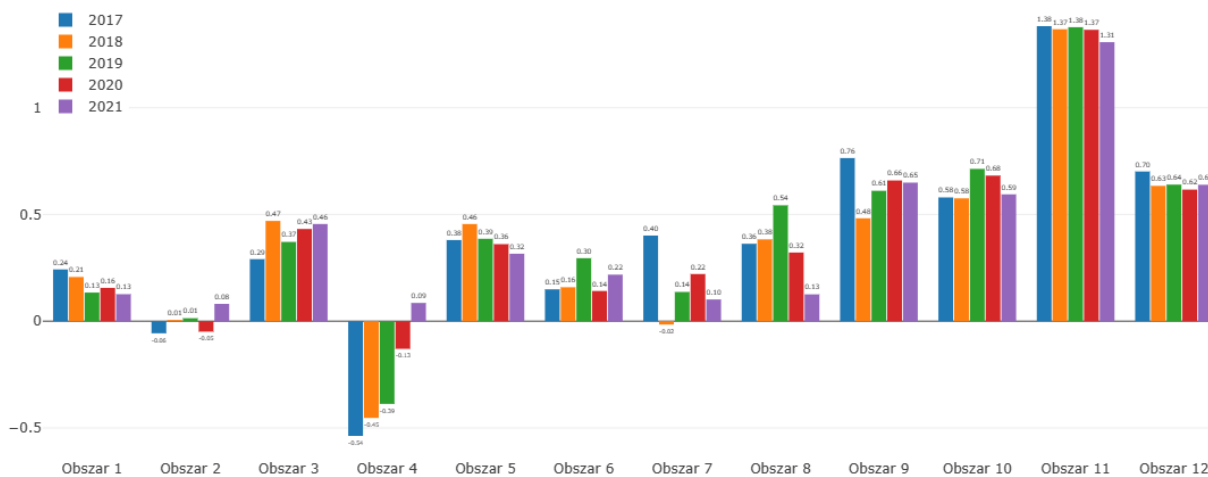
Pozycja Gminy Herby znajduje się w ćwiartce I (rysunek 15), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej i następuje polepszenie sytuacji względem sytuacji w grupie porównawczej. W większości obszarów wskaźnik rozwoju przyjmuje wartości dodatnie – najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki”, 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 9 „situacja demograficzna” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”.

Rysunek 17 Pozycja Gminy Kochanowice w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

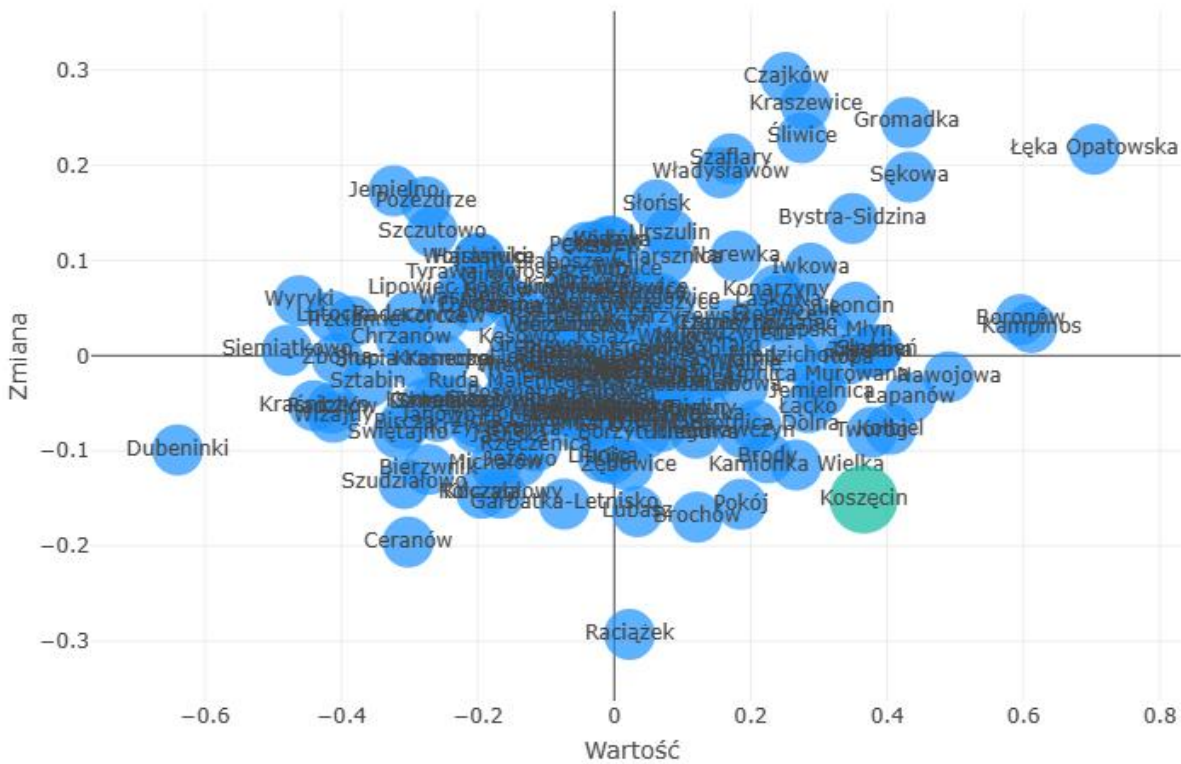
Rysunek 18 Wskaźnik rozwoju Gminy Kochanowice w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

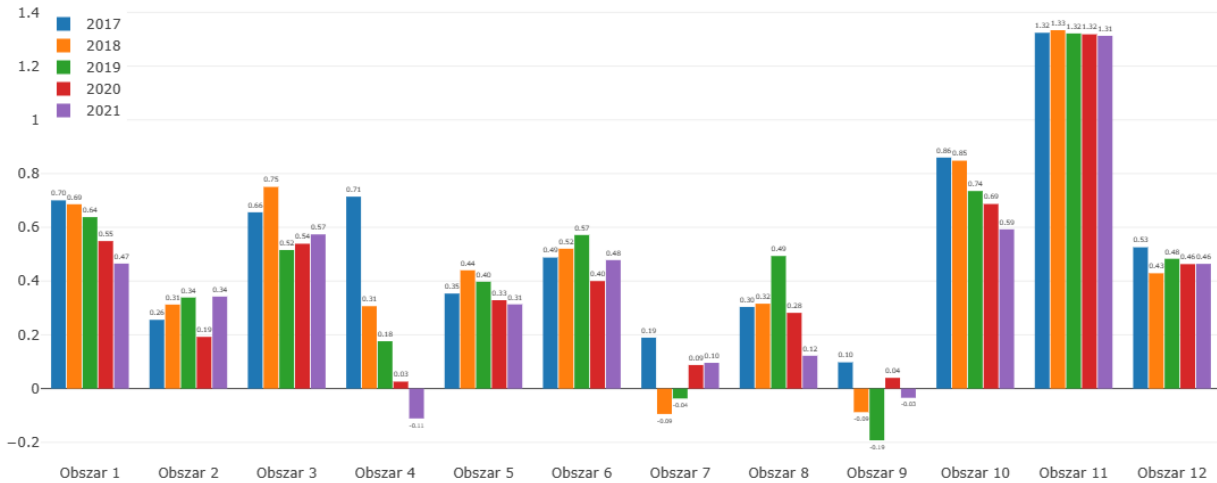
Pozycja Gminy Kochanowice znajduje się pomiędzy I a III ćwiartką (rysunek 17), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie sytuacji. Położenie na osi pomiędzy ćwiartkami oznacza, że zmiana sytuacji jest minimalna. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”, 10 „dostępność komunikacyjna” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej” oraz 4 „stan finansów lokalnych”.

Rysunek 19 Pozycja Gminy Koszęcin w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

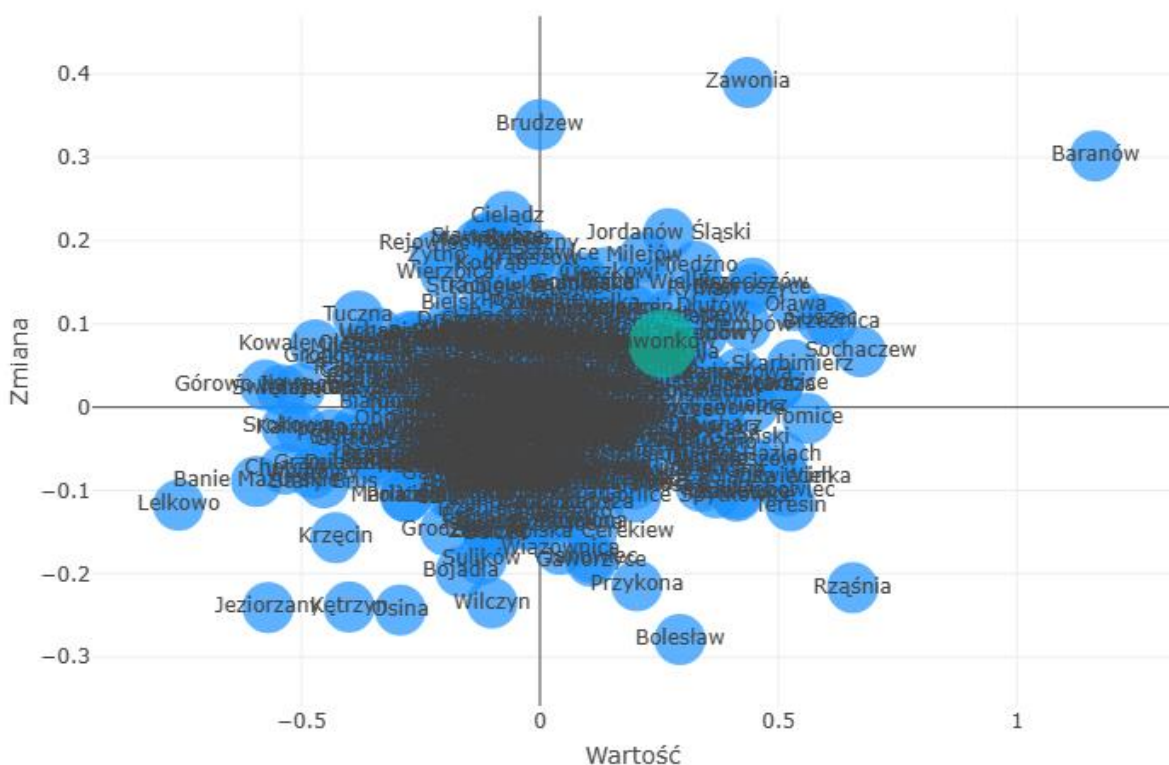
Rysunek 20 Wskaźnik rozwoju Gminy Koszęcin w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

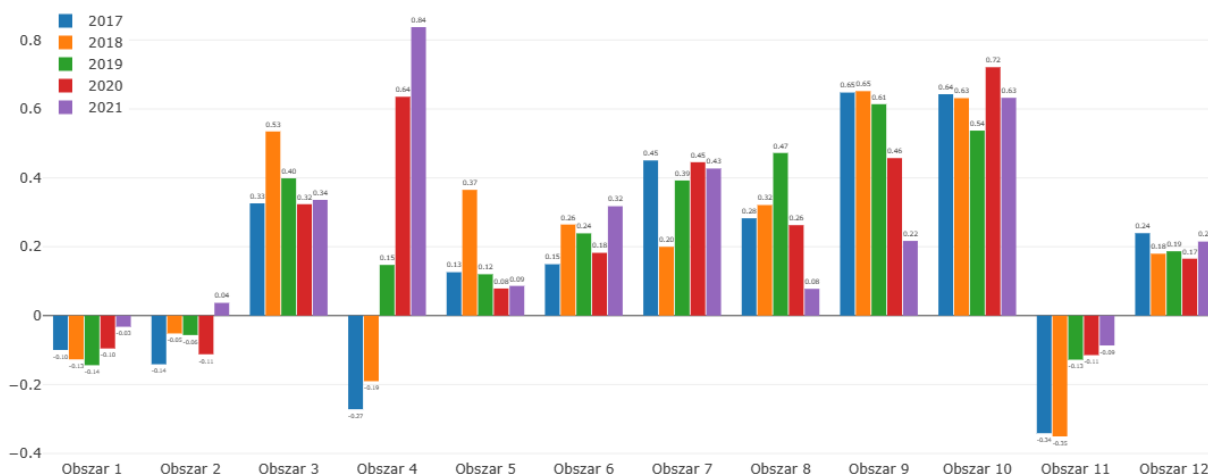
Pozycja Gminy Koszęcin znajduje się w ćwiartce III (rysunek 19), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie sytuacji. Widoczne jest to na rysunku 20: pomimo wysokich wartości, w części obszarów odnotowuje się spadek. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”, 10 „dostępność komunikacyjna”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” oraz 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny”.

Rysunek 21 Pozycja Gminy Pawonków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

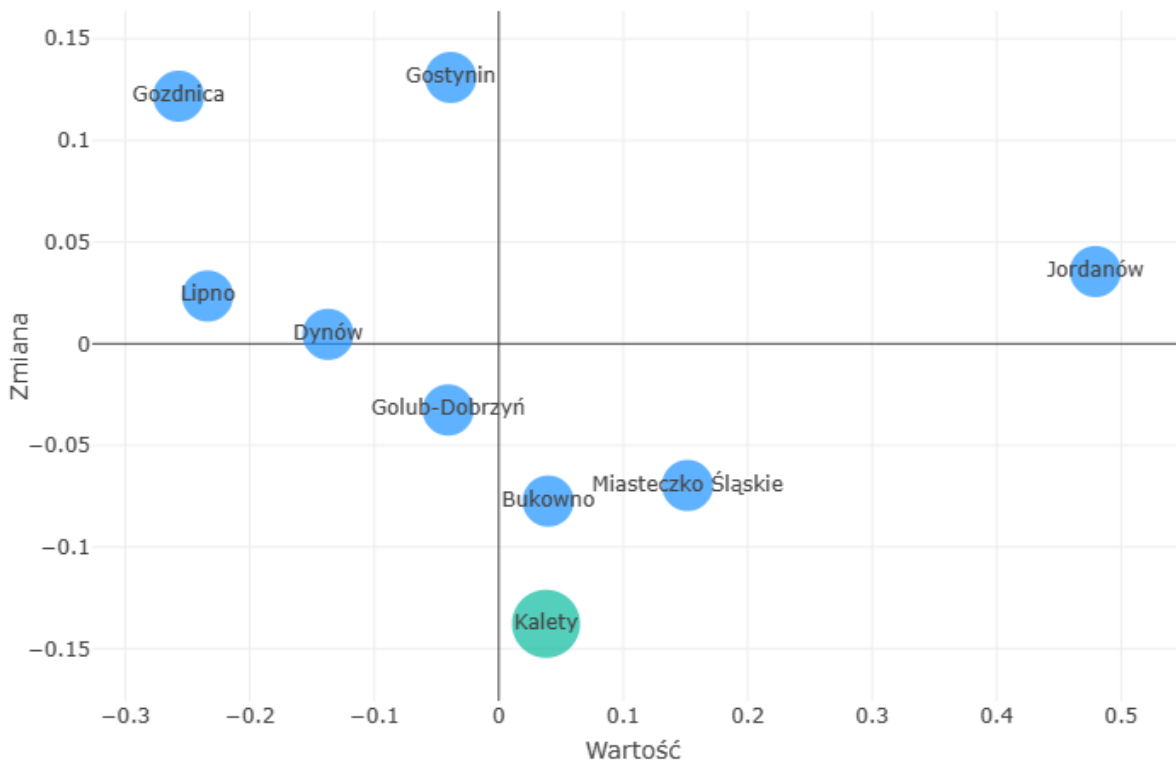
Rysunek 22 Wskaźnik rozwoju Gminy Pawonków w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

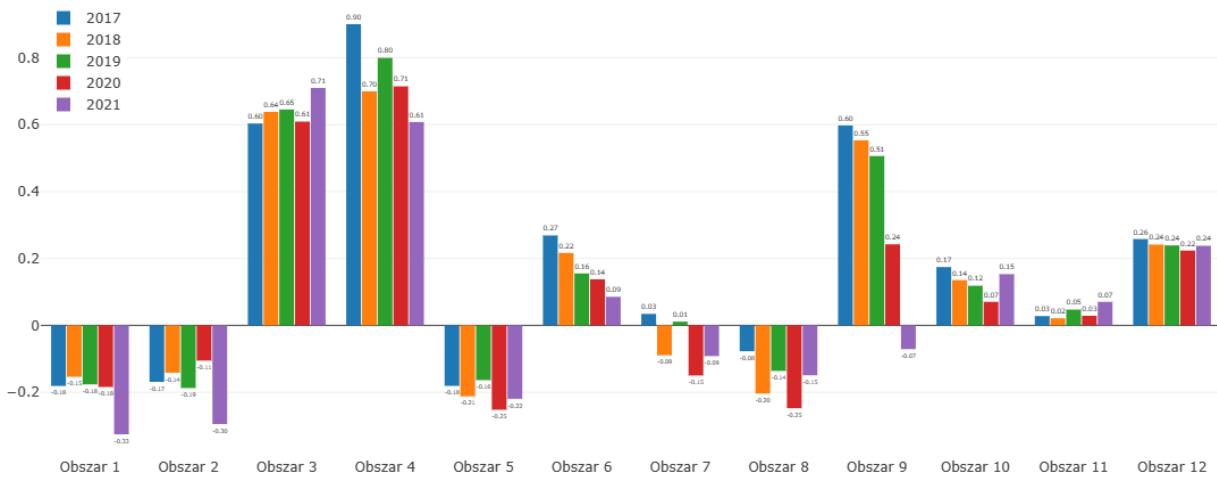
Pozycja Gminy Pawonków znajduje się w ćwiartce I (rysunek 21), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej i następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 10 „dostępność komunikacyjna” oraz 9 „sytuacja demograficzna”. W ostatnim badanym roku najwyższe wartości osiągnął wskaźnik w obszarze 4 „stan finansów lokalnych”, tym samym odnotował największy wzrost na przestrzeni analizowanych lat. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki”.

Rysunek 23 Pozycja Gminy Kalety w grupie porównawczej (9 gmin miejskich ekstensywnie zagospodarowanych) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

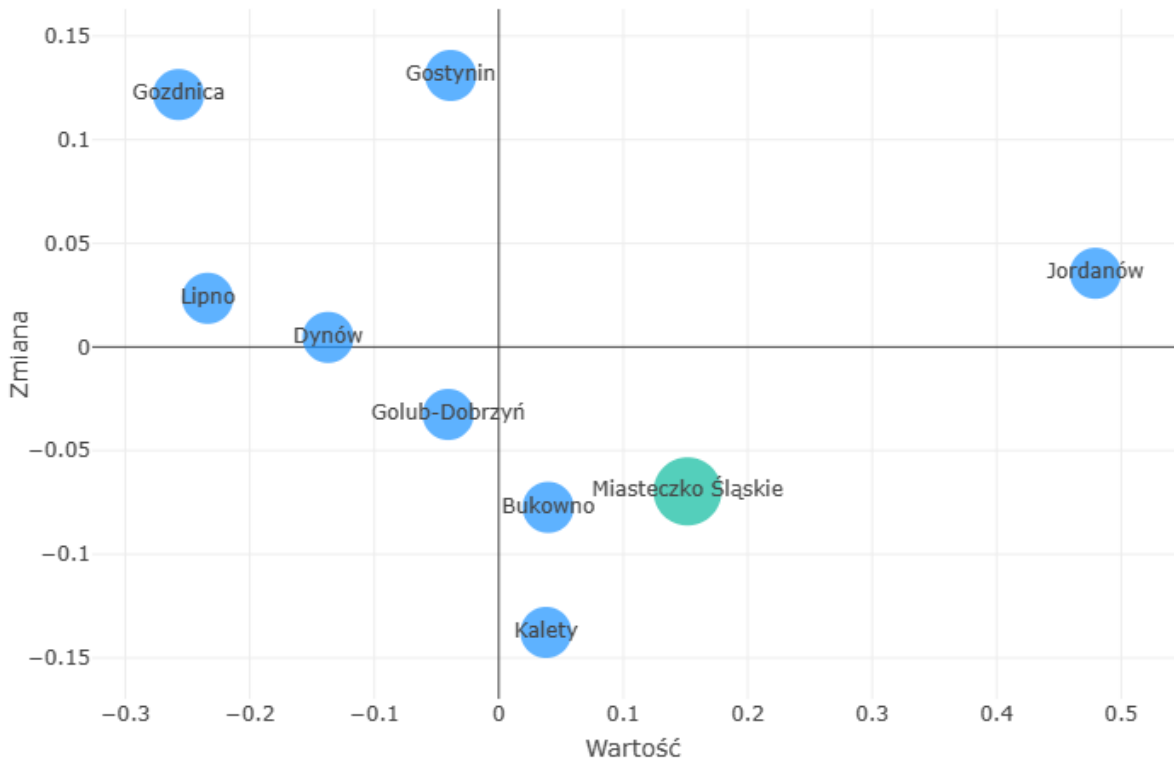
Rysunek 24 Wskaźnik rozwoju Gminy Kalety w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

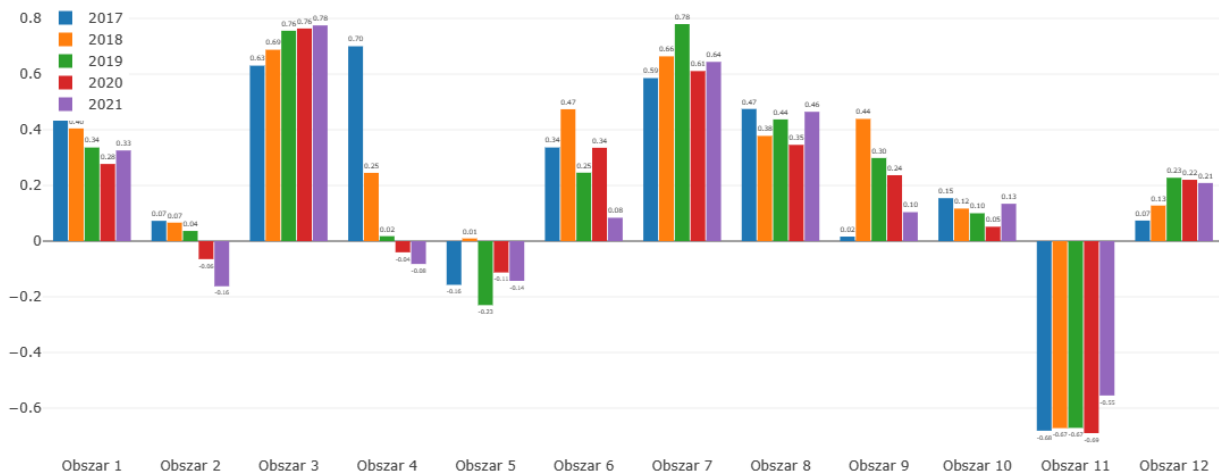
Pozycja Gminy Kalety znajduje się w ćwiartce III (rysunek 23), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie sytuacji względem sytuacji w grupie. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 3 „sytuacja materialna mieszkańców” oraz 4 „stan finansów lokalnych”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej” oraz 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki”.

Rysunek 25 Pozycja Gminy Miasteczko Śląskie w grupie porównawczej (9 gmin miejskich ekstensywnie zagospodarowanych) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

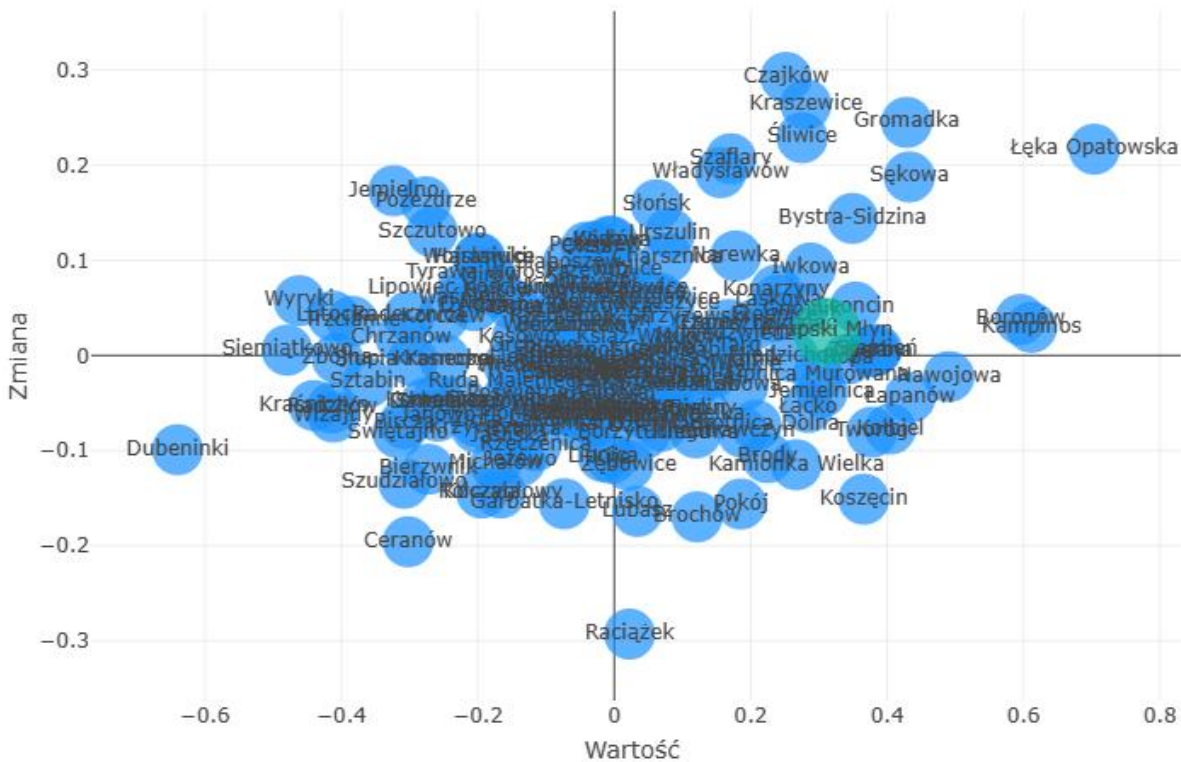
Rysunek 26 Wskaźnik rozwoju Gminy Miasteczko Śląskie w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

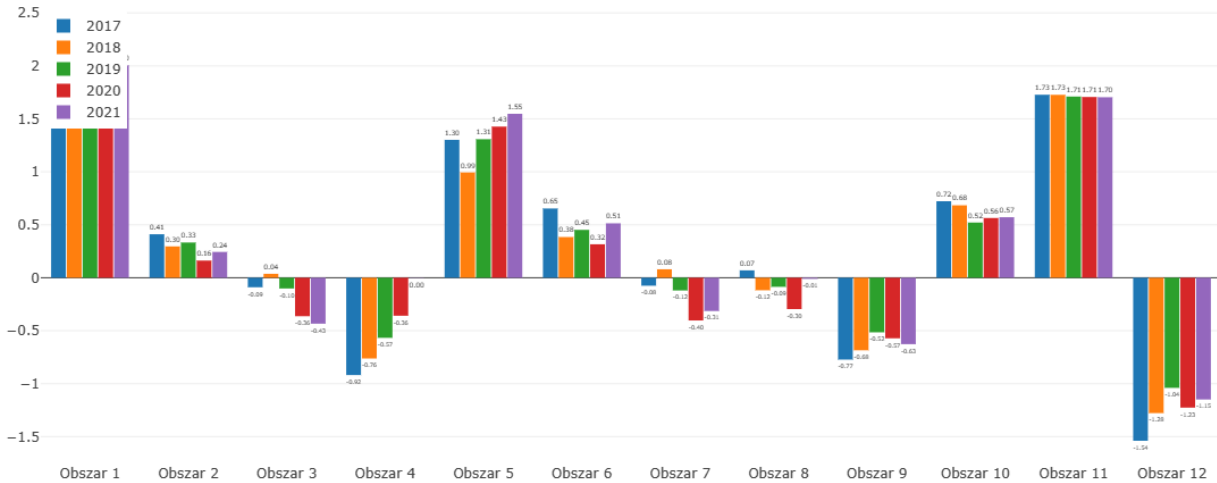
Pozycja Gminy Miasteczko Śląskie znajduje się w ćwiartce III (rysunek 25), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje pogorszenie sytuacji względem sytuacji w grupie. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 3 „sytuacja materialna mieszkańców” oraz 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury”.

Rysunek 27 Pozycja Gminy Krupski Młyn w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

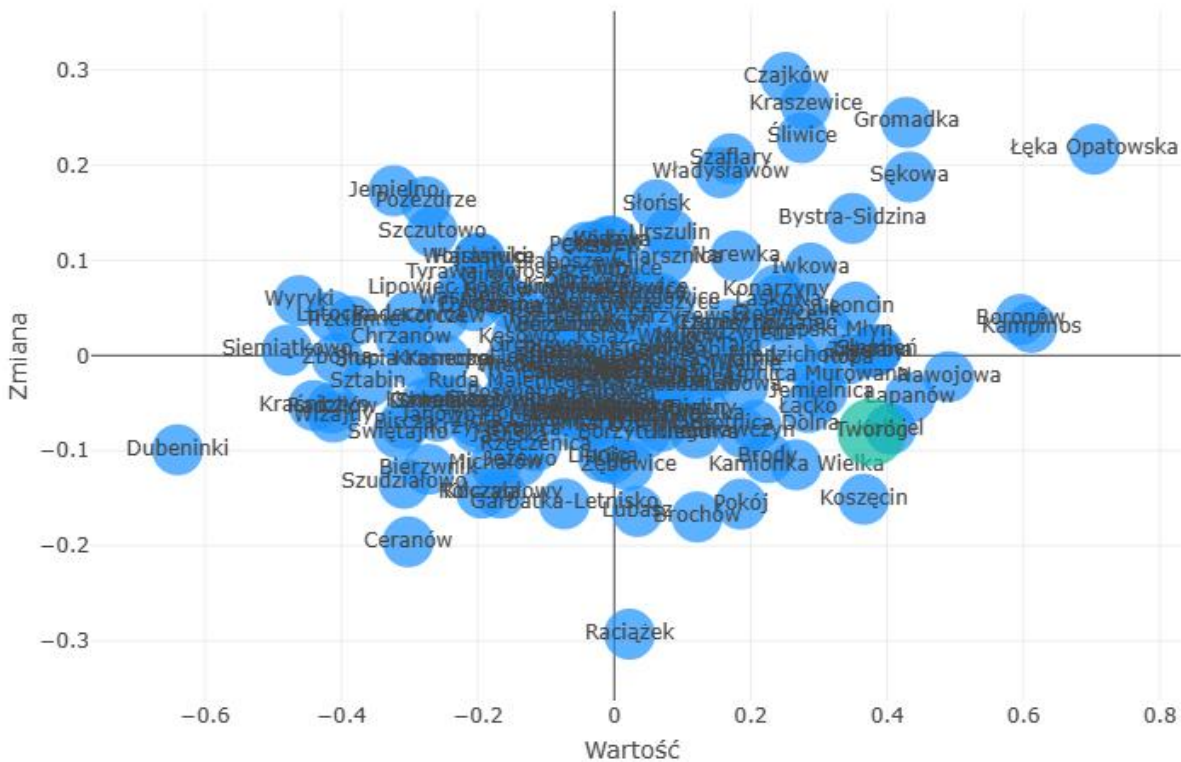
Rysunek 28 Wskaźnik rozwoju Gminy Krupski Młyn w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

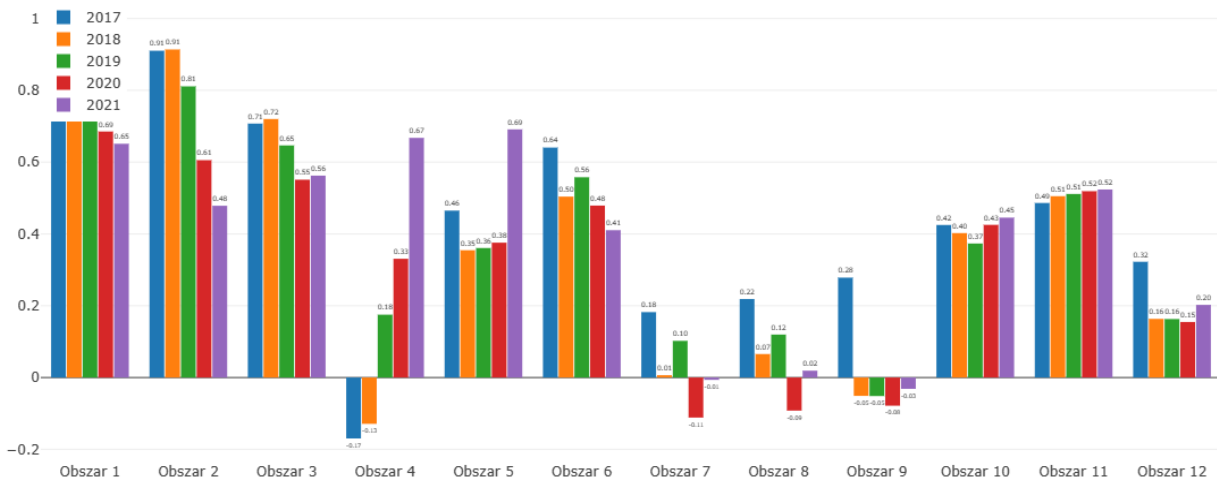
Pozycja Gminy Krupski Młyn znajduje się w ćwiartce I (rysunek 27), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej oraz następuje polepszenie sytuacji względem sytuacji w grupie. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 12 „lokalne środowisko przyrodnicze” oraz 9 „sytuacja demograficzna”.

Rysunek 29 Pozycja Gminy Tworóg w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

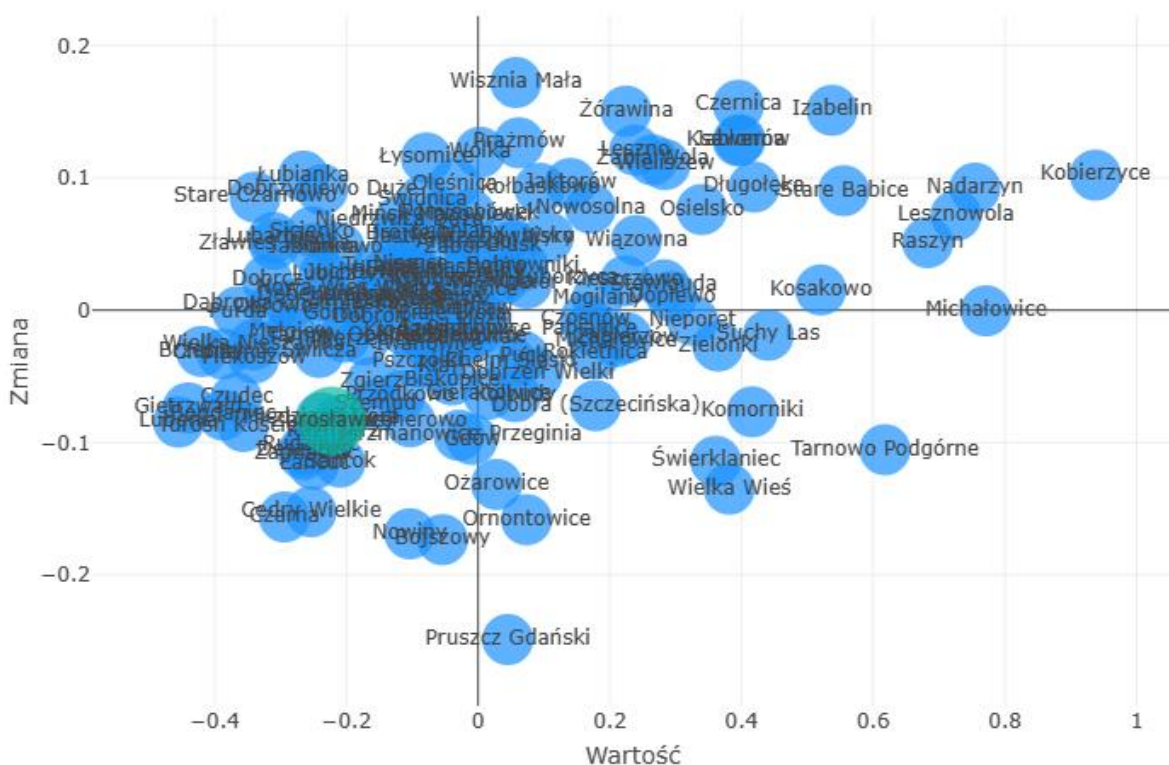
Rysunek 30 Wskaźnik rozwoju Gminy Tworóg w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

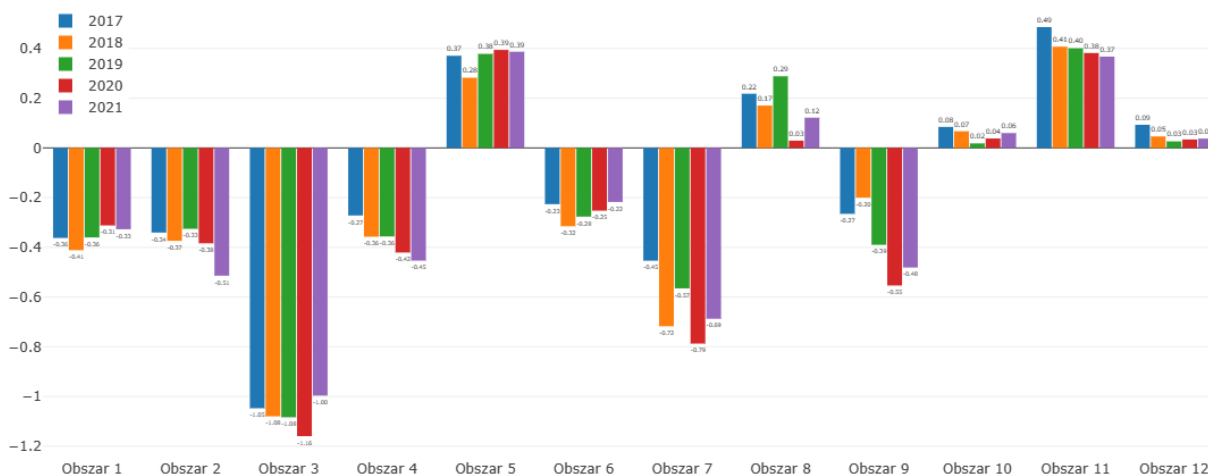
Pozycja Gminy Tworóg znajduje się w ćwiartce III (rysunek 29), co oznacza, że sytuacja w gminie jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, natomiast następuje pogorszenie sytuacji względem sytuacji w grupie. Widoczne jest to na rysunku 30, gdzie większość wskaźników w poszczególnych obszarach osiąga wysokie wartości dodatnie, jednak w ostatnim roku wykazuje tendencję ujemną. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna”, 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa”.

Rysunek 31 Pozycja Gminy Zbrosławice w grupie porównawczej (143 gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

Rysunek 32 Wskaźnik rozwoju Gminy Zbrosławice w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 28.02.2023 r.

Pozycja Gminy Zbrosławice znajduje się w ćwiartce IV (rysunek 31), co oznacza, że sytuacja w gminie jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej oraz następuje pogorszenie sytuacji względem sytuacji w grupie. Widoczne jest to na rysunku 32, gdzie większość wskaźników osiąga wysokie wartości ujemne. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury” oraz 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 3 „sytuacja materialna mieszkańców”, 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy”.

14. Wewnętrzna spójność obszaru

Administracyjnie wszystkie gminy LGD Leśna Kraina Górnego Śląska należą do województwa śląskiego. Gminy obszaru charakteryzują się spójnością geograficzną pod względem położenia i ukształtowania terenu. Mimo historycznych różnic wynikających z przynależności państwowej w przeszłości, spójność tego obszaru przejawia się w wymiarach: środowiskowym, historycznym, kulturowym. Obszar odznacza się dużą spójnością przyrodniczą, która wynika ze zbliżonych bądź tożsamyh uwarunkowań poszczególnych elementów:

- położenie w zachodniej części województwa śląskiego, przy granicy z województwem opolskim, co wpływa na przenikanie się różnych elementów;
- położenie w dorzeczu Odry nad pierwszorzędowymi jej dopływami – Bierawką, Kłodnicą, Małą Panwią, Liswartą – z malowniczymi krajobrazami dolin rzecznych oraz obszarami cennymi przyrodniczo, w tym obszarami leśnymi objętymi ochroną w ramach programu Natura 2000, z bogatą i unikatową fauną i florą;
- dogodne położenie komunikacyjne – drogowe, kolejowe i wodne, na szlakach o znaczeniu międzynarodowym, z północy na południe i ze wschodu na zachód Europy;
- bogactwo dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i historycznego;
- kuchnia lokalna posiadająca cechy kuchni śląskiej, polskiej, niemieckiej, kresowej, a równocześnie mająca swój odrębny charakter i smak, ze specyficznymi produktami i daniami mogącymi stać się produktami lokalnymi;
- cały obszar posiada bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki aktywnej;
- zachowanie i wspieranie tradycyjnych rzemiosł i działalności artystycznej, działalność osób i grup zajmujących się rękodziełem ludowym, hafciarstwem, wikliniarstwem, rzeźbą, malarstwem, produkcją wyrobów ceramicznych, kowalstwem artystycznym i użytkowym;
- większość obszaru LGD zostało zakwalifikowano jako ONW;
- wysoka lesistość na terenie całego obszaru;
- bogate i kultywowane tradycje i zwyczaje kulturowe, w tym również specyficzny dialekt śląski;
- tereny do uprawiania aktywnej turystyki.

Spójność obszaru LGD pod względem ekonomicznym obrazuje liczba gospodarstw rolnych o podobnej strukturze. Na terenie LGD widoczne jest występowanie dużych gospodarstw w strukturze gruntów rolnych. Zdecydowaną większość stanowią duże gospodarstwa powyżej 15 ha – 70,3%, co daje możliwość rozwoju wieloobszarowego i profesjonalnego rolnictwa.

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem we wszystkich analizowanych latach był na obszarze LGD niższy niż średnia dla kraju oraz średnia dla województwa śląskiego, ale odnotował trend rosnący, natomiast tendencja ta dotyczyła także średniej dla województwa i kraju. Średni udział grupy „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” jest dla obszaru LGD wyższy niż średnia dla województwa oraz średnia dla kraju. Wśród gmin obszaru, pod tym względem, najbardziej wyróżnia się Gmina Pawonków – 6,9% – jest to wartość znacznie wyższa niż średnia w województwie (1,0%) oraz średnia dla kraju (1,5%).

Jak wynika z danych statystycznych klasyfikacji podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007, największa liczba, spośród wszystkich 14 044 podmiotów gospodarczych na obszarze w 2021 r., była zarejestrowana w sekcjach: G „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle” – 2 849 podmiotów (20,3%), F „Budownictwo” – 2 396 podmiotów (17,1%) oraz C „Przetwórstwo przemysłowe” – 1 611 podmiotów (11,5%). Na obszarze nie są zarejestrowane żadne podmioty w sekcji U „Organizacje i zespoły eksterytorialne”, a najniższe i nikiłe udziały podmiotów zarejestrowane są w sekcjach B „Górnictwo i wydobywanie”, D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów

klimatyzacyjnych” i E „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Z danych GUS wynika, że na terenie obszaru LGD funkcjonowało czternaście obiektów noclegowych, które łącznie oferowały 1 011 miejsc noclegowych, w tym 537 miejsc noclegowych całorocznych. Najwięcej z nich znajdowało się na terenie Gminy Koszęcin (4 obiekty)¹⁸.

Spójność kulturowa, mająca korzenie w historii obszaru, znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej, jak i niematerialnej. Na terenie każdej z gmin obszaru występują zabytki wpisane do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Oprócz materialnych form wyrazu wspólnej kultury, bardzo ważne znaczenie mają zwyczaje, obyczaje, posługiwanie się gwara, dbałość o strój regionalny oraz budowanie poczucia wspólnej tożsamości poprzez kultywowanie śpiewania, muzykowania i taniec regionalny, a także specyficzne budownictwo regionalne. Wszystkie te elementy tworzą wspólną kulturę ludową regionu.

¹⁸ Dane GUS, stan na dzień 31 grudnia 2021 r.

II. Podsumowanie

Zgodnie z danymi statystycznymi, obszar LGD Leśna Kraina Górnego Śląska odnotowuje spadek liczby ludności. W 2021 r. liczba ludności wynosiła 146 629 osób, co stanowiło spadek w stosunku do roku 2016 o 0,9%. Podobna tendencja występowała w województwie śląskim oraz w Polsce – w 2021 r. nastąpił spadek liczby ludności w stosunku do 2016 roku odpowiednio o 4,2% i 1,4%. Na obszarze LGD najwyższy spadek zanotowano w Gminie Pyskowice (6,7%), natomiast najwyższy wzrost nastąpił w Gminie Pilchowice (5,9%).

Dane demograficzne wskazują, że na obszarze LGD społeczeństwo stopniowo się starzeje. Udział najstarszych grup ludności wzrósł w badanym okresie, przy jednoczesnym spadku udziału ludności w wieku produkcyjnym. Pozytywnym faktem jest wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni analizowanych lat (wzrost ten był wyższy niż średnia dla województwa i kraju). Struktura piramidy wieku i płci wskazuje na przewagę liczebności mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz stopniowe odwrócenie tej tendencji wśród mieszkańców powyżej 65 lat, kiedy to kobiety zaczynają stanowić dominującą liczebnie płć. Warto zwrócić uwagę na znaczną liczbę ludności w wieku przedemerytalnym, co oznacza, że w niedalekiej przyszłości udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym nadal będzie się zwiększał. Piramida wieku i płci nieznacznie zwęża się ku podstawie, co oznacza, że można przewidywać, iż udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców będzie stopniowo malał, co w konsekwencji doprowadzi do wzrostu wskaźników obciążenia demograficznego.

Średnia wartość wskaźników obciążenia demograficznego dla LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w latach 2016–2021 była niższa niż średnio dla województwa i Polski. W 2021 r. w stosunku do 2016 r. nastąpił wzrost wskaźnika *ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym* dla LGD o 12,4%, podczas gdy dla województwa o 12,6%, a dla Polski o 11,0% oraz wzrost wskaźnika *udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem* dla LGD o 7,9%, podczas gdy dla województwa o 7,8%, a dla Polski o 6,8%. Wśród gmin obszaru najbardziej niekorzystne wartości wskaźników występują w Gminie Kalety – wzrost odpowiednio o 17,6% i 11,4%, natomiast najbardziej korzystna sytuacja występuje w Gminie Koszęcin – wzrost wskaźników odpowiednio o 8,4% i 5,2%.

Wysokość przyrostu naturalnego na obszarze LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w analizowanym okresie systematycznie spadała, a w 2021 r. osiągnęła wartość równą -5,6. Warto zwrócić uwagę, że znaczny spadek przyrostu naturalnego wystąpił w latach 2020–2021, które były szczególne pod względem zmian w sytuacji demograficznej, ponieważ w związku z pandemią COVID-19 wzrosła liczba zgonów, co w konsekwencji miało znaczący wpływ na kształtowanie się poziomu przyrostu naturalnego. Należy zauważyć, że w 2021 r. średnia dla obszaru LGD (-5,6) była nadal korzystniejsza w porównaniu do średniej wojewódzkiej (-7,2), natomiast była mniej korzystna w porównaniu do średniej krajowej (-5,0). Wśród gmin obszaru LGD najmniej ujemna wartość przyrostu naturalnego wystąpiła w Gminie Kochanowice (-0,3) – była to wartość korzystniejsza w porównaniu do średniej obszaru LGD, województwa oraz Polski. Najbardziej negatywna sytuacja wystąpiła w Gminie Krupski Młyn, osiągając w 2021 r. poziom przyrostu naturalnego: -11,1.

Zjawiskiem, które ma wpływ na kształtowanie się liczby ludności jest również saldo migracji, które obrazuje wskaźnik salda migracji na 1 000 mieszkańców. W przypadku średniej dla gmin obszaru LGD, poziom tego wskaźnika w całym analizowanym okresie wahał się, natomiast w każdym roku osiągał wartość dodatnią oraz wyższą niż średnia dla województwa i kraju. W 2021 r. wskaźnik salda migracji na obszarze zmalał w stosunku do roku poprzedniego, osiągając poziom 2,7 – była to wartość wyższa niż średnia krajowa oraz wojewódzka. Najbardziej korzystna sytuacja wśród obszaru wystąpiła w Gminie Sośnicowice (11,0), natomiast najmniej korzystna w Gminie Ciasna (-5,6).

Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców to wskaźnik, którego wysoka wartość oznacza, że ludzie chętnie inwestują w dany obszar jako miejsce

zamieszkania – inwestują w nim swój majątek i chcą się osiedlić, a więc dostrzegają potencjał okolicy. W analizowanym okresie 2018–2021 wartość wskaźnika stopniowo wzrastała. Wartości osiągane przez prawie wszystkie gminy LGD były w każdym roku znacznie wyższe niż średnia dla województwa i kraju, przy czym dynamika zmian wskaźnika była wyższa niż w przypadku województwa oraz kraju. W 2021 r. w porównaniu do roku 2016 na obszarze LGD odnotowano wzrost pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców o 57,9%, podczas gdy dla województwa i kraju był to wzrost odpowiednio o 52,6% i 40,0%. W 2021 r. najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w Gminie Pilchowice – 117 oraz Gminie Zbrosławice – 110, podczas gdy dla województwa – 29, a dla Polski – 35. Najniższy wynik osiągnęły w 2021 r. Gmina Pyskowice – 23 oraz Gmina Herby – 26, były to jedyne gminy obszaru LGD z wynikiem mniej korzystnym od średniej zarówno wojewódzkiej, jak i krajowej.

Gospodarkę i przedsiębiorczość obszaru LGD dobrze opisują wskaźniki *podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* oraz *podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym*. Pierwszy ze wskaźników we wszystkich gminach obszaru, w analizowanym okresie, wykazywał tendencję rosnącą, natomiast mimo systematycznego wzrostu średnia dla całego obszaru była niższa niż średnia dla województwa i kraju. Należy jednak zwrócić uwagę na dynamikę zmian. Na podstawie zobrazowanych w niniejszej Diagnozie danych należy stwierdzić, że pomimo corocznie niższych wartości, tempo zmian wskaźnika jest wyższe niż w przypadku średniej dla województwa i kraju, co jest pozytywnym zjawiskiem, ponieważ oznacza, że obszar LGD systematycznie „goni” województwo i resztę kraju. Wzrost wskaźnika *podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* w 2021 r. w stosunku do roku 2016 wzrósł o 18,1%, podczas gdy dla województwa nastąpił wzrost o 13,7%, a dla kraju o 15,7%. Drugi ze wskaźników – *podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym* wykazywał trend rosnący do 2018 r., natomiast na lata 2019–2020 przypada spadek wartości wskaźnika – taka sama tendencja występuje dla średniej wojewódzkiej i krajowej, a więc był to trend ogólny. W 2021 r. można zaobserwować wzrost wartości wskaźnika, co jest pozytywną zmianą, natomiast wartość wskaźnika dla obszaru LGD (107) była niższa niż średnia dla województwa (138) oraz kraju (165).

Do analizy kondycji lokalnych przedsiębiorców można wykorzystać dwa wskaźniki – *jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności* oraz *udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON*. Średnia dla LGD w przypadku pierwszego ze wskaźników w latach 2018–2020 malała, natomiast w 2021 roku nastąpił wzrost wskaźnika. Taka sama tendencja wystąpiła dla średniej województwa i kraju, natomiast wartość wskaźnika dla średniej obszaru była niższa i wynosiła w 2021 r. 33, przy średniej dla województwa – 44, i kraju – 50. Drugi ze wskaźników kształtował się podobnie – wartość na przestrzeni analizowanych lat wahała się, natomiast w roku 2021 wzrosła w stosunku do roku poprzedniego. W ostatnim badanym roku – 2021, wskaźnik dla średniej obszaru (3,4) był niższy niż wskaźnik dla Polski (3,9) oraz niższy niż średnia dla województwa śląskiego (3,8).

Aktywność lokalnej społeczności i liczba efektywnie działających formalnych grup mieszkańców stopniowo rosła na przestrzeni analizowanych lat. Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* w 2021 r. i każdym poprzednim był dla LGD niższy niż średnia dla Polski oraz kształtował się na wyższym lub takim samym poziomie jak średnia dla województwa. Wewnątrz obszaru najwyższy wynik w tym zakresie w 2021 r. wystąpił w Gminie Pawonków (51), natomiast najgorszy w Gminie Kalety – 19 podmiotów.

Na obszarze LGD obserwuje się systematyczny spadek bezrobocia (wyjątek stanowił rok 2020, kiedy wystąpił nagły wzrost liczby bezrobotnych – wzrost wystąpił zarówno w województwie i kraju). W 2021 r. wskaźnik *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* na obszarze LGD (3,2%) był wyższy niż średnia w województwie (3,0%) oraz niższy niż średnio w kraju (4,0%). Niepokojącym zjawiskiem jest fakt wzrostu poziomu bezrobocia długoterminowego – wartość wskaźnika *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* w latach 2016–2020 malała, natomiast w 2021 roku w stosunku do roku 2016, (jak i do roku poprzedniego) nastąpił wzrost wartości wskaźnika o 1,3 pp., podczas gdy tendencja w województwie była odwrotna – nastąpił spadek bezrobocia długoterminowego o 2,1 pp. w stosunku do roku 2016 (natomiast w stosunku do roku

poprzedniego odnotowano wzrost). Również w porównaniu do wzrostu średniej w kraju (o 0,6 pp. w stosunku do 2016 r.) na obszarze LGD nastąpił wyższy wzrost bezrobocia długoterminowego. Wśród gmin obszaru najniższa i najbardziej korzystna wartość wskaźnika wystąpiła w Gminie Sośnicowice – 51,2%, natomiast najwyższa w Gminie Ciasna – 66,2%. Wśród osób bezrobotnych na terenie LGD przeważają kobiety i jest to podobny trend jak w województwie i kraju. W 2021 r. wskaźnik *udział kobiet wśród bezrobotnych ogółem* wynosił 56,9%, przy średniej dla województwa – 54,7% i średniej dla kraju – 53,8%.

Na terenie LGD widoczne jest występowanie dużych gospodarstw w strukturze gruntów rolnych. Zdecydowaną większość stanowią duże gospodarstwa powyżej 15 ha – 70,3%, co daje możliwość rozwoju wieloobszarowego i profesjonalnego rolnictwa.

Według danych GUS *dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* na obszarze LGD w roku 2021 wynosiły 6 421 zł, co było wartością niższą niż średnia krajowa (7 242 zł) oraz średnia wojewódzka (7 272 zł). Tak samo sytuacja wyglądała w przypadku dochodów własnych samorządów. W analizowanym okresie średnia dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca była niższa dla obszaru niż średnia kraju i województwa. Wewnątrz LGD najniższymi dochodami własnymi do roku 2018 charakteryzowała się Gmina Pawonków, natomiast od 2019 r. najniższe dochody własne osiąga Gmina Koszęcin. Gmina Krupski Młyn osiągała najwyższe dochody w porównaniu do pozostałych gmin obszaru – były one również wyższe niż wartości dla województwa i kraju. W 2021 r. średnia wartość wydatków ogółem na obszarze LGD wyniosła 5 824 zł i była niższa niż średnia krajowa (6 885 zł) oraz średnia wojewódzka (6 962 zł). Średnie wydatki bieżące samorządów z obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska (5 096 zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, mimo systematycznego wzrostu w badanym okresie, w ostatnim roku były niższe zarówno od średniej krajowej (5 859 zł), jak i średniej wojewódzkiej (5 948 zł). Wewnątrz LGD wyższe wydatki bieżące na 1 mieszkańca w każdym analizowanym roku ponosiła Gmina Krupski Młyn – była to jedyna gmina obszaru, która ponosiła wyższe wydatki bieżące na 1 mieszkańca w porównaniu do województwa i kraju w całym analizowanym okresie.

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na obszarze LGD Leśna Kraina Górnego Śląska z roku na rok ulegały zwiększeniu, jednak nawet w 2021 r., kiedy osiągnęły wartość najwyższą, były znacznie niższe od średniej dla województwa i Polski. Wewnątrz LGD najwyższą wartość osiągnęła Gmina Pilchowice: 1 453 zł, przy wartości dla województwa 1 544 zł oraz dla kraju – 1 402 zł. Najniższe wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych wystąpiły w Gminie Pawonków (615 zł). Wskaźnik *udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca* LGD w 2021 r. był zdecydowanie niższy niż średnio w województwie i kraju. Na obszarze LGD wyniósł 51 zł, podczas gdy w województwie 127 zł, a w Polsce – 125 zł.

Wskaźnik *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem* na obszarze LGD systematycznie maleje, w 2021 r. osiągnął najniższą wartość (2,3%) i był niższy od średniej dla województwa śląskiego (2,6%) i Polski (3,7%). Wśród gmin obszaru LGD najwyższa i mniej korzystna wartość wskaźnika wystąpiła w Gminie Herby – 4,6%, natomiast najniższa wartość wskaźnika w Gminie Sośnicowice – 0,7%. Wartość wskaźnika *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców* dla LGD corocznie malała i w każdym roku była niższa niż średnia dla województwa i Polski. Corocznie najmniej korzystne wartości występowały w Gminie Herby (w 2020 r. w Gminie Krupski Młyn). Wartości wskaźników *rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* oraz *udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku* były w analizowanych latach dla obszaru LGD wyższe niż wartości średnio w województwie oraz niższe niż średnio w kraju. Najgorsza sytuacja w tym zakresie w przypadku pierwszego wskaźnika miała miejsce w gminach Herby i Kochanowice, natomiast w przypadku drugiego – w gminach Ciasna i Herby.

Na terenie obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska w 2021 roku zlokalizowanych było dziewięć podmiotów, które świadczyły usługi opieki nad dziećmi do lat 3. Po jednym żłobku na terenie gmin: Pyskowice, Sośnicowice, Toszek, Kochanowice, Kalety, Miasteczko Śląskie, Zbrostawice oraz dwa kluby dziecięce – po jednym w gminach Ciasna i Pyskowice. Na terenie pozostałych gmin w 2021 r. nie funkcjonowały żadne podmioty świadczące usługi opieki nad dziećmi do lat 3. Podmioty w gminach Sośnicowice, Kalety i Zbrostawice rozpoczęły działalność w latach 2019–2020, co świadczy o tym, że sytuacja w tym zakresie stopniowo poprawia się.

Wskaźnik *udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat* na obszarze LGD na przestrzeni analizowanych lat systematycznie wzrastał (do roku 2020, kiedy nastąpił nagły spadek, natomiast tendencja taka wystąpiła również w województwie i kraju, a w 2021 r. nastąpiło „odbicie”) i ostatecznie w roku 2021 osiągnął wartość 82,6% – co stanowiło wzrost w porównaniu do 2016 r. o 3,9 pp. W każdym analizowanym roku wartość dla obszaru była niższa od wartości dla województwa i kraju. Biorąc pod uwagę krajowe uwarunkowania, związane z dużym zapotrzebowaniem na miejsca zapewniające opiekę dzieci w wieku przedszkolnym, rosnąca liczba dzieci objętych tą formą opieki jest pozytywnym zjawiskiem. Najwyższe wartości wskaźnika na obszarze LGD osiągała Gmina Pilchowice, odnotowując w 2021 r. wartość wskaźnika 95,8%, przy średniej dla województwa 90,6%, a kraju – 88,3%. Natomiast najniższa wartość wystąpiła w Gminie Pawonków – 59,0%. Wskaźnik określający liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego wynosił w 2021 roku dla LGD 81 i był wyższy niż średnia dla województwa (80) oraz niższy niż średnia dla kraju (82).

Współczynnik skolaryzacji na obszarze LGD w 2020 r. (93,3%) w porównaniu do 2019 r. (93,2%) wzrósł nieznacznie, ale w porównaniu do 2016 r. (94,7%) – zmalał. Natomiast w całym analizowanym okresie był niższy niż średnia dla województwa i kraju. W gminach Wielowieś, Kochanowice i Krupski Młyn w latach 2016–2020 osiągał wartości ponad 100%, co oznacza, że do szkół zlokalizowanych na terenie gminy uczęszczają uczniowie spoza jej obszaru lub też w szkołach uczą się osoby, które przekroczyły wiek nominalnie przypisany temu poziomowi edukacji.

Średnie wyniki uczniów z egzaminów ósmoklasisty z obszaru LGD osiągnięte w 2022 r. z matematyki oraz języka angielskiego były niższe niż średnie wyniki uczniów z województwa śląskiego oraz kraju. Jedynie wyniki z języka polskiego były wyższe niż średnia w Polsce, ale niższe niż średnia w województwie. Wewnątrz obszaru trudne jest wyznaczenie lidera, ponieważ wyniki są zróżnicowane ze względu na zakres i lata.

W 2021 r. z sieci wodociągowej korzystało 97,5% mieszkańców obszaru LGD. Była to wartość znacznie wyższa niż średnia dla kraju (92,4%) i województwa (95,9%), przy czym wewnątrz obszaru najniższy odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej występował w Gminie Kochanowice i wynosił w 2021 r. 87,0%. Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2021 r. wyniósł na obszarze LGD 59,7% i był niższy niż średnia dla województwa (79,2%) oraz niższy niż średnia dla kraju (71,9%). Najmniej korzystna sytuacja w tym zakresie występowała w Gminie Rudziniec – 15,2%. W zakresie osób korzystających z sieci gazowej ich odsetek na obszarze LGD jest niższy niż średnio w województwie i kraju. W 2021 r. wyniósł 24,2%, przy 65,3% w województwie oraz 54,8% w kraju.

III. Wnioski

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Analiza SWOT dla obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska (tabela 21) została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad diagnozą obszaru, w tym dane GUS, a przede wszystkim z wykorzystaniem zróżnicowanych metod partycypacji społecznej. W analizie starano się uwzględnić możliwie najwięcej rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności, będącej przedstawicielami wszystkich trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego oraz mieszkańców.

Tabela 20 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	Odniesienie do Diagnostyki	SŁABE STRONY	Odniesienie do Diagnostyki
1. Dodatnie saldo migracji i wyższe w porównaniu z wynikiem kraju i województwa.	Rozdział I pkt. 3	1. Spadek liczby ludności w latach 2020–2021, przy jednocześnie utrzymującym się i pogłębiającym ujemnym przyroście naturalnym.	Rozdział I pkt. 3
2. Korzystniejsze niż w kraju i województwie wskaźniki obciążenia demograficznego.	Rozdział I pkt. 3	2. Niekorzystna struktura piramidy wieku i płci oraz ryzyko wzrostu wskaźników obciążenia demograficznego w przyszłości.	Rozdział I pkt. 3
3. Wzrastająca liczba wydanych pozwoleń na budowę – dużo wyższa w porównaniu do województwa i kraju.	Rozdział I pkt. 3	3. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców – mała liczba istniejących i niewystarczająca liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych.	Rozdział I pkt. 4
4. Niższy niż w kraju i województwie udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.	Rozdział I pkt. 8	4. Brak przedsięwzięć społecznych i słabo rozwinięta ekonomia społeczna oraz słaba konsolidacja i współdziałanie sektora pozarządowego.	Rozdział I pkt. 4
5. Korzystna sytuacja w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 – wzrost liczby podmiotów świadczących tego typu usługi.	Rozdział I pkt. 9	5. Niedostateczna aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych – niższa od średniej w kraju liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	Rozdział I pkt. 4
6. Wysoki poziom pokrycia powierzchni obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.	Rozdział I pkt. 11	6. Średni udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych i od osób prawnych niższy niż średnia w województwie i kraju.	Rozdział I pkt. 7
7. Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe, w tym występowanie form ochrony przyrody.	Rozdział I pkt. 11	7. Niższy niż w kraju i województwie udział osób z dostępem do sieci kanalizacyjnej i gazowej.	Rozdział I pkt. 9
8. Ciekawa historia i dziedzictwo kulturowe obszaru.	Rozdział I pkt. 11	8. Niski i malejący współczynnik skolaryzacji, świadczący o tym, że część mieszkańców realizuje obowiązek szkolny poza obszarem.	Rozdział I pkt. 9
9. Rozwinięta sieć wodociągowa – wyższy niż w kraju i województwie udział osób z dostępem do sieci wodociągowej.	Rozdział I pkt. 9	9. Niezadawalający poziom dostępności usług medycznych.	Rozdział I pkt. 9
10. Wyjątkowa kuchnia lokalna, przywiązanie do tradycji śląskich, obyczajów.	Rozdział I pkt. 11	10. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna.	Rozdział I pkt. 10
SZANSE		ZAGROŻENIA	
1. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej.		1. Zmiany klimatu.	
2. Cyfryzacja życia codziennego.		2. Emigracja mieszkańców Polski.	

3. Wzrost świadomości obywatelskiej, w tym poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania.	3. Spadek zainteresowania turystyką poprzez brak możliwości ekonomicznych.
4. Wzrost średniej długości życia.	4. Atrakcyjność gospodarcza sąsiednich regionów.
5. Moda na migracje z większych miast na wieś.	5. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z występowaniem pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie i ewentualnych innych nieprzewidzianych wydarzeń.
6. Popularyzacja aktywnej formy spędzania czasu wolnego i rozwój turystyki krajowej.	6. Wykluczenie cyfrowe.
7. Wzrost zainteresowania środowiskiem naturalnym, bogactwem obszarów przyrodniczych w Polsce.	7. Wzrost kosztów życia mieszkańców obszaru.

Źródło: opracowanie własne

2. Wnioski z analizy SWOT

Obszar LGD Leśna Kraina Górnego Śląska posiada ukierunkowaną tożsamość lokalną mieszkańców, wynikającą ze wspólnych tradycji, dziedzictwa kulturowego i historii. Charakterystyczne wydarzenia, elementy kultury folklorystycznej oraz położenie sprawiają, że jest on spójną jednostką pod względem tożsamości lokalnej. Biorąc pod uwagę inne aspekty funkcjonowania, można wskazać mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które w największym stopniu determinują zakres podejmowanych działań.

Aktualna sytuacja demograficzna kształtuje się na tym terenie niekorzystnie, przy czym stan ten utrzymuje się od 2020 r. – do 2019 r. systematycznie wzrastała liczba ludności, przy czym w całym analizowanym okresie występuje pozytywne zjawisko dodatniego salda migracji, które jednocześnie ma korzystniejszy poziom w porównaniu do wyniku województwa i kraju. Niepokojący jest jednak poziom przyrostu naturalnego, który w 2021 roku osiągnął ujemną wartość: -5,6, która była znacznie niższa niż w latach poprzednich. Taki stan przekłada się na kształtowanie się piramidy płci i wieku, a w konsekwencji w przyszłości może doprowadzić do pogłębienia się wskaźników obciążenia demograficznego w gminach. Niemniej jednak aktualnie widoczna jest tendencja oznaczająca korzystniejsze niż w województwie i kraju wartości wskaźników obciążenia demograficznego. Pomimo tego, że województwo śląskie znajduje się w czołówce, jeśli chodzi o dostęp do szybkiego Internetu, należy pamiętać o zróżnicowaniu w poziomie dostępu i jakości Internetu występującego na jego terenie. Na jakość życia, pracy i przebywania w danym miejscu duży wpływ ma jakość środowiska i czyste powietrze. Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń środowiska poprzez emisję trzeba niwelować – należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców. Dla miejsc takich jak gminy LGD bardzo ważne jest też dalsze wzmacnianie lokalnej tożsamości i budowanie więzi społecznych oraz zachęcanie do zawiązywania partnerstw i realizacji inicjatyw oddolnych.

Rosnące wskaźniki gospodarcze pokazują, że poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru poprawia się, niemniej jednak na obszarze LGD w latach 2019–2020 nastąpił spadek liczby nowo powstających podmiotów, w 2021 r. można zaobserwować wzrost tego wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego, co jest pozytywną tendencją. Liczba funkcjonujących oraz nowo powstających podmiotów gospodarczych ma bezpośredni wpływ na kształtowanie się poziomu bezrobocia oraz przedsiębiorczości mieszkańców. Należy podjąć działania wspierające i aktywizujące mieszkańców obszaru do rozpoczynania działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy. W przypadku obszaru gmin LGD istotna jest aktywizacja bezrobotnych kobiet – pozytywną tendencją jest tworzenie podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do 3 lat. Na terenie obszaru nadal są gminy, na których nie funkcjonuje żaden podmiot świadczący tego typu usługi, co może negatywnie wpływać na aktywność zawodową kobiet, ponieważ w przeważającej części to kobiety dbają o dzieci i rodzinę. Istotne jest zatem takie kierunkowanie rozwoju, które pozwoli kobietom na podjęcie pracy – dostęp do opieki nad dziećmi czy podnoszenie kwalifikacji, co przyczyni się do wzrostu ich aktywności w tym zakresie.

Niewątpliwą zaletą i głównym atutem regionu LGD Leśna Kraina Górnego Śląska jest jego położenie. W obszarze środowiskowo-geograficznym atutami są niepowtarzalne zasoby przyrodnicze, a także wszystkie formy ochrony przyrody, które powodują, że gminy znajdujące się w obszarze LGD stają się atrakcyjnymi destynacjami dla turystów. Niewątpliwym atutem jest historia Górnego Śląska i wiążące się z tym tradycje, rękodzieło, zespoły folklorystyczne.

3. Kluczowe problemy, potrzeby, potencjały, zasoby

W wyniku analizy danych statystycznych, badania ankietowego, spotkań z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych, a także analizy SWOT można wyodrębnić kluczowe problemy i potrzeby mieszkańców obszaru LGD oraz potencjały i zasoby, które można i należy wykorzystać do rozwoju obszaru.

A. Kluczowe problemy i potrzeby:

- niewystarczająco dostosowana infrastruktura i usługi publiczne do zachodzących zmian demograficznych;
- braki w przedsiębiorczości i innowacyjności – niedostateczny rozwój lokalnej przedsiębiorczości;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny;
- niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców;
- niewystarczająca dostępność mieszkańców do usług społecznych i zdrowotnych.

B. Kluczowe zasoby i potencjały:

- walory przyrodnicze i krajobrazowe;
- bogata historia i dziedzictwo kulturowe, w tym cenne zabytki;
- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej obszaru;
- doświadczenie we współpracy wielosektorowej, w tym w ramach LGD Leśna Kraina Górnego Śląska.

Spis tabel

Tabela 1 Podstawowe dane o gminach obszaru LGD Leśna Kraina Górnego Śląska.....	5
Tabela 2 Ludność poszczególnych gmin LGD w 2021 r.....	7
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	10
Tabela 4 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2018–2021	14
Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w latach 2016–2021	15
Tabela 6 Wskaźniki świadczące o kondycji przedsiębiorstw w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	19
Tabela 7 Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	20
Tabela 8 Udział % podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w poszczególnych gminach LGD, średnio na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.....	21
Tabela 9 Wskaźniki bezrobocia na obszarze LGD, średnio w województwie i kraju w latach 2016–2021	23
Tabela 10 Struktura gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w 2020 r.....	26
Tabela 11 Dochody ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca (zł) w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	28
Tabela 12 Wydatki majątkowe i wydatki bieżące na 1 mieszkańca (zł) w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	30
Tabela 13 Wskaźnik G dla poszczególnych gmin LGD oraz średnia wartość obszaru LGD w latach 2020–2022 ...	36
Tabela 14 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	39
Tabela 15 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	40
Tabela 16 Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021	42
Tabela 17 Współczynnik skolaryzacji brutto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2016–2020	44
Tabela 18 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminach LGD oraz porównanie średniej obszaru LGD do województwa i kraju w latach 2019–2022	45
Tabela 19 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w poszczególnych gminach LGD oraz porównanie średniej LGD do województwa i kraju w latach 2016–2021.....	47
Tabela 20 Schemat analizy SWOT.....	83
Tabela 21 Analiza SWOT.....	84

Spis map

Mapa 1 Gminy objęte partnerstwem LGD Leśna Kraina Górnego Śląska.....	4
Mapa 2 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie śląskim	6
Mapa 3 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.	12
Mapa 4 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.....	17

Mapa 5 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.....	18
Mapa 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.....	23
Mapa 7 Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.....	24
Mapa 8 Sumaryczna mapa obszarów ONW w Polsce.....	27
Mapa 9 Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.	31
Mapa 10 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.	33
Mapa 11 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.	35
Mapa 12 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.....	38
Mapa 13 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w poszczególnych gminach LGD w 2021 r.	41
Mapa 14 Formy ochrony przyrody na obszarze gmin LGD.....	55
Mapa 15 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony roślin w województwie śląskim w 2021 r.....	56
Mapa 16 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia w województwie śląskim w 2021 r.....	56
Mapa 17 Zasięg obszarów przekroczeń rocznego poziomu docelowego stężenia B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 pod kątem ochrony zdrowia w województwie śląskim w 2021 r.	57
Mapa 18 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – fragment mapy dla województwa śląskiego	59

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021	8
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021	8
Wykres 3 Piramida płci i wieku dla obszaru LGD w 2021 r.....	9
Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze LGD w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2021 r.	9
Wykres 5 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021	11
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.....	11
Wykres 7 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021	13
Wykres 8 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.....	13
Wykres 9 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	14
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze LGD w latach 2016–2021	15
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.....	15
Wykres 12 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze LGD w latach 2016–2021.....	16
Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	16

Wykres 14 Dynamika wzrostu wartości wskaźników gospodarczych obszaru LGD, województwa i kraju – wzrost/spadek procentowy w 2021 r. w stosunku do 2016 r.	19
Wykres 15 Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	22
Wykres 16 Procentowy udział bezrobotnych według płci na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.	25
Wykres 17 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021	28
Wykres 18 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	29
Wykres 19 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021	29
Wykres 20 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	30
Wykres 21 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021	32
Wykres 22 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	32
Wykres 23 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w latach 2016–2021	34
Wykres 24 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	34
Wykres 25 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w latach 2016–2021	37
Wykres 26 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze LGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.	37
Wykres 27 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności na obszarze LGD, w województwie i kraju w 2021 r.	46

Spis rysunków

Rysunek 1 Pozycja Gminy Pyskowice w grupie porównawczej (45 miast położonych w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	61
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju Gminy Pyskowice w latach 2017–2021 (obszary)	61
Rysunek 3 Pozycja Gminy Pilchowice w grupie porównawczej (143 gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	62
Rysunek 4 Wskaźnik rozwoju Gminy Pilchowice w latach 2017–2021 (obszary)	62
Rysunek 5 Pozycja Gminy Rudziniec w grupie porównawczej (143 gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	63
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju Gminy Rudziniec w latach 2017–2021 (obszary)	63
Rysunek 7 Pozycja Gminy Sośnicowice w grupie porównawczej (76 gmin miejsko-wiejskich położonych w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	64
Rysunek 8 Wskaźnik rozwoju Gminy Sośnicowice w latach 2017–2021 (obszary)	64
Rysunek 9 Pozycja Gminy Toszek w grupie porównawczej (176 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	65
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju Gminy Toszek w latach 2017–2021 (obszary)	65
Rysunek 11 Pozycja Gminy Wielowieś w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	66
Rysunek 12 Wskaźnik rozwoju Gminy Wielowieś w latach 2017–2021 (obszary)	66
Rysunek 13 Pozycja Gminy Ciasna w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	67
Rysunek 14 Wskaźnik rozwoju Gminy Ciasna w latach 2017–2021 (obszary)	67

Rysunek 15 Pozycja Gminy Herby w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	68
Rysunek 16 Wskaźnik rozwoju Gminy Herby w latach 2017–2021 (obszary).....	68
Rysunek 17 Pozycja Gminy Kochanowice w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	69
Rysunek 18 Wskaźnik rozwoju Gminy Kochanowice w latach 2017–2021 (obszary).....	69
Rysunek 19 Pozycja Gminy Koszęcin w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	70
Rysunek 20 Wskaźnik rozwoju Gminy Koszęcin w latach 2017–2021 (obszary).....	70
Rysunek 21 Pozycja Gminy Pawonków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	71
Rysunek 22 Wskaźnik rozwoju Gminy Pawonków w latach 2017–2021 (obszary).....	71
Rysunek 23 Pozycja Gminy Kalety w grupie porównawczej (9 gmin miejskich ekstensywnie zagospodarowanych) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	72
Rysunek 24 Wskaźnik rozwoju Gminy Kalety w latach 2017–2021 (obszary).....	72
Rysunek 25 Pozycja Gminy Miasteczko Śląskie w grupie porównawczej (9 gmin miejskich ekstensywnie zagospodarowanych) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	73
Rysunek 26 Wskaźnik rozwoju Gminy Miasteczko Śląskie w latach 2017–2021 (obszary).....	73
Rysunek 27 Pozycja Gminy Krupski Młyn w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	74
Rysunek 28 Wskaźnik rozwoju Gminy Krupski Młyn w latach 2017–2021 (obszary).....	74
Rysunek 29 Pozycja Gminy Tworóg w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	75
Rysunek 30 Wskaźnik rozwoju Gminy Tworóg w latach 2017–2021 (obszary).....	75
Rysunek 31 Pozycja Gminy Zbrosławice w grupie porównawczej (143 gminy wiejskie położone w strefie zewnętrznej obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	76
Rysunek 32 Wskaźnik rozwoju Gminy Zbrosławice w latach 2017–2021 (obszary).....	76